

**İŞLEVSEL KURAM AÇISINDAN MASAL VE
GÜNÜMÜZ KÜTAHYASINDA MASALLARIN DURUMU
İLE İLGİLİ BİR DEĞERLENDİRME**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hacer AKÇAALAN

Kütahya- 2015

T.C
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**İŞLEVSEL KURAM AÇISINDAN MASAL VE GÜNÜMÜZ
KÜTAHYASINDA MASALLARIN DURUMU İLE İLGİLİ BİR
DEĞERLENDİRME**

Danışman:
Prof. Dr. Ali TORUN

Hazırlayan:
Hacer AKÇAALAN

Kütahya-2015

Kabul ve Onay

Hacer AKÇAALAN'ın hazırladığı "İşlevsel Kuram Açısından Masal ve Günümüz Kütahya'sında Masalların Durumu ile İlgili Bir Değerlendirme" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

...../...../2015

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Prof. Dr. Ali TORUN (Danışman)		
Doç. Dr. Hülya TAŞ		
Yrd. Doç. Dr. Erdal ADAY		

Doç. Dr. Niyazi KURNAZ

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İşlevsel Kuram Açısından Masal ve Günümüz Kütahya'sında Masalların Durumu ile İlgili Bir Değerlendirme” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2015

Hacer AKÇAALAN

Özgeçmiş

1978'te Kütahya'da doğdu. İlkokulunu Abdurrahman Paşa İlköğretim Okulu'nda ortaokulunun son sınıfını Atatürk Lisesi'nde tamamladı. 1996 yılında Kütahya Anadolu Öğretmen Lisesi'nden mezun oldu. 1999 yılında Uşak eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği bölümünde 1 sene okuduktan sonra yatay geçişle geldiği Dumlupınar Üniversitesi'nde lisans eğitimini 2003 yılında tamamladı. 2004 yılında Osmangazi Üniversitesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği alanında Tezsiz Yüksek Lisans'ını tamamladı. 2004-2005 eğitim-öğretim yılında özel bir eğitim kurumunda öğretmenlik yaptı. 2005 yılında ilk görev yeri olan Gediz Yenigüney İlköğretim Okulu'nda Türkçe öğretmeni olarak Milli Eğitim'deki görevine başladı. Çeşitli okullarda görev yaptıktan sonra halen Kütahya Fatih Ortaokulu'nda görevini sürdürmektedir.

Akademik çalışmalar ve tez çalışması sürecinde en büyük teşekkürü çalışmalarımın profesyonel bir şekilde yürütülmesini sağlayan, her türlü desteğini benden esirgemeyen, tecrübeleri ile araştırmama katkıda bulunan, yazdıklarımı sabırla okuyarak düzelter ve beni yönlendiren değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Ali TORUN 'a sunarım.

ÖZET

İŞLEVSEL KURAM AÇISINDAN MASAL VE GÜNÜMÜZ KÜTAHYA'SINDA MASALLARIN DURUMU İLE İLGİLİ BİR DEĞERLENDİRME

AKÇAALAN, Hacer

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali TORUN

Eylül, 2015, 162 sayfa

Bu çalışma, işlevsel kuram açısından masala yaklaşmak, masalın günümüz Kütahya'sındaki durumunu, yerini ve işlevini belirlemek ve analiz etmek amacıyla tarafımızdan hazırlanan 17 tanesi çoktan seçmeli, 1 tanesi ise açık uçlu olmak üzere 18 soruluk bir anketin Kütahya merkezinde rastlantısal ve gönüllülük esasına uygun olarak seçilen 235 ortaokul ve lise öğrencisine uygulanarak elde edilen sonuçların değerlendirilmesi üzerine kurulmuştur. İlk olarak farklı değişkenler göz önünde bulundurulmadan katılımcıların yanıtları genel olarak değerlendirilmiş, tablo ve grafikler ile gösterilmiştir. Sonrasında anket soruları; yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmiş sonuçlar tablo ile gösterilmiştir; bu değişkenlere göre verilen cevaplar karşılaştırılmıştır. 18. soru açık uçlu olduğundan cevaplar ayrıca yorumlanmıştır. Ancak değişkenlerin aralarındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı araştırma dahilinde incelenmemiştir.

Bunların dışında çalışmaya, masallarının şekil ve muhteva özellikleri, derleme alanı hakkında genel bilgiler, derleme sırasında edinilen gözlemler ve bu sırada karşılaşılan sıkıntılar, Türk masalları üzerine daha önceki yıllarda yapılmış olan çalışmalar, işlevsel kuram açısından halk edebiyatına genel bir bakış ve masalın çocuk gelişimine ve eğitimine katkısı dahil edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Folklor, Masal, İşlevsel Kuram, Çocuk Eğitimi, Masal Derlemesi.

ABSTRACT**TALES IN THE POINT OF FUNCTIONAL THEORY AND THE EVALUATION
OF THE STATE OF TALES IN TODAY'S KUTAHYA****AKÇAALAN, Hacer****Ph. D. Thesis, The Turkish Language and Literature Department****Supervisor: Prof. Dr. Ali TORUN****September, 2015, 162 pages**

This study aims approaching to tale in the point of functional theory and determining the situation, place and function of tale in today's Kütahya and analyzing them. To get this aim we prepared a questionnaire consisting eighteen questions of which seventeen are multiple-choice questions and one is open-ended question. This questionnaire was applied to 235 Secondary School and High School pupils chosen randomly and also voluntarily in the centre of Kütahya. The study is based on the evaluation of the data obtained throughout the questionnaire. First, the answer of the participants were evaluated without considering different variables and then shown on tables and graphics. Then the questions of questionnaire were examined according to the age and gender variables and then the results were shown as tables. The answers were compared according to age and gender variables. As the 18th question was open-ended, the answers were interpreted in a different way. But the relationship among the variables wasn't examined by taking into consideration whether it was meaningful or not.

Except for these, the study includes the context and shape of tale, general information on compilation area, observations and problems faced during the compilation, studies carried out about Turkish tales in previous years, a common view on Folk Literature from the point of functional theory and the contribution of tales on child development and education.

Keywords: Tale, Folklore, Functional Theory, Child Education, Compilation.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1.1. KÜTAHYA TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ	20
1.2. KÜTAHYA'NIN COĞRAFİ DURUMU	21
1.3. KÜTAHYA'NIN SOSYAL, KÜLTÜREL HAYATI	22
1.3.1. Kütahya'da Halk Oyunları	25
1.3.2. Kütahya'da Geleneksel Giysiler	26
1.3.3. Kütahya'da Geleneksel El Sanatları	27
1.3.4. Kütahya'da Beslenme	28
1.3.5. Kütahya Evleri	29
1.3.6. Kütahya'daki İlkler ve Enler	29

İKİNCİ BÖLÜM

İŞLEVSEL KURAM AÇISINDAN TÜRK HALK BİLİMİNE BİR YAKLAŞIM

2.1. İŞLEVSEL HALKBİLİMİ KURAMININ TEORİDE ZEMİNİ VE TARİHÇESİ	34
2.2. TÜRK HALK BİLİMİNDE İŞLEVSELLİK	35
2.2.1. Hoş Vakit Geçirme, Eğlenme ve Eğlendirme İşlevi	36
2.2.2. Değerlere, Toplum Kurallarına ve Törelere Destek Verme	37
2.2.3. Eğitim ve Kültürün Gelecek Kuşaklara Aktarılarak Eğitilmesi İşlevi	40
2.2.4. Toplumsal ve Kişiler Baskılardan Kurtulmak İçin Kaçıp kurtulma Mekanizması	43
2.2.5. Protesto İşlevi	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MASAL NEDİR?

3.1. GENEL OLARAK MASAL	48
3.2. MASALLARIN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	50
3.3. MASALLARIN MENŞEİ, İNCELEME YÖNTEMLERİ VE TASNİF ÇALIŞMALARI	52
3.3.1. Masalların Menşei	52
3.4. MASAL İNCELEME YÖNTEMLERİ	53
3.4.1. Tarihî Coğrafî Metot / Tarihi Coğrafi Fin Okulu	53
3.4.2. Psikoanalitik Yöntem	53
3.4.3. Antropoloji Yöntemi	53
3.4.4. Vladimir Propp'un Yapısal Anlatı Çözümleme Yöntemi	54
3.5. MASALLARIN TASNİFİ	54
3.6. DÜNYA'DA YAPILAN TİP TASNİFLERİ	55
3.6.1. Antti Aarne'nin Tasnifi	55
3.6.2. Smtith Thompson'un Tasnifi	56
3.7. TÜRKİYE'DE YAPILAN TİP TASNİFLERİ	60

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MASALLAR ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

4.1. TÜRK MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	62
4.1.1. Doktora Tezleri	62
4.1.2. Yüksek Lisans Tezleri	65

BEŞİNCİ BÖLÜM

MASALIN ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİNE KATKISINA İŞLEVSEL AÇIDAN BİR YAKLAŞIM

5.1. MASAL VE ÇOCUK EĞİTİMİ	78
5.2. ÇOCUK GELİŞİMİNDE MASALIN İŞLEVİ	79
5.2.1. Masalın Bilişsel Gelişime Katkısı	79
5.2.2. Masalın Sosyal ve Ahlaki Gelişime Katkısı	82

5.2.3. Ana Dili (Türkçe) Öğretiminde Masalların Yeri ve Önemi	83

ALTINCI BÖLÜM

MASALLARIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMUNU İNCELEME METODU

6.1. AMAÇLAR	87
6.2. VARSAYIMLAR	87
6.3. SINIRLILIKLAR	88
6.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	88
6.5. YÖNTEM	88
6.5.1. Araştırma Modeli	88
6.5.2. Evren ve Örneklem	88
6.5.3. Verilerin Toplanması	89
6.5.4. Verilerin Çözümlemesi	89

YEDİNCİ BÖLÜM

MASALIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU DEĞERLER, BULGULAR VE YORUMLAR

7.1. MASALIN GÜNÜMÜZ KÜTAHYA'SINDAKİ DURUMU	91
7.2. MASALIN GÜNÜMÜZDEKİ YERİ VE İŞLEVİ KONULU ANKETE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	91
SONUÇ VE ÖNERİLER	132
EKLER	138
KAYNAKÇA	144
DİZİN	147

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 7.1: Ankete Katılan Kişilerin Cinsiyet Durumu Dağılımı	92
Tablo 7.2: Ankete Katılan Kişilerin Yaş Durumu Dağılımı	93
Tablo 7.3: Ankete Katılan Kişilerin Eğitim Durumu Dağılımı	94
Tablo 7.4: Masal Bilme Durumunun Genel Dağılımı	95
Tablo 7.5: Masal Bilme Durumunun Yaşa Göre Dağılımı	96
Tablo 7.6: Masal Bilme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	96
Tablo 7.7: Başkalarına Masal Anlatma Durumunun Genel Dağılımı	97
Tablo 7.8: Başkalarına Masal Anlatma Durumunun Yaşa Göre Dağılımı	97
Tablo 7.9: Başkalarına Masal Anlatma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	98
Tablo 7.10: Bildiği Masalı Kimden Öğrendiği Durumunun Dağılımı	99
Tablo 7.11: Bildiği Masalı Kimden Öğrendiği Durumunun Yaşa Göre Dağılımının İnceleme Sonuçları	100
Tablo 7.12: Bildiği Masalı Kimden Öğrendiği Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	101
Tablo 7.13: Masalların Dinlenildiği Ortam Durumu Genel Dağılımı	102
Tablo 7.14: Masalların Dinlenildiği Ortam Durumunun Yaşa Göre Dağılımı	103
Tablo 7.15: Masalların Dinlenildiği Ortam Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ...	103
Tablo 7.16: En Son Ne Zaman Masal Dinlediği Durumunun Dağılımı	104
Tablo 7.17: En Son Ne Zaman Masal Dinlediği Durumunun Yaşa Göre Dağılımı ..	105
Tablo 7.18: En Son Masal Dinleme Zaman Dilimi Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	106
Tablo 7.19: En Son Ne Zaman Masal Anlattığı Durumunun Genel Dağılımı	107
Tablo 7.20: En Son Ne Zaman Masal Anlattığı Durumunun Yaşa Göre Dağılımı ...	108
Tablo 7.21: En Son Masal Anlatma Zaman Dilimi Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	109

Tablo 7.22: (Anket Uygulanan Kişilere Göre) Erkek veya Kadınların Masal Bilme ve Anlatma Durumlarının Genel Dağılımı	110
Tablo 7.23: (Anket Uygulanan Kişilere Göre) Erkek veya Kadınların Masal Bilme ve Anlatma Durumlarının Yaşa Göre Dağılımı	111
Tablo 7.24: (Anket Uygulanan Kişilere Göre) Erkek veya Kadınların Masal Bilme ve Anlatma Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı	112
Tablo 7.25: Masalların Çocuk Eğitimine Katkı Durumunun Genel Dağılımı	113
Tablo 7.26: Masalların Çocuk Eğitimine Katkı Durumunun Yaşa Göre Dağılımı	114
Tablo 7.27: Masalların Çocuk Eğitimine Katkı Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	115
Tablo 7.28: Teknolojik Araçların Masal Anlatmayı ve Dinlemeyi Etkileme Durumunun Genel Dağılımı	116
Tablo 7.29: Teknolojik Araçların Masal Anlatmayı ve Dinlemeyi Etkileme Durumunun Yaşa Göre Dağılımı	117
Tablo 7.30: Teknolojik Araçların Masal Anlatmayı ve Dinlemeyi Etkileme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	118
Tablo 7.31: Masallardaki Olayların Yaşanma Durumunun Genel Dağılımı	119
Tablo 7.32: Masallardaki Olayların Yaşanma Durumunun Yaşa Göre Dağılımı	120
Tablo 7.33: Masallardaki Olayların Yaşanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	121
Tablo 7.34: Masalın Yerini Günümüzde (Eğer Aldıysa)Neyin Aldığı Durumunun Genel Dağılımı	121
Tablo 7.35: Masalın Yerini Günümüzde (Eğer Aldıysa)Neyin Aldığı Durumunun Yaşa Göre Dağılımı	122
Tablo 7.36: Masalın Yerini Günümüzde (Eğer Aldıysa) Neyin Aldığı Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	123
Tablo 7.37: Masal Dinlemekten Hoşlanma Durumunun Genel Dağılımı	124
Tablo 7.38: Masal Dinlemekten Hoşlanma Durumunun Yaşa Göre Dağılımı	124
Tablo 7.39: Masal Dinlemekten Hoşlanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ...	125
Tablo 7.40: Masalın Zeka ve Karakter Üzerindeki Olumlu Etkisi Durumunun Dağılımı	126

Tablo 7.41: Masalın Zeka ve Karakter Üzerindeki Etkisi Durumunun Yaşa Göre Dağılımı	127
Tablo 7.42: Masalın Zeka ve Karakter Üzerindeki Olumlu Etkisi Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı	128
Tablo 7.43: "Bildiğiniz bir masalı, aklınızda kaldığı kadarıyla yazar mısınız?	129
Tablo 7.44: Yaş Gruplarına Göre Masal İsmi Veya Masal Yazma Durumu	129
Tablo 7.45: Öğrencilerin Yaş Gruplarına Göre Verdikleri Masal İsimleri Durumu.	130

TEZ METNİ

GİRİŞ

KÜTAHYA MERKEZ MASALLARINI DERLEME ŞEKLİ

Masallar sözlü kültür ürünlerimizin en önemlilerindedir. Ancak günümüzde teknolojik gelişmeler ve masal ortamlarının sosyal yapının değişmesiyle azalması bu önemli sözlü kültürün zaman içinde unutulmuş ve yok olmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple araştırmacılar, masalları derleme ve yazıya geçirme üzerinde çok durmuşlardır. Bu araştırmacılardan Saim Sakaoğlu, masalın nasıl derlenmesi gerektiği üzerinde durmuş, masal derleyicileri için masal derlemeleri ile ilgili bilgiler vermiştir. (Sakaoğlu, 2003: 334-336). Masal derlemelerimizi yaparken Saim Sakaoğlu'nun derleme fişinden örnek alınarak hazırladığım derleme fişi kullanılmıştır. Kullandığımız bu derleme fişi ekte belirtilmiştir. (Ek.1)

Bu çalışmaya dahil edilen 70 masal metni, Kütahya merkezden derlenirken şu yol takip edilmiştir:

1. Yayınların İncelenmesi:

Derleme sahasına çıkılmadan önce bölgenin tarihi, coğrafi, idari, kültürel ve ekonomik yapısı ile ilgili eserler, bölge ile ilgili folklor ve halk edebiyatı alanında yayınlanmış kitaplar, dergiler ve öğrenci tezleri gözden geçirilmiştir. Kütahya Masallarını konu alan bitirme tezleri incelenmiş ancak tamamen Kütahya Masallarını inceleyen bir yüksek lisans veya doktora tezine rastlanmamıştır. Bununla birlikte, Dumlupınar Üniversitesi'nde tez danışmanlığını Yrd.Doç. Dr. G.Tarıman Cenikoğlu'nun yaptığı Arif Sunal'ın "Simav Folkloru" adlı Yüksek Lisans Tezi'nde (2002), ve danışmanlığını Prof. Dr. Bilal Aktan'ın yaptığı, Neşe Aydın'ın "Kütahya Altıntaş Yöresi Ağzı (İnceleme-Metinler- Sözlük) " adlı Yüksek Lisans Tezi'nde (2008) masal derlemelerine rastlanmıştır.

Tamamı masal üzerine yapılmış tek çalışma; İstanbul Fatih Üniversitesi'nde Emin Ölmez'in Doç. Dr. Hüseyin Özcan danışmanlığında 2014 yılında yaptığı "Domaniç Masallarının Propp Metoduna Göre İncelenmesi" adlı Yüksek Lisans Tezi'dir. Ancak bu çalışmada da sadece Domaniç masalları derlenmiştir.

2. Kaynak Şahıslara Ulaşmak Hususunda Kişilerle Görüşme

Kütahya'da doğmuş, büyümüş ve bayan olmamız kaynak kişilere ulaşmada bizim için büyük bir avantaj olmuştur. Ayrıca Kütahya merkezde öğretmen olarak görev yaptığımız için kaynak şahıslara ulaşmak maksadıyla Fatih Ortaokulu'nda bulunan öğrenci ve öğretmenlerden faydalanılmaya çalışılmıştır. Okul çapında öğrenciler arasında bir "Kütahya Masaları Derleme Yarışması" düzenlenmiştir. (Ek.2) Üzülerek belirtmek isterim ki; bu yarışma istediğimiz sonuca ulaşmamış, tam aksine öğrencilerin büyüklerine masal anlatmalarını istediklerinde aldıkları; "Biliyordum ama unuttum. Eskiden vardı masal şimdi bitti. Sadece başını ya da sonunu hatırlıyorum. Masal anlatmayı çok oldu ..." gibi cevaplar, masal derleme konusunda ne kadar zorlanacağımızı göstermiştir. Aynı zamanda yaptığımız bu çalışma, halk masallarını sadece masal olarak çalışmanın yetersiz kalacağı, salt şematik olarak değil işlevsel açıdan da masala yaklaşma fikrini bizde oluşturmuştur. Çünkü, masalların aktif gelenek taşıyıcılarının -anlatıcılarının- azaldığı hatta neredeyse yok olduğu gerçeğiyle yüzleşmemizden daha da kötüsü, pasif gelenek taşıyıcıların da -dinleyicilerin - yok oldukları gerçeğiyle yüz yüze kalmamızdır. Çünkü pasif gelenek taşıyıcısı anlatmayı teşvik eder ve geleneğin yaşamasına katkıda bulunur. Dinleyicinin olmadığı bir noktada anlatıcının aktivitesi durur ve talep olmadığı masal zamanla unutulmuş olarak yok olup gider. Maalesef masallarımızda bu büyük tehlike altındadır. Yarışmaya büyük bir istekle katılan öğrencilerimiz masal dinlemeyi talep ettiklerinde bu unutulmuş durumu ile karşılaşmış ve bize kitaplardan veya internetten aldıkları masaları getirmişlerdir. Sadece 8.sınıf öğrencisi Mihriban Bozkurt köyüne giderek "Ayşecikle Fatmacık" adlı masalı ninesinden derlemiş ancak o da merkezden derlenmediğinden çalışmamızda yer almamıştır. Yine de öğrencimiz birinci seçilerek, teşvik etmek amacıyla ödüllendirilmiştir.

Öğrencilerimizin masal konusunda yaşadıkları coşku ve masal bulamadıklarında yaşadıkları hayal kırıklığı bu çalışmanın gelecek kuşaklar için önemini bir kez daha anlamamıza vesile olmuştur. Maalesef, masal türünün kendisi masal olmak üzeredir.

Öğretmen arkadaşlarımızdan yardım istediğimizde, Kütahyalı olan dört öğretmen arkadaşımızdan masal derlemesi yaptık.

3. Masalların Ses Kayıt Cihazı İle Tespiti

Bu çalışmaya alınan masalardan 5 masal dışında tamamı tarafımızdan derlenmiştir. Yaptığımız derlemeler izin veren anlatıcılarla ses kayıt cihazıyla, kaynak kişilerin izin verdiği ölçüde de video ile kaydedilmiştir. 52 masalın ses veya video kaydı alınırken, kaynak kişilerin rızası alınmadığından diğerleri tarafımızdan dinlenerek yazıya aktarılmıştır. Yapılan derleme çalışması sırasında 87 tane masal, 6 tane de deyim öyküsü derlenmiştir. Derlenen 87 masal içerisinde ise üzerinde durulan bu çalışmaya 70 masal alınmıştır. Çalışmaya alınacak 70 masal seçilirken, birbirinin varyantı olan masallar elenmiş, sadece "Bir Kaz Yollasam Yolar mısınız?" masalının varyantı çalışmamızda yer almıştır.

Derleme esnasında kaynak kişiye neden bu çalışmayı yaptığımız ve çalışmanın amacı hakkında önceden bilgilendirme yapılmıştır. Çalışmanın önemine ikna olan kaynak kişilerin ses kaydına ve video çekimine daha kolay razı oldukları görülmüştür. Bazı kaynak kişiler o an hatırlayamadıkları masalları hatırladıklarında bizimle tekrar iletişime geçmişler, kimi zaman bizi başka kaynak kişilere de yönlendirmişlerdir. Masalların unutulmaması konusunda ciddi bir hassasiyet göstermişlerdir. Bu hassasiyetlerinden dolayı onlara teşekkürü bir borç bilirim. Bazı anlatıcılar ise kayıt altına almak istediğimizde masal anlatmayı kesmiş, ancak kayıt olmadan sohbet havasında anlatmaya razı olmuşlardır.

4. Derleme İle İlgili Bazı Hususiyetler

4.1. Derleme Öncesi ve Derleme Sırasında Karşılaşılan Bazı Zorluklar

Derleme sırasında karşılaştığımız ilk zorluk, kaynak kişileri belirlemektir. Kütahya'da doğmuş ve büyümüş olmamızın bu konudaki avantajı inkar edilemez. Kütahya merkez masalları üzerinde çalıştığımız için ilçelere gitmek zorunda kalmayışımız ulaşım sorununu ve yoldan kaynaklı zaman problemini kısmen ortadan kaldırmıştır.

Çalışmamız sırasında öğretmen olarak görevimize devam ediyor olmamız derleme yapmak için zamanımızı kısıtlamıştır.

Derleme sırasında en büyük şansımızsa en çok masalı derlediğimiz ve bir "masal ana" olan annemdir. Annemden çocukluğumda da bana anlattığı 16 masal derlenmiştir.

Masala olan düşkünlüğümüz ve hayranlığımızın kaynağında küçükken dinlediğimiz masallar olduğu kanısındayız.

Günümüzde teknoloji, insanogluna birçok fayda getirdiği gibi zararlarını da göstermiştir ve göstermektedir. Teknolojinin zararlarından en büyük payı alan da elbette sözlü kültürümüz olmuştur. Şehir merkezlerindeki hızlı yaşam, televizyon, bilgisayar, telefon, sinema gibi teknolojik unsurlar ve çekirdek aile modelinin daha sık rastlanması masalları ve aktif masal anlatıcılarını neredeyse yok etmiştir. Televizyonun etkisi, masalları büyük oranda, yaşlı insanların hafızalarında -kısmen de olsa- bırakmıştır. Ancak onlar da uzun süredir masal anlatmadıklarından masalların bazen tamamını bazense bir kısmını unutmuşlardır. Ulaştığımız kaynak kişilerden bazıları ilk önce masal anlatmaktan çekinip eskiden çok masal anlattıklarını, ancak şimdi çok fazla bilmediklerini belirttiler. Kaynak kişiler genelde "Rahmetli annem, babam veya ninem olsa çok bilirdi, neler anlatırdı vb." ifadelerle cümlelerine başlamıştır. Çok sık tekrarlanan bu cümleleri duyduğumuzda yüzleştığımız acı sonuç; büyüklerimizle beraber masallarımızı da toprağa verdiğimiz gerçeğidir.

Masal türünün diğer türlerden farklı olarak anlatılması için daha geniş bir zamana ve özel bir ortama ihtiyacı vardır. Bu sebeple masal bilen kaynak kişilere bile "Hadi bana bir masal anlat" demek abesle karşılanmakta, bu sebeple önce masaldan ve masal anlatılan eski masalsı günlerden, anılardan bahsedilen -kimi zaman sıcak bir demlik çayın eşlik ettiği- bir sohbet ortamına ihtiyaç duyulmaktadır. Masal yerine kıssalar, efsaneler anlatan kimi zamanda bilmece ve mani söyleyen kaynak kişilere ne istediğimizi anlatabilmek için önce bizim de masal örnekleri vermemiz, hatırlatmalar yapmamız gerekmiştir. Mehmet Akbulut adlı kaynak kişimiz masal anlatmak için torunlarının da yanında olmasını istemiş, masal ortamı sağlanmadan masalı anlatamamıştır. Torunlarını kucağına oturtuktan sonra masal anlatmaya başlayabilmiş, torunu küçük Yusuf'un dedesinden daha öncede dinlediği masalı ondan önce yarım konuşmasıyla anlatması da masalın psikolojik, sosyolojik ve pedagojik olumlu işlevine tanıklık etmemizi sağlamıştır.

Derlemeye çıktığımız hemen her ortamda; "Masal mı kaldı, ne bu ödev mi" ya da öğretmen olduğumuzu bilenlerin "Çocuklara mı anlatıvericen, sizin kitaplarda yok mu?" gibi tepkileriyle karşılaştık. Kaynak kişilerin bazılarının masala neden bu kadar

önem verdiğimizizi anlamakta zorluk çektiği, önemsiz gördükleri için giriş formellerini atladıkları gözlemlenmiştir. Önemli olduğunu söylediğimizde tekrar masalın başına ilave etmişlerdir.

4.1.1. Derlemede Zaman Meselesi

Araştırmacılar, masal derlemek için en uygun zamanın kış mevsimi olduğunu belirtirler. Biz de derleme yaparken on beş tatili fırsat bildik. Kütahyalı olmamızın ve bayan olmamızın verdiği avantajla akşam toplanan kadın meclislerinde veya gezek evlerinde yerimizi aldık. İlk başlarda çekinen veya masalları hatırlamakta zorlanan kişiler, masallar anlatılmaya başlanınca sohbete katılmışlar, hatta birinin masal anlatırken hatırlayamadığı veya eksik bıraktığı yeri bir diğerrinin tamamladığı görülmüştür.

"Bir masal vardı, şöyle miydi, böyle miydi" derken eksik masallar tamamlanmış, bazılarının uzun yıllardır anlatmadıkları masallar akıllarına tekrar gelmiştir.

Bazı kaynak kişilerin anlattıkları masallar diğerr kişilerce onaylanmamış; "Hayır, bu masalın burası böyle değildi veya böyle bitmiyordu" denilerek - bilmeden - masalın farklı varyantlarına ulaşmamız sağlanmıştır.

4.1.2. Derlemede Mekan Meselesi

Masal derlemek için bizce en uygun mekanlar, insan ilişkilerinin kaybolmadığı ve üç kuşağın bir arada yaşamayı başardığı geniş ailelerdir. Kütahya çok büyük bir şehir olmadığından ve gelenekçi yapısını korumaya çalışan bir şehir olduğundan merkezde masal derlemesi yapılabilmıştır. Özellikle geniş ailenin kültür taşıyıcılığı noktasındaki önemi bir kez daha bizce kendini göstermiştir. Çünkü torunlarıyla birlikte yaşayan nine ve dedelerin hafızalarının daha canlı olduğu ve torunlarına anlattıkları için masalları daha iyi hatırladıkları görülmüştür. Tek başına yaşayan yaşlılarımızdan da masallar derledik ancak onların bildikleri bir çok masalı da unuttuklarını üzülererek gözlemledik.

Üzücü olan bir diğerr nokta da televizyonun genç yaşlı, herkesi etkisi altına alması, gençlerin bilgisayar ve telefon başında ve sosyal medyada çok zaman geçirmeleri bu yüzden masalların eskisi kadar anlatılmaz oluşudur. Teknolojinin bu olumsuz etkisi, masalları artık hafızalardan silmeye başlamıştır. Karşılaştığımız bu

olumsuz durum bizi çalışmamızın bir diğer bölümü olan "Masalların Günümüzdeki Yeri ve İşlevi " konulu çalışmayı yapmaya sevk etmiştir.

4.1.3. Kaynak Kişiler Meselesi

Derlediğimiz masalların çoğunun anlatıcısı yaşlı ve orta yaşlı kadınlardır. Ancak 3 kaynak kişimiz erkektir. Masal anlatmak özel bir yetenektir. Dinleyiciyi masal yolculuğuna çıkarmak için iyi bir söz ustası olmak gerekir. Kaynak kişilerimiz içinde aktif gelenek taşıyıcısı olan bildikleri masalları canlı ve zevkli bir şekilde anlatan ustalar da vardır, acemi masal anlatıcıları da.

Masal derlediğimiz kaynak kişilere anlattıkları masalları kimden dinlediklerini sorduk. Çoğu anlatıcı "Annemden, ninemden" karşılığını verdi. Masal türündeki kadın egemenliği böylelikle bir kez daha karşımıza çıkmıştır.

Kaynak kişilerimizin büyük bir kısmı Kütahya'nın çeşitli ilçelerinde dünyaya gelmiş ama en az kırk yıldır Kütahya merkezinde yaşayan kişilerdir.

4.1.4. Kaynak Şahıslar Hakkında Bilgiler

Masal anlatıcıları hakkında bilgiler masal derleme fişlerinde şu şekilde yer almıştır ve aşağıdaki sıra takip edilmiştir:

Masal anlatan kaynak kişinin:

1-Adı-Soyadı:

2-Doğum Yeri ve Tarihi:

3-Ana ve Baba Adı:

4-Bitirdiği Okul :

5-Mesleği:

6-Kaç Masal Biliyor:

7-Ne Zamandan (Kaç Yaşından Beri) Masal Anlatıyor:

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz?:

Adı-Soyadı:

Yaşı:

İşi:

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)
Dinlediniz? :

10-Masalın Adı:

Kaynak kişilerimizin 17'si kadın, 3 tanesi erkektir. En yaşlı kaynak kişimiz 96 yaşındaki Mustafa Engür dedemizdir. En genç olanlar ise 41 yaşındadır. Anlatıcılarımız arasında 3 okuma yazma bilmeyen, 7 ilkokul mezunu, 4 ortaokul mezunu, 1 lise mezunu, 5 üniversite mezunu vardır. Anlatıcılarımızın hepsi masalları çocukluğunda, annesinden veya aile büyüklerinden dinlediğini belirtmiştir. Sadece Mehmet Altunkaynak adlı anlatıcımız "Keloğlan" adlı masalı okulda dinlediğini ifade etmiştir.

Buna göre kaynak kişilerimiz hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

1.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Umahan Akçaalan.

2-Doğum Yeri Ve Tarihi: Kütahya-Gediz 1958.

3-Ana ve Baba Adı: Hanife -Mustafa.

4-Bitirdiği Okul: İlkokul

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 16.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri) Masal Anlatıyor: Çocukluğundan beri.

8-Bu Masalları Kimden, Nerede Dinlediniz?: Annemden, yengemden.

Adı-Soyadı: Hanife Engür. Vefat etti.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...Vb.)
Dinlediniz? : Çocukken.

2.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Zehra Çakır.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: 1970-Kütahya

3-Ana ve Baba Adı: Halil-Hediye.

4-Bitirdiği Okul: İlkokul.

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 2.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Çocukluktan beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Aile büyüklerinden.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)
Dinlediniz? : Çocukken.

3.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Fatma Gündüz.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: 1961-Çavdarhisar-Bara Köyü.

3-Ana ve Baba Adı: Hatice-Mehmet.

4-Bitirdiği Okul: İlkokul.

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 2.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Gençlikten beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Annemden.

Adı-Soyadı: Hatice Yücel -Vefat etti.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, ...vb.) Dinlediniz? : Genç
kızken.

4.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Nursel Koca

2-Doğum Yeri ve Tarihi: 01.04.1970-Kütahya

3-Ana ve Baba Adı: Rasim - Kezban

4-Bitirdiği Okul: Lise.

5-Mesleği Nedir? : Ev hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 5.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: On yaşımdan beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Annemden.

Adı-Soyadı: Kezban Uzar Yaşı:73 İşi: Ev Hanımı.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)
Dinlediniz? : Çocukken.

5.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Hatice Ay.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Kalfalar Köyü 09.09.1934

3-Ana ve Baba Adı: Hasan - Emetullah.

4-Bitirdiği Okul: Okula gitmedi.

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 3.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Anne olduğumdan beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Bütün masalları annemden dinledim.

Adı-Soyadı: Emetullah Yılmaz İşi: Ev Hanımı. Vefat etti.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)
Dinlediniz? : Çocukken dinledim.

6.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Hamide Çetin.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Kütahya -Gediz -1964.

3-Ana ve Baba Adı: Hanife -Mustafa.

4-Bitirdiği Okul: İlkokul.

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 4.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri) Masal Anlatıyor: Çocukluktan beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Yengemden

Adı-Soyadı: Naciye Engür. Yaşı:63. İşi: Ev Hanımı.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)
Dinlediniz? : Çocukken

7.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Nesrin Dolaşık.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: 1972.

3-Ana ve Baba Adı: Hatice-Mehmet.

4-Bitirdiği Okul: Üniversite.

5-Mesleği Nedir? : Öğretmen.

6-Kaç Masal Biliyor: 1

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri) Masal Anlatıyor: Çocukluktan beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Babaannemden.

Adı-Soyadı: Emine Ünalın. Yaşı: Öldü. İşi: Ev Hanımı.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)
Dinlediniz? : Çocukken

8.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Nuray Konak.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: 1965-Kütahya.

3-Ana ve Baba Adı: Süleyman-Fatma.

4-Bitirdiği Okul: Üniversite.

5-Mesleği Nedir?: Öğretmen.

6-Kaç Masal Biliyor: 1.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Anlatmıyor.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Babasından -Çocukluğumda Evde

Adı-Soyadı: Süleyman Konak. Yaş: 78. İşi: Çilingir.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)
Dinlediniz? : Çocukken

9.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Esra Ünlüer.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: 1974-Kütahya.

3-Ana ve Baba Adı: Mümine- Mehmet Hidayet.

4-Bitirdiği Okul: Üniversite.

5-Mesleği Nedir? : Öğretmen.

6-Kaç Masal Biliyor: 1.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Pek anlatmam.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Babam.

Adı-Soyadı: Mehmet Hidayet Ünlüer Yaşı:65. İşi: Öğretmen emeklisi.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)

Dinlediniz? : Çocukken

10.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Fatma Kaya.

2-Doğum Yeri ve Tarihi:1980.

3-Ana ve Baba Adı: Umuş-Hasan.

4-Bitirdiği Okul: Üniversite.

5-Mesleği Nedir? : Edebiyat öğretmeni.

6-Kaç Masal Biliyor: 8.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Gençliğinden beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Komşularımdan ve aile büyüklerinden.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, ,Çocukken...vb.) Dinlediniz? : Üniversitedeyken.

11.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Hacer İçiğenler.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: 02.08.1971 Kütahya.

3-Ana ve Baba Adı: Hatice- Ömer.

4-Bitirdiği Okul: Ortaokul.

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 2.

7-Ne Zamandan (Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: On Beş Yaşından Beri

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? :Annemden, evde.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, , Okulda, Çocukken...vb.) Dinlediniz? :
Çocukken.

12.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Nesime Dağlı.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Kütahya- 02.02.1956.

3-Ana ve Baba Adı: Hatice-Akif.

4-Bitirdiği Okul: Ortaokul.

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 2.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: On beş yaşından beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Annemden.

Adı-Soyadı: Ayşe Dağlı Yaşı: Vefat etti. İşi: Ev Hanımı.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, ...vb.) Dinlediniz?:
Çocukken.

13.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Mevlüt Erdoğan.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Emet- 03.03.1965

3-Ana ve Baba Adı: Emeti- Kadir.

4-Bitirdiği Okul: İlkokul.

5-Mesleği Nedir? : Çoban.

6-Kaç Masal Biliyor: 3.

7-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Babaannemden.

Adı-Soyadı: Havva Erdoğan. Vefat etti. İşi: Ev Hanımı.

8-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)
Dinlediniz? : Çocukken dinledim.

14.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Günay Çelik.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Kütahya-1969.

3-Ana ve Baba Adı: Esmâ-Ahmet.

4-Bitirdiği Okul: Üniversite.

5-Mesleği Nedir? : Öğretmen.

6-Kaç Masal Biliyor: 1

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Anlatmam.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? :Babaannemden, evde dinledim.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...Vb.)
Dinlediniz? : Çocukken.

15.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Ayşe Gürbüz

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Tavşanlı (Şahmelek Köyü)- 04.06.1941

3-Ana ve Baba Adı: Abdullah -Nimet.

4-Bitirdiği Okul: Okuryazar değil.

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 2.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri) Masal Anlatıyor: Anne olalı.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Şahmelek Köyü'nde, dedesinden dinlemiş.

Adı-Soyadı: Ahmet Kocaağa. Yaşı: Vefat etti. İşi: Çiftçi.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.) Dinlediniz? : Çocukken (9 -10 yaşındaydım)

16.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Mustafa Engür.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Gediz-1919.

3-Ana ve Baba Adı: Hasan -Umahan.

4-Bitirdiği Okul: İlkokul.

5-Mesleği Nedir? : Esnaf-Emekli.

6-Kaç Masal Biliyor: 3.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Gençliğinden beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Annemden.

Adı-Soyadı: Umahan Engür Yaşı: Vefat etti.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, ...vb.) Dinlediniz? : Çocukken

17.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Hatice Tokdemir

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Kütahya- 1945

3-Ana ve Baba Adı: Fatma -Hasan.

4-Bitirdiği Okul: Okuryazar değil.

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 3.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri) Masal Anlatıyor: Çocukluğundan beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Büyüklerimden.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)
Dinlediniz? : Çocukken.

18.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Hatice Dursun.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Kütahya-Hisarcık-Yenipınar köyü- 1966.

3-Ana ve Baba Adı: Emine-Ahmet.

4-Bitirdiği Okul: İlkokul.

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 4.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Çocukluğundan beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz?: Büyüklerimden.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında ,Askerde, Okulda, ...vb.) Dinlediniz? :
Çocukken

19.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Ayşe Türken.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Hisarcık-1950.

3-Ana ve Baba Adı: Şerife-Mehmet.

4-Bitirdiği Okul: İlkokul.

5-Mesleği Nedir? : Ev Hanımı.

6-Kaç Masal Biliyor: 2.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Çocukluğundan Beri

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Ninemden

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...Vb.)
Dinlediniz? : Çocukken

20.Kaynak Kişi:

1-Adı-Soyadı: Mehmet Akbulut.

2-Doğum Yeri ve Tarihi: Kütahya-Hisarcık 1954.

3-Ana ve Baba Adı: Abdurrahman-Bedriye.

4-Bitirdiği Okul: Ortaokul.

5-Mesleği Nedir? : İşçi-Emekli.

6-Kaç Masal Biliyor: 2.

7-Ne Zamandan(Kaç Yaşından Beri)Masal Anlatıyor: Çocukluğundan beri.

8-Bu Masalı Kimden, Nerede Dinlediniz? : Büyüklerimden.

9-Bu Masalı Ne Zaman (...Yılında, Askerde, Okulda, Çocukken...vb.)
Dinlediniz? : İlkokulda.

Sözlü edebiyatımız içerisinde önemli bir yeri olan masallar, yaşayan kültür hazinelerimizdir. Masallar kültürümüzü bünyesinde yaşatan ve aynı zamanda gelecek nesillere taşıyıp yansıtan bir işleve sahiptir. Masallarımızda Türk gelenek-göreneklere, Türkçenin söz varlığı ve kültür hazinesi saklıdır. Fakat geçen zamanla birlikte teknolojik gelişmeler ve toplumsal yaşam biçimlerinin değişmesi karşısında yitip gitmekte olan sözlü kültür ürünlerinin yazıya geçirilmesi ve işlevlerini yerine getirebilecekleri ortamların tekrar var edilmesi gerekmektedir. Aksi halde pasif taşıyıcıların tamamen yok olduğu bir ortamda aktif taşıyıcıların zamana direnmesi mümkün olmayacaktır. Bu nedenledir ki; sözlü kültürümüzün en önemlilerinden olan masal türüyle ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Masallar derlenip yazıya geçirilmiş ve derlenen bu masallar üzerinde bilimsel metotlarla incelemeler yapılmıştır. Türkiye’de masal konusundaki ilk doktora düzeyinde bilimsel çalışma, 1971 yılında Saim Sakaoglu’nun hazırladığı “Gümüşhane Masalları-Metin Toplama ve Tahlil” başlıklı çalışmadır. Bu doktora çalışmasından sonra Türkiye’nin değişik yerlerinden derlenen masallarla ilgili birçok yüksek lisans ve doktora tezi hazırlanmıştır.

Üzerine pek çalışma yapılmayan Kütahya masallarını derlemek hem de bu masallar üzerine bilimsel çalışma yaparak kuru metin üzerinde değil; geleneğin ömrü, işlevi ve günümüzdeki durumu üzerine bilim dünyasına katkıda bulunmak amacı bizi bu çalışmayı yapmaya sevk etmiştir. Ancak tezimizde derlediğimiz masal metinlerine yer verilmemiş, masalın günümüzdeki durumunun işlevsel açıdan tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Masal türüyle ilgili bu tip bir anket çalışması ve anket bulgularını SSPS veri analiz programıyla değerlendirme ve yorumlama çalışması Türk Halk Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda da ilk kez yapılmaktadır.

"İşlevsel Kuram Açısından Masal ve Günümüz Kütahya'sında Masalın Durumu ile İlgili Bir Değerlendirme" adını taşıyan bu çalışmamız için, Kütahya merkezden seksen yedi masal derlenmiş ancak derleme sırasında masal türünün günümüzdeki durumunun tespiti ve işlevi ile ilgili karşılaştığımız sorunlar, masalı sadece masal olarak çalışmanın yetersiz olacağını düşünmemize yol açmıştır. Günümüz Kütahya'sında masalın durumunu belirlemek amacıyla 235 öğrenciyle anket çalışması yapılmış ve elde ettiğimiz değerler ve bulgular günümüzde masalın durumu ve işlevselliği açısından yorumlanmıştır.

Çalışmamız Giriş, Sonuç ve Öneriler kısımları dışında 7 bölümden oluşmaktadır. Ayrıca çalışmamızın sonunda Kaynakça ve Ekler kısımları, yer almaktadır.

Çalışmanın Giriş kısmında "Kütahya Merkez Masallarının Derleme Şekli" ana başlığı , "Yayınların İncelenmesi", "Kaynak Şahıslara Ulaşmak Hususunda Kişilerle Görüşme", "Masalların Ses Kaydıyla Tespiti", "Derleme Esnasında Karşılaşılan Zorluklar", "Kaynak Kişiler" alt başlıkları altında incelenmiştir. Ayrıca tezimizin bölümleri ve bu bölümlerin içerikleri hakkında kısa bilgilendirmeler yapılmıştır.

Birinci bölümde Kütahya ilinin tarihi, coğrafi konumu ile kültürel, sosyal ve ekonomik yapısına değinilmiştir.

İkinci bölümde, "İşlevsel Kuram Açısından Türk Halk Bilimine Bir Yaklaşım" başlığı altında; "İşlevsel Halkbilimi Kuramının Teoride Zemini ve Tarihçesi" ve "Türk Halkbiliminde İşlevsellik "e genel bir bakış açısıyla yaklaşmıştır.

Üçüncü bölümde "Masal Nedir?" masalların sözlük ve ansiklopedilerdeki tanımları ile araştırmacıların masal tanımları verilmiştir. Ayrıca masalların genel

özelliklerine değinilmiş, masalların muhteva özellikleri, menşei, inceleme yöntemleri ve tasnif çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir.

Dördüncü bölümde, "Masallar Üzerine Yapılan Çalışmalar" başlığı altında Türkiye'de masallar üzerine yapılan çalışmalar üzerinde durulmuştur. Türkiye'de yapılan bilimsel masal çalışmalarına daha önceki masal konulu çalışmalarda genişçe yer verildiğinden bu çalışmaların içeriğine değinilmemiş, sadece doktora ve yüksek lisans tezlerinin künyeleri verilmiştir.

Beşinci bölümde, masalı işlevsel açıdan ele almaya çalıştığımız için "Masal ve Çocuk Eğitime İşlevsel Açıdan Bir Yaklaşım" başlığı yer almaktadır. Bu bölümde "Masal ve Çocuk Eğitimi", "Çocuk Gelişiminde Masalın Fonksiyonu", "Masalın Sosyal ve Ahlaki Gelişime Katkısı", "Ana Dili (Türkçe) Öğretiminde Masalların Yeri ve Önemi", konularına alt başlıklarda yer verilmiştir.

Altıncı bölümde ise, "Masalların Günümüzdeki Durumu İnceleme Metodu" hakkında bilgi verilmiştir.

Yedinci bölümde "Masalın Günümüzdeki Durumu Değerler, Bulgular ve Yorumlar" başlığı altında masalın günümüzdeki yeri ve işlevi konulu ankete ilişkin bulgular ve bu bulgular ışığında yapıtığımız yorumlar ve değerlendirmeler yer almaktadır. Anket çalışmasının sonuçlarına, her bir soru için genel olarak, yaş ve cinsiyet değişkenlerine bağlı olarak üç farklı açıdan bakılmaya çalışılmış ve zaman zaman değişkenler aralarına karşılaştırılarak günümüz Kütahya'sında masalların durumu ile ilgili bir değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız; Sonuç ve Öneriler, Kaynakça ve Ekler ile son bulmaktadır.

Yüksek lisansa başladığımdan beri her türlü desteğini ve ilmi bilgisini benden esirgemeyen kıymetli danışman hocam sayın Prof. Dr. Ali TORUN'a ve yetişmemde emeği geçen tüm hocalarıma sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca, anket çalışması sırasında desteğini esirgemeyen Özlem Gündüz'e, derleme faaliyetlerimde bana destek veren tüm öğretmen arkadaşlarıma, masal anlatarak tezime katkıda bulunan değerli kaynak kişilere, bu çalışmanın temelini teşkil eden anketimi samimiyetle cevaplayarak tezime katkıda bulunan tüm öğrencilere ve çalışmamın başından sonuna kadar varlıklarıyla bana maddi ve manevi güç veren, beni her zaman destekleyen aileme ve biricik oğluma teşekkürü borç bilirim.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1.1. KÜTAHYA TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ

Kentin topraklarında Geç Miyosen dönemden itibaren Neolitik, Kalkolitik, Eski Tunç, Hitit, Frig, Hellenistik, Roma, Bizans, Selçuklu, Germiyan, Osmanlı ve illebet yaşayacak olan Türkiye Cumhuriyetine kadar zengin bir kültür mirası vardır.

İlin yedi bin yıl öncesine uzanan tarihi bir geçmişi bulunmaktadır. O çağlarda Kütahya'nın adının KOTIAEION olduğu sikkelerden bilinmektedir. Kütahya topraklarına yerleşen en eski halk ise Friglerdir.

M.Ö.12.yüzyılın sonlarında Anadolu'ya göç eden Frigler, Hititleri ortadan kaldırarak bölgeye hakim oldular. M.Ö.676'da Kimmerler, Frigya kralı III.Midas'ı bozguna uğratarak Kütahya ve çevresine egemen oldular.

Alyattes'in Lidya kralı olduğu dönemde Kimmer egemenliğini yıkan Lidya'lılar yönetimi ele aldılar. M.Ö. 546'da Anadolu'yu istila eden Persler Lidya ordusunu yenilgiye uğrattılar. M.Ö.334'de Biga Çayı civarında Makedonyalı Büyük İskender, Persleri yenerek bölgede üstünlük kurdu. Büyük İskender'in M.Ö.324'de ölümüyle Kütahya ve çevresi komutanlarından Antigonas'a geçti. M.Ö.133' de ise Roma egemenliği altına girdi. Bizans döneminde piskoposluk merkezi olarak önemini koruyan Kütahya daha sonra Anadolu Selçuklularının hâkimiyetine girdi.

1078 yılında Anadolu Selçuklu Devletini kuran Kutalmışoğlu Süleyman Şah, Kütahya'yı da ele geçirdi. 1097 yılında Haçlıların saldırısına uğrayan Kütahya, kısa süren bir işgal döneminden sonra 1233 yılında yeniden Türk hâkimiyetine girdi. Selçuklu dönemi eserleri arasında, Kütahya merkezinde Hıdırlık Mescidi, Yoncalı Hamamı ve Camii, Balıklı Camii ve tekkesi olarak bilinen medrese sayılabilir.

1277 yılında Anadolu Selçuklu Devletinin dağılmasıyla birlikte bu topraklar Germiyanoglu beylerinin payına düştü. Germiyanogulları eserleri arasında en meşhurları II. Yakup Bey İmaret Külliyesi, Umur bin Savcı Medresesi ile İshak Fakih Camii ve Medresesidir.

Son Germiyan Beyi II. Yakup'un kız kardeşi Devlet Hatun'un Osmanlı Padişahı Yıldırım Beyazıt ile evlenmesi neticesinde akrabalık bağı kurulmuş, II. Yakup'un 1429 yılında ölümünden önce vasiyetiyle Osmanlı topraklarına katılmış olan

Kütahya, 140 yıl Germiyan Beyliğinin başkenti 400 yıl Anadolu Beylerbeyliğinin merkezi olmuştur.

1850-1851 yılları arasında Macar bağımsızlık hareketinin milli kahramanlarından Lajos Kossuth ilimizde konuk edilmiştir. 1867 yılından itibaren Hüdavendigâr vilayetine bağlı bir sancak merkezi olan Kütahya, II. Meşrutiyet'ten sonra bağımsız bir sancak olmuştur.

I. Dünya savaşından sonra, 17 Temmuz 1921 tarihinde Yunan işgaline uğrayan Kütahya, Türk Ordularının 26 Ağustos 1922 tarihinde başlattığı Büyük Taarruzla makus talihini yenmiş ve 30 Ağustos 1922 tarihinde Başkomutan Meydan Muharebesinin kazanılmasıyla sonsuza dek yaşayacak olan Türkiye Cumhuriyetinin temellerinin atıldığı bir il olmuştur. Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk, "Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizsiniz Cumhuriyeti biz tesis ettik. Onu ila ve idame edecek sizsiniz" veciz sözünü Zafertepeçalköy'de , "Ordular İlk Hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!.." komutunu Dumlupınar'da vermiştir. Başkomutan Meydan Muharebesinin sevk ve idare edildiği yer, bugün Altıntaş İlçesine bağlı, Zafertepeçalköy merkezindedir. (www.kutahyakulturturizm.gov.tr, 2015)

1.2. KÜTAHYA'NIN COĞRAFİ DURUMU

Ege Bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde, Yukarı Sakarya ve Güney Marmara bölümlerinin kavşağında yer alan Kütahya, kuzeyden ve kuzeybatıdan Bursa, kuzeydoğudan Bilecik, doğudan Eskişehir, güneydoğudan Afyonkarahisar, güneyden Uşak, güneybatıdan Manisa, batıdan ise Balıkesir illeri ile çevrilidir. Yüzölçümü 11.977 km² olan ilin 2008 yılı adres kayıt sistemine göre nüfusu 565.884'dür. İlin 512 köyü, 59 beldesi vardır. Deniz seviyesinden yüksekliği 969 m. olan il toprakları, İç Anadolu çanağı ile Ege ovaları arasında, kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu dağ dizileriyle, ortalama 1200 m. yükseltili bir eşik durumundadır. Türkmen, Murat, Şaphane, Eğrigöz dağları Akdağ ile Örencik, Simav, Tavşanlı ve Altıntaş ovaları bölgenin yüzey şekillerini oluşturur. Enne, Söğüt, Kayaboğazı ve Porsuk baraj gölleri ile Marmara'ya dökülen Adırnaz ve Ege'ye ulaşan Gediz ırmağı ilin topraklarını sular. Porsuk Irmağının kollarından Felent Çayının suladığı alüvyonlu bir ovanın güneybatı kenarıyla, Yellice Dağının yamaçları arasında yerleşen merkez ilçeden başka ilin 12 ilçesi vardır. Bu

İlçeler; Altıntaş, Aslanapa, Çavdarhisar, Domaniç, Dumlupınar, Emet, Gediz, Hisarcık, Pazarlar, Simav, Şaphane ve Tavşanlı'dır. (www.kutahyakulturturizm.gov.tr, 2015)

1.3. KÜTAHYA'NIN SOSYAL, KÜLTÜREL HAYATI

Kütahya ;Ahmedi, Ahmet Dai, Ahmet Vasfi, Arifi, Asım Yakup Efendi, Aziz Mustafa Efendi, Askeri, Burhanettin İlyas Çelebi, Fatma Hanım, Kara Fazıl, Aşık Ömer, Pesendi, Şeyhi gibi şairleri yetiştirmiştir.

Bizanslılar döneminin piskoposluk merkezi, Germiyanlılar döneminin başkenti, Osmanlılar döneminin Anadolu Beylerbeyliği merkezi Kütahya tarihin her döneminde önemini koruyan bir kent olmuştur. Kervansarayları, menzil haneleri, medrese, kütüphane, imaret, kilise, cami, külliyesi ve mevlevihanesiyle döneminin ilim irfan ve medeniyet merkezlerinden biridir. Kütahya'da esnaf teşkilatı, dünden bugüne Ahilik geleneğine bağlı birer eğitim ve kültür merkezidir. Mevleviliğin de Anadolu'daki yayılma merkezlerinden biri olan Kütahya'da tekkeler halk yayışını önemli ölçüde etkilemiştir. Kütahya insanı kanaatkar, sabırlı ve geleneklerine bağlıdır. Çevresinde Kütahyalı için "Havası sert, insanı mert yerden" denir. Kütahya'da gelenek, görenekler güçlü bir kurum olarak toplumsal yaşayış üzerindeki belirleyiciliğini korumaktadır. Bu bazen günlük yaşamda çeşitli kısıtlamalar şeklinde, bazen de güçlü bir yardımlaşma ve dayanışma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kütahya'da çelebilik; bir mevkidir. Yiğit, aklı duygularına egemen, sözüne güvenilir, önderlik yetisi gelişkin ama mütevazılığı bırakmayan insanlara "çelebidir" denir. Hatta Kütahyalı bunu çoğu kere şehrin unvanı olarak kullanır, "Kötayamız çelebidir" der. Günlük yaşamda "Allah kerim" yetinme anlayışıyla da "ele güne karşı" sarınma yaklaşımıyla da sıkça karşılaşılabilir.

Kütahya halkı Ramazanda sadece ibadetle uğraşmak istediği için Ramazan öncesi temizliğini yapar. Ramazan ayında Mukabele denilen Kur'an hatimleri yapılır. Genelde kadınlar evlerde veya caminin kadınlara ayrılan bir bölümünde toplanarak Kur'an okuyan bir kişinin okumasını takip ederler. İftar yemeğinden sonra teravih namazına gidilir. Teravih namazından sonra erkekler kahvelerde veya esnafın dükkanında toplanarak sahura kadar sohbet ederler, kadınlar ise evlerde toplanırlar. Kütahya'da komşuluk ilişkileri hâlâ devam etmektedir. Bunun en güzel örneği Ramazan ayında görülür. Sahur vakti herkes birbirinin ışığına bakıp uyuyup kalanların

duvarlarına, camlarına vurularak uyandırılır. Akrabaların yanı sıra komşularda iftara çağrılır. Ramazan hazırlıkları her yerde olduğu gibi Kütahya'da da güzel bir telaş içinde cereyan eder. Ramazan, oruç ve yemek iç içe olduğu için Ramazan denilince yemek yapmak ve yemek akla gelir. Bu yüzden herkes evinde aylar öncesinden Ramazan için erzak hazırlamaya başlar. Bu hazırlık yazdan reçellerin yapılması, hoşaflık meyvelerin kurutulması ile başlar. Ramazanda değişik yemekler olun diye yazdan sebzeler kurutulur. Pilavlık pirinç, bulgur, erişte ve peynirler hazırlanır. Ramazan hazırlığı için saç üzerinde yufka yapılır. Sahurda erken kalkarak bu yufkalardan kapama, börek, tirit ve cevizli yufka tatlısı yaparak kullanırlar. Sahurda yufkadan yapılan yemekler yanında genellikle haşhaşlı gözleme uzun süre tok tutması bakımından revaçta olan bir yemektir. Kütahya'da iftar yemekleri iftar davetleri halindedir. Ya iftara gidilir ya da iftarcı kabul edilir. İlk hafta aile içinde, ikinci hafta akrabalar komşular, dostlar olmak üzere iftara gidilir veya çağrılır. Kütahya'da iftarcı çağırarak varlığa ve zenginliğe bakmaz, gönlü zengin olan herkes bütçesine göre iftarcı çağırır. İftar yemekleri de ayrı bir özellik taşır. Top atılışı Hisarın bedenleri arasında yapılır. Sofra başında hazır bekleyen aileler önce iftarlıkla oruç açılır. Genellikle hurma, zeytin, tuz gibi ateşte pişmeyen yiyecekler ile oruç açılır. Oruç açıldıktan sonra bir iki lokma reçelden, peynirden oluşan iftarlıklar yedikten sonra diğer odada hazırlanan seccadelerde namazlar kılınır. Namazdan sonra sofraya tekrar oturulur. Yemeğe çorba ile başlanır. Ramazan ilk günü Ramazanı bütün tutmak nasip olsun diye Tutmaç çorbası içilir. İlk Cuma günü yeşil mercimek çorbası yemenin sevap olduğu söylenir. Diğer günler yoğurtlu çorba, tarhana kızılıcak, şehriye çorbaları yapılır. Çorbadan sonra ilk yemek et yemeğidir. Et yemeğinden sonra pilav veya su böreği yenilir. Ekmek kadayıfı, baklava veya güllaç tatlısı gelir Tatlıları üzerine baskılık denilen yaprak sarması yenilir.

Kütahya'da hâlâ devam eden güzel bir gelenek de Küpecik geleneğidir. İftardan ile yatsı ezanı arasında aynı sokağın çocukları genelde 5-6 kişi bir araya gelip kapı kapı dolaşarak bahşiş toplarlar. Bu arada küpecik şarkısını söylerler. Çocuklar ev ev dolaşarak kapının önünde söyleyerek bahşişler toplarlar. Genelde para verilir. Paranın yerine fıstık, leblebi, şeker veren de olmaktadır. Çocuklar topladıkları para ile bakkaldan yiyecek olarak verilen yiyecekleri topluca yerler. Kütahya'da Ramazan'ın bir başka özelliği de imsak vaktinin top ve ezandan önce minarelerden Salu diye bağırılarak duyurulmasıdır. Bayram telaşı Ramazan ayının son haftasında başlar. Bütün evler arife

gününe kadar temizlenmiş olur. Büyüklerin bayramda giyecekleri çıkarılır, ütülenir, çocuklar için bayramlık alışverişi yapılır. Misafirler için şeker ve çikolata alınır. Bayram günü yemeğe kalacaklar için yemekler hazırlanır. Arife gününe pek iş bırakılmaz. Arife günü yıkanmanın sevap olduğuna inanıldığı için ailede herkes yıkanır. Arife günü ikindi vaktinden sonra kabirler ziyaret edilir. Arife günün en büyük iş bayram tatlısı hazırlamaktır. Komşular bir araya gelip baklavalar hazırlanır.

Nişanlı olanlar ise ramazan bayramında giyilmek üzere bohçalar hazırlar. Erkek tarafı kızın giymesi iç çamaşırından çorabına kadar bir kat giysi yanında bir tepsi baklava gönderir. Kız tarafı da oğlana bayramlık bir kat giysisi bohçalar gönderir. Bayram sabah namazı ve bayram namazı ile başlar. Evde hanımlar sabahleyin ezan vaktinde kalkarlar, ölmüşlerinin ruhuna dua ederler. Erkekler bayram namazından sonra mezarlığa ziyarete gidilir. Bayram sabahı erkekler eve gelmeden evde son hazırlıklar tamamlanır. Evlenmiş evlatlar da baba evine gelerek bayramlaşır ve kahvaltı yapılır.

Kütahya'da Kurban bayramı büyük coşku ile kutlanır. Kurban olarak koyun, sığır kesilir. Evinde bahçesi ve bakmaya gücü olanlar daha önceden alırlar ama geneli arife günü alır. Kurban edilecek hayvan sağlıklı olmasına ve dişi ise hamile olmamasına dikkat edilir. Kurbanlık arife günü kınalanır ve süslenir. Nişanı aileler süsleyerek kız tarafına bir koç gönderme adeti vardır. Genelde kasap çağrılarak kesilir. Kurban etinin üçte bir kesilen evde kalır. Diğer kısımlar komşu, akraba ve fakir insanlara dağıtılır. Bayram ziyaretlerine gidilir.

Kütahya'da 5 Mayıs akşamı başlayan kutlamalar sırayla, dileklerin tutulması, çeşitli uygulamaların yapılması, kadınların ellerine kına yakmaları, Hıdrellez ateşinin yakılması şeklinde devam eder. 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gece aileler hiç kimsenin görmeyeceği şekilde evlerinin etrafına haşhaş taneleri serper. Bu taneler sayılamayacağından o evde bereketin çok olacağına inanılır. 5 Mayıs akşamından bütün hazırlıklar yapılır, gruplar oluşturulur. Bazen de bu hazırlıklar bu hafta öncesinden başlamaktadır. O gece okur, ibadet edilir, türlü dileklerde bulunulur.

Hıdrellez gecesi gülfidanlarına, bağ dallarına dilek tutanlar elbiselerinden bir iplik veya parça bağlayarak çeşitli dileklerde bulunurlar. Bu dilekler; bir işin olması, evlenme, şifa bulma, sevdiğine kavuşma gibi dileklerdir. Ev, araba iş yeri isteyenler bunları gül fidanının altına taşlarla resmini bırakırlar. Bir kesenin içine para, diğer

kesenin içine bütün yiyeceklerden aşıklar konularak gül dalına bağlanır. Ertesi gün sabahtan alınan keseler bereket parası ve bereket kesesi diye saklanır. Evin bereketli olacağına inanılır. Hıdrellez gecesini genç kızlar kendilerine ait eşyaları su dolu bir kabın içine atarlar. Kaba atılan eşyalar genelde yüzük küpe, düğme, tarak, paradır. Gecedeki fidanının altına bırakılan bu kap ertesi gün alınır. Küçük bir çocuğa kaptan birer birer eşyalar çektilir. Bu arada eşyanın sahibine de maniler söylenir. Kimin eşyası çıkmazsa onun kısmeti çıkmadı diye o kızın başında eğlenir. Mayıs sabahı erkenden kalkılıp mesire yerine gidilir. Kahvaltı orada yapılır. Eğlenceler başlar. Genellikle kadınlar erkekler, çocuklar ayrı yerlerde eğlenirler. Hıdrellez sabahı gün doğmadan doldurulan suyun şifalı olacağına inanılır. Her derde deva olsun diye yedi türlü ot yenir. Hıdrellez günü ailenin kapısına gelen hiç kimse boş çevrilmez. Gelenlerin Hızır olabileceğine inanılır. Bugün özellikle haramdan sakınılır. Hıdrellezde yapılan yemeklere daha özen gösterilir. Gözlemeler, hamursuzlar yapılır. Ateş yakılarak üzerinden atlanır, etrafında oyunlar oynanır.

1.3.1. Kütahya'da Halk Oyunları

Kütahya halk oyunları Zeybek grubuna girmektedir. Kaşıkla oynanır. Ege Zeybeği'nden küçük farklarla ayrılır. Ege'de zeybek dairesel formda oynanırken, Kütahya'da hem dairesel hem çizgisel oynanır. Zeybeğin temelinde tek başına, mert, cesur, savaşçı bir erkek vardır. Üretken, koruyan, iyi ahlaklı, vakur ve adaletli zeybek başı, Anadolu insanının temsilcisidir. Kadın ve erkekler tarafından oynanışı farklıdır. Erkek zeybeği ağır, hızlı, kırık diye üçe ayrılır. Tek başına oynanabildiği gibi 2, 4, 6'lı grup olarak da oynanır. Kadın oyunları tek başına ve tek oyunla biten (Yasemen Dalı), yengeler oyunu, gelin (Paça günü) oyunlarıdır ki kaşiksız oynanır. Paça günü gelin oyunda bereket simgesi arpa saçar. Arka arkaya 3 oyun oynanır: Ahmet Bey, Gar mı Yağdı, Tıpır tıpır veya Yoğurdum Var, A Hamamcı, Hop Şimidalli şeklinde gruplaşan oyunlar ağırdan hızlıya doğru oynanır. Cuma günleri toplanılan ve "Kızlar içi" denen eğlencilerde, kına eğlencelerinde zengin süs takıları ve giyitleriyle tekrarlanan oyunlar bir yandan da genç kızlara öğretilir. Oynamayı bilmeyen, endamlı yürüyemeyen kızlara "Hiç mi Cuma debleği görmedin" denir. Erkeklerde ise yaren denilen gezeklerde

tekrarlanan oyunlar gençlere hem öğretilir hem oynatılır. Kütahya'da gezekler tüm canlılığıyla devam etmektedir.

1.3.2. Kütahya'da Geleneksel Giysiler

Anadolu'nun her yanında kendine has folklorik özellikle bölgenin kültürünü yansıtan giysileri vardır. İç Anadolu, Marmara ve Ege Bölgeleri kavşağında bir geçiş noktasında bulunan Kütahya'da özellikle kadın giyimi Anadolu'nun başka hiçbir yerinde olmayan bir farklılık ve zenginlik taşımaktadır. Kütahya, Germiyan Beyliği ve Osmanlı saray giysilerinin etkisi altında en kaliteli renkli ipek işleme, sim sarma gibi tekniklerle kadife, atlas, yünlü mantın kumaşlar üzerine işlenmiş çok değerli kıyafetlere sahiptir. Anadolu'da düğün giysisi olarak bir veya iki çeşit giysi varken, Kütahya'da Bindallı, Yolaklı, Dallı, Eğrimli, Çatkılı, Tefebaşı gibi çok çeşitleri vardır. Bunlar da kendi içlerinde ayrıca üçetekli entari ve şalvarlı olarak ayrı türlere ayrılır. Giyilen elbise giyenin düğündeki durumunu, hangi taraftan olduğunu tanıtır.

Kütahya'da süs ve süsleme takıları önemlidir. Takılarda altın çok önemlidir. Altının yanı sıra inci ve elmas ayrı bir özellik gösterir. Merkezde baş sadedir. Gelin başı elmas taşlarla süslüdür, diğerleri oyalı dane (yazma) kullanırlar

Oyalı daneler kare şeklindedir. Günlük kullanılan yazmaların çevresi boncuklu ve mekik oyalı özel günlerde kullanılan yazmaların çevresi iğne oyalıdır. Oyalı yazmalar elbisenin ağırlık ve zenginlik türüne göre seçilerek kullanılır. Tefebaşı elbisesi üzerine Fermene Oyası, Pullu elbisesi üzerine Gül Oyası, Eğrimli ve Çatkılı elbiselerin ise Zerren Kadeh Oyası, Dizibağlı, Dallı ve diğer sırmalı elbiseler de ise Hıyar Çiçeği Oyası, Züla Sümbül Oyası, Menekşe Oyası, Küpeli Oyası, Gönül Dolabı Oyası olan yazmalar kullanılır. Boyundan göbeğe kadar uzanan sıra altın takılır. Bu altınların ortasına dövme beşibirlik takılır. Altının dışında elmas gerdanlık veya kültem inci takılır. Bele gümüş kemer takılır.

Geçiş noktasında bulunan Kütahya'da erkek giyiminde de kendine özgü özellikler vardır. Şehir merkezi ve ilçeler arasında farklılık görülmekte ilçeler çevre merkezlerden etkilenmişlerdir. Merkezde kadın giyimindeki saray etkisi erkek giyimine de yansımıştır. Karasal iklimin hüküm sürmesinden dolayı erkek kıyafetleri yünlü ve kalın koyu renk kumaşlardan yapılmaktadır.

1.3.3. Kütahya'da Geleneksel El Sanatları

Kütahya'nın zengin kültürünün önemli bir parçasını da el sanatları oluşturur. Kütahya'da geleneksel el sanatlarının yanı sıra yalnız bu yöreye özgü el sanatları da yaşamaktadır. Özellikle çiniciliğin Türkiye ve dünyadaki yaşayan önemli merkezlerinden birisi Kütahya'dır. Yine tahta kaşık oymacılığının yurdumuzda yapıldığı ender yerlerden biri, Gediz- Saruhanlar köyüdür. Ata sanatlarımızdan olan elmas işlemciliği günümüzde halen yaşamaktadır. Tavşanlı'da leblebicilik ve kilitçilik ile Simav'daki hasırcılık ve urgancılık, keçecilik yalnız bu yörelerimizde yaşamaktadır.

Kütahya, 100 yılı aşkın bir süre Selçuklularla Bizanslılar arasında tampon bölge olarak kalmıştır. Bu dönem çiniciliğinde Bizans ve Selçuklu kültürünün özellikleri birlikte kullanılmıştır. Daha sonra Beylikler dönemine giren Kütahya'da Osmanlı etkisi görülmeye başlamıştır. 1314 tarihli Umur-Bin Savcı Medresesi'ndeki Abdülvacit Efendi'nin sandukasında, 1429 tarihli II. Yakup Bey Türbesi'nde erken Osmanlı dönemi renkli sırlı çinilerin kullanıldığı görülmektedir. 15. yy. Osmanlı seramik ve çini sanatı, mavi beyaz grubu çinileri ile dikkat çeker. Bu orijinal mavi beyazlar Hisarbey Cami (1487) ile Kükürt Köyü Camiinde (1697) görülmektedir. 15. yy. mavi beyaz çinileri Kütahya'daki bazı yapıların yanı sıra İstanbul ve Kudüs mimari eserlerinde de kullanılmıştır. 16.yy.'da Kütahya çini ve seramik sanatı faaliyetlerinin yavaşladığı görülmekle beraber, İstanbul ve diğer önemli merkezlerde yapılan mimari eserlerde, Kütahya çinilerinin kullanıldığı görülür. Günümüzde ihraç malları arasına giren, desen ve renk zenginliği kazanan Kütahya Çiniciliği olumlu bir yoldadır. İrili, ufaklı 500'e yakın atölyede yapılan çiniler yurt içi ve yurt dışındaki pek çok eseri süslemektedir. Çinicilikte kullanılan hammaddeler, Kütahya ve komşu illerden sağlanmaktadır. Bu hammaddeler, plastik ve plastik olmayanlar diye ikiye ayrılır. Plastik hammaddeler grubuna; Kırklar toprağı, gri Bilecik kili, maya ve çamaşır kili, plastik olmayanlar grubuna; Çakmak taşı, Beyaz Bilecik kili ve tebeşir girmektedir. Bu hammaddelerin belli oranlarda karıştırılmalarıyla çark, döküm ve pres diye adlandırılan üç tür harman hazırlanır. Çark harmanında; düz duvar tabağı, vazo, saksı ve şekerlik, döküm harmanında; biblo, bardak, tabak ve küllük, pres harmanında düz veya desenli duvar karoları yapılır.

Oya, işleme araç gereçlerine ve işleme tekniğine göre çeşitli adlar alır. İğne oyaları, tığ oyaları, mekik oyaları, koza oyaları, yün oyaları, mum oyaları, boncuk oyaları, dokuma oyaları bunların değişik örnekleridir. Kütahya'da oyacılık, "iğne oyacılığı" biçiminde genellikle danenin çevresini süsleyen bir sanat olarak gelişmiştir. Kütahya oyaları biçimlerine göre beşe ayrılır. Bunlar gül, menekşe, zambak, papatya, karanfil, haşhaş gibi çiçeklere benzeyen oylar, ıtır, şeftali, söğüt, karanfil yapraklarına benzeyen yaprak motifli oylar, Gönül Dolabı, Mecnun Yuvası, Yar Yare Küstü gibi soyut adlı oylar, Süreyya, Diba gibi özel yaşamları bilinenlere yakıştırılan oylar ve Kaynana Oyası, Elti Küstü, Ana Güldüren, Malak Sattıran gibi övgü, yergi niteliği taşıyan oyalardır.

Kütahya'daki ilk porselen fabrikası 1974 yılında faaliyete başlamıştır. Yüzyıllardır çinilerde sergilenen maharetler porselenlerde de yaşamaya başlamıştır. Günümüzde Türkiye'nin her yerine gönderilen porselenler pek çok ülkeye de ihraç edilmektedir. Kütahya Porselen ve Gural Porselen fabrikaları kaliteli porselen üretmektedir.

1.3.4. Kütahya'da Beslenme

Kütahya'da beslenme büyük ölçüde ev ürünlerine dayanmaktadır. 1960'lı yıllarda "Aşçı Dükkanı" denen lokanta kent yaşamına girmiştir. Kütahya'da buğday ürünleri, hamurlular ve süt ürünleri beslenmenin temelini oluşturmaktadır. Ev makarnası denen erişte, bulgur ve tarhana yörede en çok tüketilen yiyecekler arasındadır. Bağcılığın yaygın olduğu dönemlerde pekmez ve şıra çeşitli biçimlerde kullanılarak, kimi besin gereksinimlerini karşılamaktaydı. Yaygınlaşan kentleşme olgusu giderek bu beslenme biçiminde köklü değişimler yaratmıştır. Yakın zamana kadar çarşı ekmeği, ev ekmeği ayrımı yapılan Kütahya'da beslenme artık büyük ölçüde Pazar ürünlerine dayanmaktadır. Yazdan biber, fasulye, patlıcan gibi sebzelerin kurutulması geleneği hala sürmektedir. Yerli halk sebze kurutması yanında salça, erişte, bulgur, nişasta, tarhana, turşu gibi genel tüketim maddelerini evde kendileri hazırlamaktadır. Haşhaşlı, şibit denen saç pidesi beslenmedeki değişime karşın hala yaygın olarak yapılmaktadır. Kütahya'da böreklerde oldukça çeşitlilik görülmektedir. Gökçümen hamursuzu, şibit, gözleme, ıspanaklı şibit gibi. Günlük yiyecekler arasında

tarhana ve bulgur önemli bir yer tutar. Ayrıca kızılıçık tarhanası yapılmaktadır. Cimcik denilen hamur yemeği yöreye özgü yemeklerin başında gelmektedir.

1.3.5. Kütahya Evleri

Ka'gir zemin kat üstünde ahşap çatıklı ve kerpiç dolgulu, iki ve üç katlı, kiremit örtülü Kütahya Evlerinde; pencere pervazları, kafes, ana dikme ve kirişler, kapı ve çıkma payandaları ahşabın doğal rengindedir. Bağdadi sıva yüzeyler ise beyaz, kirli sarı, aşı boya ve çivit mavi ile boyanmıştır. Pencere ve kapı boşlukları bırakılarak doluluklar hımış tekniği olarak bilinen kırıklı çamur sıvanarak düzeltilmektedir. Çatı kurguları ayrı düzende dört eğimli kırma üç ve iki eğimli beşik olabilmektedir. Çatı kaplaması alaturka kiremittir. Bacalar mahyadan biraz daha yüksek kurulmuş ve üzeri dört ya da iki eğimli küçük çatı ile örtülmüştür.

Kütahya evlerinde ahşap payandalı çıkma, mimari üslubun en önemli öznesidir. Sokakları dikey algılamaya elverişli, alabildiğine dışa açılma arzusunu yansıtan çıkmalar, çoğu üç katlı örneklerde kademelidir.

Orta ve iç sofa tipinin tercih edildiği 19 ve 20. Yüzyıl örneklerinde süsleme ağırlığının pencere pervazı, saçak, kafes ve cumba payandalarıyla dışarıya kaydığı görülür.

1.3.6. Kütahya'daki İlkler ve Enler

- Dünyanın bilinen ilk Ticaret Borsa Binası Çavdarhisar-Aizanoi Antik Kentindedir.
- Dünyanın bilinen ilk toplu iş sözleşmesi (Fincancılar Esnafı Anlaşması- 13 Temmuz 1766) Kütahya'da imzalanmıştır.
- Dünya'daki ilk bağımsız Çini Müze'si Kütahya'dadır.
- 1993 yılında Avrupa Konseyi'nden "Avrupa Diploması" alan 2. kent olan Kütahya, 2000 yılında "Avrupa Bayrağı" ödülüne layık görülen ilk il olmuştur.
- Kütahya Kalesi 72 burcu ile ülkemizin 3. en büyük kalesidir.

- Küçük Asya olarak bilinen Anadolu'daki "Frigya Vadileri"nin önemli bölümü Kütahya'dadır.
- Dünyadaki ayakta kalmış en sağlam Zeus Tapınağı Çavdarhisar-Aizanoi antik kentindedir.
- Dünyadaki en sağlam kalmış Amazonlar Lahdi Çavdarhisar Aizanoi Antik Kentinde 1990 yılında bulunmuş, halen Arkeoloji Müzesinde sergilenmektedir.
- Aizanoi' de birbirine bitişik olarak inşa edilen tiyatro ve stadyum kompleksinin Dünya'da başka bir örneği yoktur.
- Frig Vadisi peri bacaları, mağaraları, kaya mezarları, sunakları, şapel, kiliseleri ile doğal güzelliklerin yer aldığı bir mekandır.
- Dünya'ca ünlü Seyyah Evliya Çelebi Kütahyalı'dır.
- Osman Bey'in ninesi ve Ertuğrul Gazi'nin annesi Hayme Ana'nın türbesi ilk Osmanlıların yaylak olarak kullandıkları Domaniç- Çarşamba köyündedir.
- Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Osman Gazi'nin beşiğinin kurulduğu Mızık Çamı Domaniç'in Domur köyündedir. Rüzgardan yıkılan ağaç, koruma altına alınmıştır.
- Osmanlı Devletinin temelleri Kütahya Domaniç'te atılmıştır.
- Macarların milli kahramanı Kral Naib'i Lajos Kossuth 1849-1851 yılları arasında Kütahya'da mülteci olarak misafir edilmiş, müzesi bulunmaktadır.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı Başkomutan Meydan Savaşı Kütahya Altıntaş Zafertepe Çalköy'de yapılmıştır.
- Başkumandan Meydan Muharebesi Atatürk'ün askere söylediği "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" emri Dumlupınar'da verilmiştir.
- 24 Mart 1923 tarihindeki Kütahya'yı ziyaretinde Atatürk, öğretmenlere ünlü "Yalnız siz irfan orduları" diye başlayan konuşmasını Kütahya Lisesi'nde yapmıştır.
- Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk, 30 Ağustos 1924 tarihinde Zafertepe Çalköy'de Şehit Sancaktar Mehmetçik Anıtı'nın temel atma töreninde yaptığı

tarihi konuşmada “*Türkiye Cumhuriyeti’nin Temelleri Burada Atıldı*”, “*Gençler Cumhuriyet’i biz kurduk onu yaşatacak ve yüceltecek olan sizsiniz*” demiştir.

- Kurtuluş Savaşımızın geçtiği topraklarımızda bulunan Gazi Mustafa Kemal’in kaldığı, Dumlupınar Başkumandan Karargah Evi Atatürk Müzesi haline getirilmiştir
- Dumlupınar Şehitliği Kurtuluş Savaşımızda şehit düşen 137 bin şehit anısına yaptırılmıştır.
- Kütahya dünyanın çini başkentidir.
- Kütahya işi porselen fincanlar dünyaca ünlüdür.
- Kütahya’nın sembolü vazo, su ile zamanın raksettiği bir yerdir.
- Termal sularımız Yoncalı, Ilıca-Harlek, Emet-Yeşil - Kaynarca, Tavşanlı-Göbel, Gediz-Ilıcasu, Murat Dağı, Hisarcık-Esire ve Simav-Eynal, Çitgöl, Naşa binlerce ziyaretçiye şifa dağıtmaktadır.
- Kütahya Türkiye’de en fazla sıcak su kaynağının çıktığı ildir.
- Türkiye’nin en yüksekte çıkan termal suyu Murat Dağı’ndadır.
- Ege Bölgesi’nin en yüksek dağı Murat Dağı’dır. (2137 m.)
- Kasalığ Tabiatı Koruma Alanı, Kütahya’nın bakir orman alanlarından biridir.
- Özellikle ağaçlardan Primidal Karaçamlar’ın yoğun olarak bulunduğu önemli alanlardan biri de Tavşanlı Vakıf Köyündedir. (Mehmetçik Çamı)
- 250 yıllık Türk konakları Germiyan Sokağında yer almaktadır.
- Oğmaç çorbası, Sıkıcık çorbası, Ispanaklı Şibit, Cimcik, Tosunum, Ilıbıda dolması, Küp eti, Sarma, Hamur Dolması, Şibitli Tirit, Kütahya’nın geleneksel yemekleridir.
- Tavşanlı İlçesi Türkiye’de 40 çeşit leblebisi ile ünlüdür.
- Türkiye’nin en zengin linyit madenleri Kütahya’dadır.
- Kütahya kusursuz bir güzelliştir.
- Sultan Veled “Cennet Kütahya’nın ya altındadır ya üstünde” demiştir.

- Mevleviliğin 3. önemli merkezlerinden biri de Kütahya'dır.
- Güzel sanatların ve geleneksel el sanatlarının birçok dalı Kütahya'mız da sürdürülmektedir. Çini ve resim bunların en ileri olanlarıdır. Ressam Ahmet Yakupoğlu ve Hüseyin Yüce Kütahyalıdır. (www.kutahyakulturturizm.gov.tr, 2015)

İKİNCİ BÖLÜM

İŞLEVSEL KURAM AÇISINDAN TÜRK HALK BİLİMİNE BİR YAKLAŞIM

2.1. İŞLEVSEL HALKBİLİMİ KURAMININ TEORİDE ZEMİNİ VE TARİHÇESİ

Folklor çalışmalarında ikna edici yaklaşımlardan biri, folklorun kültürde oynadığı rol üzerine yaygınlaşmak amacıyla, yayılma ve köken sorunlarından kaçınır. Sordukları soru folklorun -bu kelimenin sözlü sanat ve etkileyici edebiyat gibi eş anlamlılarından kaçındılar- sosyal kurumları sürdürmeye nasıl yardım ettiği. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse: Folklor, kültür içerisindeki işlevini nasıl yerine getirir? (Oğuz ve Gürçayır, 2005: 33)

İşlevsel kuram uzun yıllar önce Amerikan Folklor Kurumu'nda (American Folklore Society) çalışan ve yine yıllarca editörlüğünü yapıp öğrencileriyle birlikte yayın politikalarını kontrolleri altında tuttukları, Amerikan Folklor Dergisi'nde (Journal of American Folklore) çalışmalarını yayınlayan ve asıl çalışma sahası itibariyle T. Benfey'in "kültürel ödüncleme" kuramı doğrultusunda çalışmalar yapan bir kültürel antropolog olan Fransz Boas ve işlevsel kuramın oluşup gelişmesinde önemli rolleri olan öğrencileri vasıtasıyla girmiş ve daha sonra kullanımı yaygınlaşmıştır.

Bu kuramın kurucuları B.Malinowski (1884-1942) ve birbirlerinden habersiz olarak yürüttükleri alan araştırmalarının sonucu aynı kuramsal çerçeveyi ileri süren A.Reginald Radcliffe-Brown'dur.(1881-1955) Önde gelen diğer temsilcileri ise, R.Thurnwald (1869-1954) ve Ruth Benedict (1887-1948) başta olmak üzere yukarıda işaret edilen diğer isimlerdir. (Çobanoğlu, 2002: 223)

W.Bascom'a göre, Makinowski'nin halkbilimine doğrudan katkılarının başında "kültürü değişik cephe ve kurumlarının birbiriyle ilişki ve tesir içinde olarak gören çalışması yer almaktadır."Bu konuda, Trobriandlı'ların sözlü edebiyatındaki nesir anlatılarının işlev bakımından çözümlenişi onun halkbilimi çalışmalarına yaptığı katkılar içinde özellikle zikredilmeğe değer olanlarından birisidir. Malinowski derlediği masalları ve mitleri bir koleksiyon halinde yayımlamamakla beraber mit metinlerinin büyük bir çoğunluğuna çalışmalarında yer vermiştir. (Bascom, 1983:164)

Kültürel gelenek bir kuşaktan sonrakine aktarılmalıdır. Bu nedenle her kültürde eğitime yönelik yöntemler ve mekanizmalar bulunmalıdır. Her kültürel başarının özü işbirliği olduğuna göre düzen yasa sürdürülmelidir. Her toplulukta töre, ahlak ve yasayı doğrulayan düzenlemeler olmalıdır. Kültürün maddi temeli yenilenmeli ve işler

durumda tutulmalıdır. Çünkü işlev ancak bir ihtiyacın içinde insanların işbirliği yaptıkları, zanaatsal ürünleri kullandıkları ve malları tükettikleri bir etkinlikle karşılanması olarak tanımlanabilir. (Çobanoğlu, 2002: 225-226)

İşlevsel kurama göre metnin kendi, tepki gösterecek bir izleyici kitlesine sunulmaz ya da icra edilmezse anlamsızdır. Bu nedenle de Malinowski " Şüphesiz metin önemlidir fakat bağlamsız metin ölüdür."(1926) demektedir. Kısaca işlevsel kurama göre, icra edilen bir folklor unsurunun onu anlatan veya dinleyende oluşturduğunun veya oluşturduklarının niteliğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bir başka deyişle, folkloru ve onun insan hayatındaki rolünü tam anlamıyla anlayabilmek için folklorun mitler, efsaneler, ninniler, türküler, atasözleri gibi bütün türler ve türküler örneğinde görülebileceği gibi de her türün içindeki aşk türküleri, savaş türküleri, iş türküleri alt türlerine ait ürünlerin veya icraların değişik toplumlardaki uygulamalarına dair çok daha fazla bilgi sahibi olmamız gerekmektedir.

2.2. TÜRK HALK BİLİMİNDE İŞLEVSELLİK

İşlevsel halkbilimi kuramının teorik zemini ve tarihçesi ile ilgili yukarıda kısa bir bilgi verdikten sonra Türk halkbiliminin farklı türlerinde işlevsellik konusuna genel olarak değinmek isterim.

Halk edebiyatı yaratmalarının metinlerinden ziyade bu metinlerin oluşturuldukları, yaratıldıkları ve yeniden yaratılıp nakledildikleri bağlamı inceleyen işlevsel kuramın icracı, dinleyici ve bağlam olmak üzere üç ayağı vardır. Bu yaratmaların anlatılma ve söylenmesinin temel nedenleri, anlatıcı veya icracının onu anlatma ve söyleme nedenleri, dinleyicilerin o yaratmayı dinleme, anlama ve kullanma nedenleri vb. işlevsel kuramın temel sorunlarıdır. Bu yaratmalar kimler tarafından, nasıl, neden, nerede yaratılıp nakledilmektedir; kimler tarafından, neden, nasıl dinlenmektedir? Bu yaratmalar nasıl bir sosyal ilişkinin ürünüdür? (Ekici 2012: 83-85; Bascom 2005: 125-146)

Bir folklor unsuru birden fazla işleve sahip olabilir. Dahası bir folklor unsurunun işlevi icra edildiği bağlama bağlı olarak da değişebilir. Folklorun birden fazla işlevi arasında William Bascom' un (1954,1965) basite indirgeyerek en önemli gördüğü birkaç tanesi şunlardır:

2.2.1. Hoş Vakit Geçirme, Eğlenme ve Eğlendirme İşlevi

Bu bağlamda bütün folklor icraları sadece bir eğlence olmaktan uzaktır. Eğlence ve eğlendirme her ne kadar folklorun önemli hem de son derece önemli bir işleviyse de, tek işlevi değildir.

Bilindiği gibi Türkler; hayata bağlı, eğlenmeyi seven, canlı, hareketli, dışa dönük bir millettir. Bu karakteristik özellik, tüm halk edebiyatı ürünlerine de yansımıştır.

Örneğin maniler insanların o anki ruhsal durumlarını anlatmak veya belli konularda dinleyenleri bilgilendirmek ve hoşça vakit geçirmek amacıyla söylenir. Mani her ortamda söylenebilir. İmeceyle iş tutma ve tarımla ilgili işlerde maninin işi kolay kılma işlevi vardır.

Genç kızlar ve kadınlar genellikle darbuka eşliğinde kırlarda, bahçelerde, çeşme ve kuyu başlarında bir araya gelebildikleri her ortamda sevgilerini, meramlarını anlatmak, konuşma isteklerini belirtmek, dilek tutmak, sitem ve özlemlerini belirtmek, ayrılığın hüznünü hafifletmek, eğlenceli zaman geçirmek için mani söylerler.

Maniler duyguların söylenmesi, insanları güldürmesi, eğlendirmesi, işi kolay kılması, eğitim, örf, âdet, gelenek aktarımının sağlanması, birlik beraberlik ve dayanışmayı arttırması, kültürün sözlü yolla aktarılması dışında, duyguları dışa vurma aracı olması, dert, meram anlatarak rahatlama yönleriyle işlevseldir. (Artun, 2006: 5)

Şölen ve şenliklerin olmazsa olmazlarından biri müzikli eğlencedir. Âşıklık geleneğinin çeşitli uygulamalarının sergilendiği ve toplumsal şenlik ve festivallerde âşıklar, eğlenme, eğlendirme, hoşça vakit geçirme işlevini yerine getirmektedirler.

Türk dünyasında bugün de geçerliliği olan toplumsal uygulamalarda saz olarak en çok kullanılan davul ve kopuzdur. Davulun tokmağı, kasnağı, derisi, kopuzun gövdesi, teli vs. Türk milleti için kutsal görülen nesnelere, kutsal törenlerle yapılmaktadır. Mitolojik bir geçmişe uzanan bu aletlerin yapımından kullanımına kadar âşıkların rolü yadsınamaz. Gerek bu aletlerin yapıldığı maddeler gerekse onlarla icra edilen müzik, Tanrı ile iletişim sağlanmasını, “kut” temin edilmesini, yer-su iyeleriyle “iyi geçinilmesini” ve her türlü hastalık ve kötülüklerden uzak durulmasını sağlamaktadır.

Eğlenme işlevi sadece eğlenmeden ibaret değildir. Bu kavramın altında daha derin anlamlar bulunmaktadır. Bugün toplumsal uygulamalarda icra edilen pek çok kalıp, ritüel anlamını yitirmiştir; fakat eğlence işlevi ön plana çıkararak yaşamaya devam etmektedir.

Âşıkların kıyasıya atışmalarının sahnelendiği bu eğlenceler, eğlenme işlevinin ötesinde, yarışma ve dayanışma ruhunun sergilendiği arenalara dönüşmektedir Türk kültüründe güçlü destancılık ve anlatı geleneğinin bulunmasının kökeninde de bu yarışma ve dayanışma ruhunun olduğu söylenebilir.

Yarışma ve yardımlaşma ruhu, toplumsal dayanışmayı da beraberinde getirdiği için bu tür eğlenceler toplumsal ve psikolojik sağaltım sağlamakta; millet olma ruhu aşılacaktır. (Ergun, 2014: 2)

Ninniler ezgiyle söylenen manzum ürünlerdir. Bu yönüyle çocuğun daha ilk yıllardan başlayarak müzik kulağının gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Her çocuğun belirli bir seviyeye kadar müziğe yatkınlığı vardır. Önemli olan bu yatkınlığın ortaya çıkartılarak geliştirilmesini sağlamaktır. Nitekim müzik kulağı gelişmiş çocukların algılamaları, ritim dengesini hissetmeleri daha kuvvetlidir. Müzik çocuğa dinlemeyi ve duymayı öğrettiği gibi günlük yaşamdan uzaklaştırarak iç dünyasını dışa yansıtma fırsatı da vermektedir. Diğer taraftan müzik çocuğun hayal dünyasını zenginleştirmekte ve yaratıcılığını da beslemektedir. (Ungan, 2009: 42)

Teknolojinin bu denli gelişmediği zamanlarda masalların, uzun kış gecelerinde evlerde, kahvelerde birlikte hoşça vakit geçirmek, eğlenmek amacıyla anlatılan bir tür olduğu da unutulmamalıdır.

2.2.2. Değerlere, Toplum Kurallarına ve Törelere Destek Verme

Folklorun ikinci işlevi, içinde yer aldığı kültürdeki icraları yapanlara ve bu icraları seyredip dinleyenlere, söz konusu kültürdeki ritüelleri toplumsal kurumları ve değerleri doğrulayıp onaylamasıdır. Böylece, toplumsal kurum ve değerlerin güncelleşmesini, güçlenip kökleşmesini sağlar.

Mit de bu işlevi en iyi şekilde yerine getiren türlerin ilkidir. Mitin herkes tarafından kabul edilmiş bir tarifini yapmak çok zordur.

Mitler kutsal bir hikayeyi ihtiva ederler. İlkel zamanlarda meydana geldiğine inanılmış bir olay veya şeylerin nasıl meydana geldiğini anlatır. Olaylarda yer alan karakterler tanrılar ve tabiatüstü varlıklardır. (Güzel ve Torun, 2010: 159)

Malinowski "Yalnızca metinlerin incelenerek, mit çalışmalarının sınırlandırılması mitin doğasının anlaşılmasında önüne geçilmez bir engel oldu." der. (Malinowski, 1926: 18) Mit ilkel kültürde vazgeçilmez bir işlevi yerine getirdi: O inançları tanımlar, düzenler ve değerlerini artırır; o, ahlakı korur ve uygulanmasını sağlar; o, ritüellerini doğrular ve yol göstericiler için pratik kurallar içerir. Mit bu yüzden, insan medeniyetinin oluşumundaki en önemli maddedir, o, yararsız bir hikaye değildir, aksine çalışkan bir aktif güçtür.

Kısaca mitin işlevi, geleneği güçlendirmek ve başlangıçtaki olayların olağanüstü iyi ve yüksek gerçekliğine kadar izini sürüp prestijini ve değerini artırarak inandırıcılığını fazlalaştırmaktır. (Oğuz ve Gürçayır, 2005: 140)

Masallarda da insan mevcudiyetinin bütün hayati unsurları görünmektedir: Aile ve toplum düzeni; doğum, ölüm, içgüdüler ve insan hayatını tayin eden olaylar halinde ilk fenomenler; alın yazısının yanı sıra mutluluk, felaket halinde ahlaki değerler ve onun karşı değerleri. Masal insan dünyasını işte böyle geniş bir şekilde yansıtır. (Oğuz ve Gürçayır, 2005: 381)

Macar halkbilimci Linda Degh'in "Masallar ve Toplum: Bir Macar Köyü topluluğunda Hikaye Anlatımı" (1962;1969) adlı eserinde; çalışmasında kullandığı yöntemi masal anlatmanın toplumsal işlevi olarak belirlemekte ve karşılaştırdığı diğer topluluklardan olan Sara veya Zemen yöresindeki balıkçıların malikane arazilerinin dağıtılmasıyla çiftçiliğe başladıklarında, balıkçı toplantılarında söylemeye alıştıkları masallardan, toplumsal yapıdaki değişikliklerden kaynaklanan nedenlerle söz konusu masalları gayet iyi bilen kişilerin dahi dinleyicisizlik yüzünden vazgeçmeleri veya bu nedenle işlevsiz kalmaları ele alınmaktadır. (Çobanoğlu, 2002:236)

Dohemonlar arasındaki Batı Afrika'daki Yoruba ve Ashanti'deki Brezilya ve Küba'daki kehanet uygulamaları folklorun başka bir işlevsel kullanımını ortaya koyar. Tanrı İfa ile ilişki içinde bulunan kehanet sistemi, kahine başvurulara çözüm yolu sağlamak ve kurban kesmeyi önermek için hem mitik hem de kurmaca masalları kullanır. W.Bascom bu sistemi İfa Divination'ında (İfa Kahinliği, 1963) açıklar. Kahin

toprağa attığı yemişlerin ve tohumların düzenine göre şiirler söyler. Bazı kahinler neredeyse dört bin dize bilirken, hepsi en azından bin tane dize bilmektedir. Verilen dize geleneksel anlatıyı bir araya getirir, sonunda da kahin kendisini masalın efsanevi ya da hayvan karakteriyle tanımlayan alıcının durumuna uygun bir şeyle bağlar. Bu nedenle Bascom'un anlattığı bir masalda, yeni bir ev yapmak için toprağı temizlerken leopar, dört güvercin ve bir çanta mısır kurban etmeyi reddeder ve sonunda arazisini, evini en sonunda da yaşamını keçiye teslim eder. Kahine başvuran kişi isteyerek kurbanın doğal ve gerekli olduğu kolayca anlar. Kahinlik, Batı Afrikalı insanlar arasında masal stokunu korumaktadır. Kahinler din dışı, bağımsız masalların varlığını reddederler, masalların tamamının ifa kahinlerine Tanrılar tarafından aktarıldığını iddia ederler. (Oğuz ve Gürçayır, 2005: 37)

Gelenek göreneklerin aktarımında masal anlatıcısının etrafına dizilmiş olan çocuklar bir çeşit özel eğitim içerisindedir. Birey özendirilen ve kınanan davranış kalıplarını masalarda görerek kendi için toplumda kabul gören beğenilen bir karakter inşasına başlar. Dışlanan ve reddedilen davranışları ve bu davranışların sonuçlarını da fark ederek içsel dünyasında reddeder. Sosyal hayatın belli kuralları olduğu ve bu kurallara uymamanın sonuçları ile masal dünyasında yüzleşir. Dini ve ahlaki öğretiler masalla aktarılır. Toplumun örf adetleri, yaşam biçimleri, yeme, içme, beslenme, barınma, kılık kıyafet...vb. alışkanlıkları da masalarla yeni nesillere aktarılır.

Törelere ve geleneğe saygılı bir tutum sergileyen âşıklar da mit-ritüel-icra bağlamında toplumsal kurumlara destek vermektedirler. Kökleri yüzyıllar ötesine dayanan âşıklık geleneğinin gerek ezgi gerekse söz bağlamında bu güne kadar canlılığının korunması ve güncellenmesi hususunda rol üstlenmektedirler. Elde kolçakopuz, elden ele, köyden köye gezen âşıklar, erin cömerdini, erin cimrisini test etmektedirler. Toplumsal kurumlara ve törelere uymayanları hicvederek tarihe not düşmektedirler. (Ergun, 2014: 3)

Ninnilerin içeriğinde de Türk sosyokültürel yapısıyla ilgili pek çok bilginin de yer aldığı görülmektedir. Buna göre çocuk, akrabalık ilişkilerini ve akrabaları; bayram, tören ve kutlamaları; gelenek ve görenekleri; bir toplumun dinî, ahlakî ve sosyal değer yargılarını; erdemli, onurlu ve çalışkan olmanın gerekliliğini; iyi bir meslek sahibi olmanın önemini kısacası dış dünyayı ninniler aracılığıyla tanımaktadır.

Ninniler içerik olarak incelendiğinde, bu ürünlerin Türk toplumunun kendine özgü gelenek ve görenekleri, değer yargıları, geleneksel aile yaşamı, inanç biçimi ve dünya görüşü, bireylerden beklentileri vb. hakkında bilgi verdiği de görülmektedir.

Çocuğuna çalışkan, ahlaklı, onurlu, saygılı olmasını öğütleyen anne, aslında toplumun bir mensubu olarak çocuğunun toplum tarafından benimsenen, toplumun değer yargılarını bilip bunları yaşamında uygulayan, milletine ve devletine sahip çıkan, askerlik görevini en kutsal vazife bilen, birlik ve beraberlik içinde yaşamının önemini kavrayan evlat yetiştirme gayesindedir. (Çıblak Coşkun,2013: 8-9)

Aşağıdaki ninni örneklerinde çalışkan olmanın, ilim irfan sahibi olmanın, milli değerlerin, vatani korumanın önemi dile getirilmiştir:

Benim yavrum gülecek,
 Gülüp de güzel olacak,
 İlim, irfan öğrenecek,
 Vatana millete hayırlı olacak,
 Ninni benim kuzum ninni!
 Eee eee eee...
 (Demir ve Demir, 2010: 27)

2.2.3. Eğitim ve Kültürün Gelecek Kuşaklara Aktarılarak Eğitilmesi İşlevi

Folklorun üçüncü işlevi ise, özellikle yazılı kültür geleneği olmayan veya sözlü kültür ortamının tek kültür ortamı olduğu toplumlarda, folklorun taşıdığı bilgiler tarihsel olarak gerçek ve öğretimleri son derece önemli olarak kabul edilir. Bu bağlamda folklor kültürün aynası ve insanlara yönelik pratik kurallar ve kılavuz olarak düşünülmektedir.

Özümsenmiş kontrol edilmiş davranışları öne çıkararak sosyal kontrolü sağlamakta atasözleri, özellikle okuma yazma bilmeyen ve sözlü kültür ile biçimlenen ve eğitilen toplumlarda bu işlevi yerine getirir.

İlk söyleyenlerini belirleyemediğimiz atasözleri hayat prensibi olacak fikir ve düşünceleri, din, ahlak, hukuk, iktisat, terbiye, gelenek görenek ile tabiat olaylarından,

teknikten vb. çıkacak kuralları somuttan soyuta giden bir yolla söz ve yazıyla nesilden nesile aktarılan hikmetli cümlelerdir. (Güzel ve Torun, 2010: 197)

Atasözleri toplumlarda yasal hükümlerin yerleşmesine yardım eder. Afrika'da alan çalışması yapanlar adli yargılamalarda atasözlerinin yaygın olarak kullanımına dikkat çekmişlerdir. Nijerya'da John Messenger'ın da üzerinde araştırmalar yaptığı Ananglar arasında bir davacı, hırsızlığı alışkanlık haline getirmiş birine karşı şu atasözünü kullanarak mahkemede dikkate değer bir sempati toplamıştır: "Eğer bir köpek hurma ağacından bir salkım meyve koparırsa bir oklu kirpiden korkmaz. "Bu atasözüyle vurgulanmak istenen, bir köpek dikenlerine rağmen hurma ağacından yemiş alabilmişse onun dikenli bir kirpi ile mücadele etme konusunda tereddüt etmeyeceğidir. Öyleyse hırsızlığı alışkanlık edinen bir adam komşusunu soymakta da tereddüt etmez. Davalı aleyhine olan gelişmeleri şu atasözü ile lehine çevirdi: "Çalılıkta uçan yalnız keklik hiç iz bırakmaz." Çünkü keklik sürüleri arkalarında bıraktıkları yassılmış otlarla takip edilebilirler. Buradaki ima yalnız ve hiç suç ortağı olmayan birinin bu işi başaramayacağıdır. Bu suçtan yargılanması insafsızlık olacaktır. Bunun sonucunda suçlu serbest bırakılır. (Gürçayır ve Özay, 2006: 35)

Atasözleri sosyal kontrolü sağlamada etkilidir. Çünkü grupların ahlaklarını ve etiklerini ifade ederler, onaylanmış normlarda övülmüş davranışlar için uygundur. Sosyal onay ve reddedilişi belirtme sosyal töreleri kabul etmeyi seçenleri övmek ve sapanları eleştirmek veya alaya almak için toplumca doğrudan cezalandırılmaya açık düşmanlıklara veya sosyal sürtüşmelere neden olabilecek hareketin üzerinde düşünülürken bir arkadaşta tavsiyede bulunmak, danışmanlık etmek veya kendisini uyararak ile düşman veya rakibin uyarılması kendisine meydan okunması veya kendisiyle alay edilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Atasözlerinin bir diğer işlevi de sosyal uyuşmazlıkları ve hoşnutsuzlukları gidermek ve yaşadığı çevreye ve kaderi en kendisini ayarlamayı çabalayan bireyi yatıştırmaktır. (Oğuz ve Gürçayır, 2005: 143-144)

Folklor genelde okuma yazması olmayan toplumlarda eğitim işlevini de yerine getirir. Doğu Afrika'daki Chagalar arasında Raum'un yaptığı eğitim çalışması belki de en etraflı çalışma olmasına rağmen pedagojik bir araç olarak folklorun birçok şeklinin önemi dünyanın birçok bölümünde belgelendi. Burada dev masalları, bizim karabasan

masallarımız gibi çocukları disipline etmek için kullanılır ve onların iyi bir kişiliğe sahip olmaları için ninniler söylenir. Her nasılsa bir bakıma ahlaki öğeler içeren fabllar ve masallar, "çalışkanlık, dindarlık ve evlatlıkla ilgili prensipleri ve kabul edilen davranışları telkin etmek" ve "asilik, tembellik, züppelikle alay etmek" için ortaya konur. (Raum, 1940: 214)

Masalların eğitim işlevi oldukça önemlidir. Anadili öğrenmede, dil ve hafıza gelişiminde, ve dinleme özelliği ile birlikte hayal kurma ve kurduğu hayali zihninde canlandırma becerisinin gelişiminde masal oldukça yararlı bir türdür.

Bilmeceler çocukların zekasını keskinleştirmek için öğretici bir araç olarak hizmet eder, çocuğun hızlı ve farklı düşünmesine, kelimeler ve anlam ilişkilerini kavramasına yardımcı olur. Nesnelere ve olaylara farklı açılardan yaklaşabilmelerini, tanımlarını ve tanımlayabilmelerini sağlar.

Âşıklık geleneğimiz de usta çırak ilişkisine dayanmaktadır. Bilinen en eski âşıklardan bugünkü âşıklara kültürel aktarım yapılmaktadır. Usta malı söylemek, "Karacaoğlan çığırnak" bunun yaşayan güzel bir örneğidir. Pir Sultan Abdal, Dadaloğlu, Emrah, Şenlik, Veysel gibi gelenek uygulayıcıları eğitim ve aktarım işlevlerini yerine getirdikleri için bugünkü âşıkların ve toplumun dilinde, gönlünde var olmuşlardır.

Âşıklar bir taraftan yeni âşıklar yetiştirerek âşıklık geleneğinin sürmesini sağlarken diğer taraftan da halkın eğitilmesine katkıda bulunmaktadır (Ergun, 2014: 3).

Ninnilerin çocuklar üzerindeki en önemli işlevlerinden birisi de çocuğun anadil öğrenimini hızlandırması, dil becerisini güçlendirmesidir. Bilindiği üzere bir bebeğin dil gelişimini genetik ve fizyolojik özellikleri ile sosyal çevre ve bu çevreyle etkileşimi etkilemektedir. Bunlardan genetik faktörlere ve fizyolojik etkenlere müdahalede bulunmak oldukça sınırlı olsa da çevreyle etkileşim tamamıyla insanların kontrolünde olup istenildiği şekilde yönlendirilebilecek bir özelliğe sahiptir.

Dolayısıyla çocuğun dil öğreniminde çevresindekilerin ve bilhassa da annenin çocukla kurduğu sesli iletişimin ayrı bir yeri vardır.

Ninniler, anne ile bebek arasında kurulan en önemli iletişim yollarından biri olup bu ürünlerin dili incelendiğinde bu dilin sade ve akıcı olduğu, kelimelerinin büyük bir özenle seçildiği görülmektedir. Bu dil, belirli bir ahenkle, ezgiyle ve yoğun bir duygu yüküyle birleştirilince de daha etkili olmakta, böylelikle dil öğretimi çocuklar için beşik döneminden itibaren gerçekleşmeye başlamaktadır (Çıblak Coşkun, 2013: 10).

2.2.4. Toplumsal ve Kişiler Baskılardan Kurtulmak İçin Kaçıp kurtulma Mekanizması

Folklorun yerine getirdiği bir başka işlev de, önemli olmasına rağmen çoğunlukla gözden kaçırılan kabul edilmiş davranış kalıplarına uygun davranıyor olmak ve bu yolla da meydana gelen toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulabilmeyi sağlamaktır (Çobanoğlu, 2002:235-236).

Âşıklar bu tür uygulamalarda toplumsal ve kişisel baskılardan soyutlanarak sanatlarını icra etmektedirler. Bunun en güzel örneği Kam Büre Bey Oğlu Bamsı Beyrek Boyu'nda görülmektedir. Ozan rolüne giren Bamsı Beyrek, Kazan Han'ın huzurunda ve onun da izniyle Yalancıoğlu Yaltacık'a hak ettiği cezayı vermiştir. Yiğitliğini, mertliğini, doğru sözlülüğünü çok beğenen Kazan Han, bir günlük beyliğini "Deli Ozan'a vermiştir. Bu imtiyazla Deli Ozan, onaylamadığı bu düğünde yemek kazanlarını devirmiş; kadınların çadırında kendisini kandırmaya çalışan kadınların ayıplarını toplum içinde yüzlerine vurmuştur.

Ozan kılığındaki Beyrek, ok atma yarışlarına katılmış; Yalancıoğlu Yaltacık'ın yüzüğünü okuyla parçalamıştır. Burada âşıkların saz çalma, türkü söyleme, atışma vb. gibi özelliklerinin yanında çeşitli müsabakalara katıldıkları da ortaya çıkmaktadır.

Rus işgali sırasında karşılaştığı Rus komutanının "Bizi mi seviyorsun, Al-i Osmanı mı?" sorusuna verdiği cevap niteliğindeki 93 koçaklaması göstermiştir ki Âşık Şenlik de, toplumsal ve kişisel baskılardan öte esaret altındaki bir milletin göklere yükselen, bugün de yankılanan bir sesi olmuştur. Âşıklar gerek sazlarıyla, gerek sözleri ve davranışlarıyla milletin hislerine tercüman olmakta, sosyal hicvi canlı tutarak toplumsal sorunların çözülmesine katkıda bulunmaktadır (Ergun,2014: 3).

Geleneksel Türk aile yapısında bir genç kız evlendiğinde, gelin geldiği ailenin yeni üyesidir, bu bakımdan kocası dışındaki aile bireyleriyle sınırlı bir iletişime sahiptir. Evdeki baba, koca ve kaynana tarafından kurulan otoriteye uymakla yükümlüdür.

Köy ve kasabalarda kadının aile içinde kabulü belli aşamalar gerektirir. Gelin olarak erkeğin evine gelen kadın çocuk doğuruncaya kadar “yabancı” “elkızı” ya da “öteki” olarak algılanır. Bu süreçte aile içinde kendisine yer edinmeye çalışır. Özellikle erkek çocuk doğurarak soyun devamlılığını sağlamak, aile içi düzeni korumak ve evdeki mevcut otoriteye uyum göstermek gibi geleneksel toplum yapısının belirlediği kurallara uymakla görevlidir. Kırsal çevrelerde söz konusu koşullar her ne kadar kızların ve kadınların yabancı olmamakları bir yaşam biçimi olsa da, sürekli olarak bir çabayı, mücadeleyi beraberinde getirdiği de bir gerçektir (Çek Cansız, 2011: 63). Böyle bir ortamda kadın kimi zaman kendisini yalnız hissetmekte, derdini açacak kimse bulamadığı zamanlarda hayallerini ve isteklerini bilinçaltına atmakta, bunun sonucunda da ruhsal açıdan gerginlikler yaşayabilmektedir. Bu yaşam tarzı içinde anne olan kadın, doğumla birlikte baskı altında tuttuğu duygu ve düşüncelerini dile getirebileceği sessiz bir muhatap bulmaktadır. Yeni doğan bebek, annenin arkadaşı, sırdaşı, dert ortağı olmaktadır. Aşağıdaki ninni örneği bu düşünceyi açıkça dile getirmektedir:

Ninni dağların eteği

Bükü garipler yatağı

Anasının dert ortağı

Ninni yavrum ninni

(Koz, 2005: 225)

Günlük yaşamda kocası, kaynanası, görünçesi gibi aile fertleriyle sağlıklı bir iletişim kuramayan anne, eğer yakın bir arkadaşı da yoksa yaşadığı bütün hayal kırıklıklarını, dargınlık ya da kırgınlıklarını, korkularını, özlem ya da isteklerini baskı altında tutmakta, tüm bu duygular sessiz dert ortağı gördüğü bebeğinin yanında ninniler aracılığıyla gün yüzüne çıkmaktadır.

Genel olarak ise anne, bebeğiyle baş başa kaldığında, o ana kadar baskı altında tuttuğu duygu ve düşüncelerini özgürce dile getirerek psikolojik açıdan da rahatlamaktadır. Duygusal rahatlık beraberinde annenin zorluklara karşı mücadele etme

konusunda gerekli gücü kendisinde bulmasına da yardımcı olmaktadır. (Çıblak Coşkun; 2013: 10-11)

Bilmeceler ise insanların yerine getirmek istemeyebileceği bir tehdidi ifade etmek, kaba emirler vererek kızdırılan başkalarının hareketlerini yönetmek, insanı ironiye karşı harekete geçirmek için kullanılır. (Oğuz ve Gürçayır, 2005: 141)

2.2.5. Protesto İşlevi

Bascom'un dört ilkesine ilaveten genel kabul gören protesto işlevi de âşıkların özelliklerindedir. Âşıklar hak, hukuk, adalete uymayan, töreye aykırı hareket eden kişi ve kurumları protesto etmektedirler ve bu protesto sanatla yapıldığı için kalıcı olmaktadır. Bu nedenle özellikle icranın başında olanlar âşıkların hışmına uğramaktan çekinmektedirler.

Bu protesto bazen, Homeros, Firdevsi ve Lönrot'ta olduğu gibi yok olmaya yüz tutmuş milletlerin yeniden inşasına imkân verebilmektedir. Âşık Şenlik'te ve Balkan âşıklık geleneğinde olduğu gibi işgal altındaki topraklarda yaşayan Türklerin direniş mücadelesinin ve Türklük şuurunun canlı tutulmasında etkili olmaktadır (Özkul 2000: 70 vd.).

Halk edebiyatı ürünlerinde günlük hayatta şaşırtıcı olarak düşünülmüş ve yapılması yasaklanmış olan şeylerin halk masallarında ve mitlerde karakterlere yaptırılması, türkü ,mani ve atasözünde kendisine yer bulmasının bir çeşit protesto işlevini yerine getirdiği kanaatindeyim. Türk geleneğinde ,aile yapısında ve inançlarında; çocuğun terk edilmesi, büyü yapmak, çok eşlilik, yalan söylemek..vb. davranışlar yer almayı hoş karşılanmamakta ancak halk edebiyatı ürünlerinde bu tip davranışların sıklıkça motif olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu davranışlar değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme amacıyla değil, bir çeşit protesto ve kınama amacıyla yer almaktadır.

Sonuç olarak; Türk Halkbilimi kuru metinlerden ibaret olmayıp toplumun ve doğal olarak toplumu oluşturan bireyin hoşça vakit geçirmesi, eğlenmesi, eğlendirmesi; değerlere, toplum kurumlarına ve törelere toplumun eğitilmesi, kültür aktarımını sağlayarak yardım etmesi, aynı zamanda toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için

topluma ve bireye bir kaçış ve protesto mekanizması oluşturması bakımından oldukça önemli işlevlere sahip bir güçtür.Yapılması gereken bu gücün ne denli etkili olduğunun farkına varılması, örgütlü, kurumsal, planlı, kontrollü ve sistematik bir biçimde bu güçten yararlanılması için çalışmalar yapılmasıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MASAL NEDİR?

3.1. GENEL OLARAK MASAL

Masal kavramı üzerine şimdiye kadar çeşitli tanımlar yapılmıştır. “Masal” kelimesinin bugünkü gerçek anlamında kullanılmasının tarihi oldukça yenidir. Belki 130 yıllık bir geçmişi olan bu terimin yerine, daha önceleri başka ve kendilerine has anlamları da bulunan kelimeler kullanılıyordu: Kıssa, dâstân, hikâye, vb kelimenin zamanla “masal” şekline dönüşecek olan “mesel” şekli 19.yüzyılın başlarından itibaren görülmeye başlanır; böylece “mesel”e de eski anlamlarına ek olarak yeni bir anlam yüklenmiş olur" (Sakaoğlu, 2003: 3)

Ahmet Vefik Paşa Lehçe-i Osmânî’de “masal” maddesinde; “Mesel, hâlâ hikaye, dâsitân, menkabe manasına fıkra ve kazıyyeden gayri”, Muallim Naci, Lugât-i Naci’de mesel diyerek; “Dâsitân, kıssa-ı meşhûre. ‘Masal’ bundan muharrefettir.”, Mustafa Şükrü, Kitâb-ı Müntahabât-ı Lügat-ı Osmânî’de misâl maddesinde; “Ahlâk ve âdâta mitesallik olan kıssa ve hikaye ve rüya ki uykuda görünür gibi mânâsına.”, Şemsettin Sami Kamus-i Türkî’de masalla ilgili olarak yaptığı tanımında; “Adap ve ahlak ve nasayihe müteallik küçük hikaye.”, Mehmed Salâhî Kamûs-ı Osmânî’de mesel tanımında; “Dâsitân, kıssa; masal bundan muharrefettir.”, Hüseyin Kâzım Kadri Türk Lügati’nde mesel tanımında; “Arapça meseli emsâl muharrefi; hikâye, menkıbe, destan.”, Ferit Devellioğlu’nun Osmanlıca-Türkçe Ansiklodik Lûgat’inde “mesel” maddesinde; “Terbiye ve ahlâka faydalı, yararlı olan hikâye.”, Türk Dil Kurumu’nun yayınladığı Türkçe Sözlük’te yapılan “masal” maddesinde; “Çocuklara anlatılan ve çoğu olağanüstü olaylarla süslenmiş ilgi çekici öykü.”, Türkçe lûgat hazırlayan iki yabancından biri olan F. Wilhelm Radloff masal tanımı için Arapçadan geldiğini kaydettikten sonra “hikâye, fabl” Bianchi ise “düzme” demektedir (Sakaoğlu, 2002: 1-2).

Yukarıda sözlük maddeleriyle birçok yerli ve yabancı araştırmacının tanımına “Gümüşhane Masalları”nda yer veren Saim Sakaoğlu; “Kahramanlardan bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür.” demektedir (Sakaoğlu, 1973: 5).

Pertev Naili Boratav; “Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve

anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı” diye tanımlanır (Boratav, 1995: 45).

Eflatun Cem Güney: “Masallar, toplumun hayal gücüyle yaratılmış sözlü verimlerdir. Masallar, insanoğlunun istediği, hayal ettiği şeylere ulaşma çabasından doğmuştur. Bu olağanüstü istekleri gerçekleştirmek için başka bir dünya ve olağanüstü nitelikleri kendinde toplayan yaratıklar ister. İşte, o dünya, halkın yarattığı masal kahramanlarıdır” (Güney, 1954: 15).

Esmâ Şimşek: “Genellikle özel kişiler tarafından, kendine mahsus (olağanüstü) zaman, mekân ve şahıs kadrosu içinde yaşanılan, hayat ile hayal edilen hayatın sistemli bir şekilde ifade edildiği hayal mahsulü sözlü anlatım türüdür” (Şimşek, 2001: 12).

Umay Günay: “Masallar, diğer folklor mahsulleri gibi paylaşılan hayatın içinde doğmuş ve muhafaza edilmiştir. Masalların müşterek bir yapıya ve ortak motiflere dayalı sözlü gelenek içinde gelişmiş edebi bir tür olduğu gerçektir” (Günay, 1975: 17).

Şükrü Elçin: “Bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hadiselerin macerası, hikâyesi” (Elçin, 1993: 368).

“Masal, genellikle yaratıcısı bilinmeyen ve ağızdan ağza sürüp gelen, olağanüstü, düş ürünü olaylarla örülü anlatı türü” (Özkırmı, 1992: 814).

Bilge Seyidoğlu: “Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu, bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda yedi içti, muratlarına erdiler yahut onlar erdi muratlarına biz çıkalım kerevetlerine, gökten üç elma düştü, biri anlatana biri dinleyene, biri de bana gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekan kavramlarıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türü kastedilmektedir” (Seyidoğlu, 1986: 149).

Ignacz Kunos: “Masallar hem eski zamanların dinini ve bu dinlerin nasıl olduklarını hem de geçmişte yaşayanların edebiyatlarını, yargılarını, yazılmış tarihlerden fazla anlatır. Masal dediğimiz şey her milletin dönem aynasıdır. Bu aynaya bakacak olursak, hem eski zamanların ahlâkını da görmüş oluruz” (Kunos, 1994: 88).

Stith Thompson: “Belirli bir uzunlukta bir takım motiflerden ve epizotlardan olmuş bir edebî şekil. Olay gerçek olmayan bir dünyanın bilinmez bir yerinde geçer;

belirli karakterleri olmayan, fakat şaşırtıcı olaylarla dolu bir anlatım şeklidir” (Taner, 1988: 167).

“Kenneth W. Clark ile eşi Mary W. Clark ortak imza ile hazırladıkları bir temel kitabın ‘masal’ bölümünde, tanım yerine geçecek olan görüşlerini dile getirmişlerdir: “Olağanüstü karakterlerin ve yaratıkların gerçeküstü dünyasına şöhret ve talih kazanan sıradan kahramanları ve olağanüstülükleri içine alan nesirlerdir” (Sakaoğlu, 2003: 3).

Türkiye Türkçesi’ndeki masal kelimesinin karşılığı olarak; Azeriler nağıl, Başkurtlar ekiyet, Kazaklar erteyi, angime, Özbekler ertek, Türkmenler erteki, Kırgızlar at çabu, ve cöö comak, Tatarlar ekiyat/akiyat, Uygurlar çöçek, Kabardinler şapıs, Sahalar olonho ve ostuoroy, Altaylar çörçök, Tuvalar tool, Hakaslar nımah, kelimelerini kullanır (Dilek, 2007: 17).

Bütün bu tanımlar ışığında bizce masal; "Fizik ve metafizik alemin birbirinden tam ölçüde ayırlamadığı, gerçek ve gerçeküstü dünyanın bir varmış bir yokmuş zaman potasında kaynaştırıldığı, gerçek kişilerin metafizik kişilerle (cin, dev, peri...vb.) içli dışlı doğal bir ilişki içinde olduğu, mekan ve zaman kavramlarının tek boyutlu yaşandığı ,başlangıç ve bitiş formelleri olan, bir takım simgesel motiflerden oluşan ve her zaman mutlu sonla biten belli uzunluktaki sözlü kültür ürünü nesirlerdir.

3.2. MASALLARIN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Masallar olağanüstü kahramanların başından geçen olağanüstü olaylar ve mekânlar etrafında oluşturulur. Olaylar, masal ülkesi adı verilen mekânlarda geçer. Bununla birlikte Hint, Yemen, Halep, Çin, Şam, Mısır, İstanbul gibi masal ülkesi kabul edebileceğimiz yerlerde de geçer.

Kaynak şahsın coğrafi alan kavramına uygun bir şekilde masalın anlatıldığı bölgeye ait yerleşim yerleri, coğrafi alanlar masalarda yer alabilir. Bu yerler zaman zaman mesafe tayini için kullanılır ve herkesin bildiği mekânlardır.

Masallar hayal mahsulü ürünler olmasına rağmen masal anlatıcısının da etkisiyle geçmişten günümüze mahallî folklor malzemelerini örf, adet, gelenek ve görenek unsurlarını da içerisinde görmemiz mümkündür.

Masallarda efsaneler kadar olmasa da dinî unsurları görmemiz mümkündür. Kahramanların dua ve bedduaları yerine gelir. Abdest alıp namaz kılarlar. Masalların geneline bakıldığında iyilerin mükâfatlandırıldığını, kötülerin cezalandırıldığını görürüz. Bundan hareketle birçok olumlu ve olumsuz kavramın karşılaştırıldığı ve bu karşılaştırmalarda olumlunun öne çıkarıldığı ve kazandığı görülür.

Tanımlardan da ortaya çıktığı gibi hayal mahsulü olmasına rağmen özellikle dinleyenler inanırlar. Kahramanla beraber üzülür, onunla beraber sevinirler. Masal kahramanları, olağanüstü yaratıklar ve hayvanlar da dâhil olmak üzere konuşurlar.

Masallarda formel sayılar vardır. Özellikle üç, yedi ve kırk sayılarının sık sık kullanıldığı görülür. Bu sayıların içinde üç masalların neredeyse aslî unsuru gibidir. Kahraman üç kardeştir, fakat bu üç kardeşin içinde en küçük asıl kahramandır. Yolda karşılaştığı kızlar üç tanedir, karşısına çıkan üç ayrı zorluğu geçmek zorundadır, üç kere imtihana tabi tutulur vb.

Halk hikâyelerinde olduğu gibi kahramanların zor anlarında karşısına çıkan yardımcıları vardır. Halk edebiyatının anlatmaya dayalı türlerinin efsaneler hariç hepsinin özel anlatıcıları vardır. Masalların da masal anası, masal ninesi, masalcı adı verilen özel anlatıcıları vardır. Bu anlatıcılar tonlamalarla, formellerle masalı dinlenebilir hâle getirirler. Herkesin anlattığı masal zevkle dinlenemez.

Masallardaki bazı tiplerin bazı karakteristik özellikleri temsil ettiği görülür. Keloğlan: Şans, akıllılık, zekilik, kurnazlık, saflık; Köse: ikiyüzlülük; Üvey anne: kötülük, zulüm; Üvey kız kardeş: kıskançlık; Küçük kardeş: akıllılık, doğruluk, sadakat, şanslılık; Yaşlı adam: keramet ve yardımseverlik; Koca karı: kötülük, arabozculuk. Ayrıca hayvanlar arasında; tilki kurnazlığı, aslan ve kurt gücü, ayı ve karga aptallığı, ejderha ve yılan kötülüğü, geyik saflık ve güzelliği, at dostluk ve sadakati temsil eder (Göde, 2010: 21-23.).

3.3. MASALLARIN MENŞEİ, İNCELEME YÖNTEMLERİ VE TASNİF ÇALIŞMALARI

3.3.1. Masalların Menşei

Pertev Naili Boratav Folklor ve Edebiyat 2’de Batı’da masalla ilgili araştırmaların başlangıcını Eloi Johanneau 1807 tarihli “Halk Masalları Hakkında Mülahazalar”ı ve Wackenaer’in 1826 tarihli “Perrault’a atfedilen Peri ve Següzeşt Masallarının menşeleri Hakkında Mektub”u ile başlatır. Masal üzerine başlayan araştırmalar daha da hız kazanarak Almanya’da Grimm kardeşlerden İtalya, Sicilya, İspanya, Afasianev’in Rus hikayeleri külliyyatıyla İslav memleketlerinde, 1863’te de Fransa’da başlar (Dilek, 2007: 17).

19. yüzyıl başlarında başlayan bilimsel çalışmalar bütün dünyada hem metin hem de teorik çalışmalarla devam etmiştir. Masalların menşei üzerine üç nazire sürülmüştür (Dilek, 2007: 17)

1.Mitoloji Okulu; Güneş mitolojistleri adı da verilen mitoloji Okulu Max Müller tarafından ortaya atılmıştır. Bu görüş masalların kaynağını Hint vedalarına bağlar.

2.Hindoloji Okulu; Bu görüş masalların kaynağını Hindistan olarak göstermekle birlikte Hint vedalarının yerine masalların kaynağı olarak Türkçe’de “Kelile ve Dimne” olarak bilinen Pançatantraları (Beş Kitap) kabul eder. Bu sahada ilmi olarak ik defa Sylvestre de Sacy uğraşmakla birlikte görüşü sistemleştiren Theodor Benfey’dir.

3.Antropoloji Okulu; Edward Taylor tarafından ileri sürülen bu görüşü Andrew Lang sistemleştirmiştir. Bu görüşe sahip olanlara göre masallar mitolojilerin değil, medeni hayatın bakiyeleridir ve tüm insanların aynı kültür sahalarından geçerek aynı gelişim sürecine sahip oldukları inancındadırlar.

3.4. MASAL İNCELEME YÖNTEMLERİ

3.4.1. Tarihî Coğrafi Metot / Tarihi Coğrafi Fin Okulu

Fillandiya başta olmak üzere Danimarka, İzlanda, Norveç ve İsveç gibi İskandinav ülkelerindeki halk bilimi çalışmaları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu okulun kurucusu Julius Krohn (1835-1888) dir. Julius Krohn'un erken yaşta ölümüyle yarım kalan çalışmalarını oğlu Kaarle Krohn (1863-1933) tamamlanmıştır. Bir halk edebiyatı ürününün epizotlarına ve motiflerine ayırarak inceleme, dünyadaki başka benzerleriyle karşılaştırma, varyantları coğrafi ve kronolojik bir sıraya koyma ve bu yolla orijinal olanı tespit etme üzerine kurulu bu yöntem, Julius ve Kaarle Krohn'dan sonra Alex Olrik, Aantti Aarne ve Stith Thompson tarafından geliştirilmiştir (Dilek, 2007: 20).

3.4.2. Psikoanalitik Yöntem

Bu yöntemde Freud'un ortaya koyduğu görüşler esas alınarak metin veya metnin belli bölümleri psikolojik açıdan incelenir. Kuramın öncüleri Freud, Wundt ve Jung gibi psikologlardır. Onlara halk bilimi ürünlerinin kaynağını insanın düş, imge, hülya gibi psikolojik kavramlarla ve çoğunlukla da insanın cinsel içgüdüleriyle açıklamaktadırlar. Wilhelm Wundt'un 1912 yılında yayımladığı "Milletlerin Psikolojisi", Sigmund Freud'un 1900 yılında yayımladığı "Rüyaların Yorumları" adlı eserleriyle halk bilimi ürünlerinin psikolojik olarak tahlili metodu ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu metot halk bilimi çevrelerinde edep dışı ve ahlaka aykırı bulunduğu için kabul görmemiştir (Dilek, 2007: 20).

3.4.3. Antropoloji Yöntemi

Bu metot halk bilimi ürününün anlatıcısı, geleneğin ortaya çıkması, gelişmesi ve dinleyici unsurlarını dikkate alır. Yani sabit metnin içinde yaşadığı canlı ortamı da inceleme üzerine kuruludur (Dilek, 2007: 20).

3.4.4. Vladimir Propp'un Yapısal Anlatı Çözümleme Yöntemi

Rus halk bilimcisi Propp Antti Aarne'nin masallardaki kişiliklere ve muhtevaya göre yaptığı tasnifi yanlış bularak bunların değişken olduğunu kalıcı olanın ise eylem olduğu savından yola çıkarak masallardaki sabit ve değişken unsurları ortaya koymuştur. Ona göre masalarda otuz bir tane sabit unsur "fonksiyon" vardır. Propp bu metodu olağanüstü masallara uygulamış ve onların yapısının değişmezliğini ortaya koymaya çalışmıştır (Dilek, 2007: 20).

3.5. MASALLARIN TASNİFİ

Masalların sınıflandırılmasıyla ilgili çalışmalar sonucunda dünyada ve Türkiye'de tip tasnif katalogları hazırlanmış, tip ile ilgili çeşitli tanımlar ortaya konmuştur. "Taşeli Masalları"nda tip ile ilgili çeşitli tanımlara yer veren Ali Berat Alptekin; "Tip kelimesinin aslı Latince "typus" şeklindedir. Tip, bağımsız olarak var olabilen geleneksel bir masaldır. Tip tam bir masal olarak karşımıza çıkabilir. Fakat az da olsa bir masal birden fazla tipin birleşmesiyle de meydana gelebilir. Bu da masalı anlatanın bir masalı, birkaç masalla birleştirerek anlatmasından ileri gelmektedir. Bir masal başka bir masalla birlikte anlatılsa bile masal tip özelliğini kaybetmez. Tip anlamının olabilmesi için başka masala ve masallara ihtiyaç göstermez. Tip içerisinde birden fazla motif bulunabilir, fakat asıl halk masallarında birden fazla motif mutlaka bulunur. Hayvan masalları ise genellikle tek motiftir" demektedir. (Alptekin, 2002: 53).

Masalların sınıflandırılmasıyla ilgili ilk çalışma J. G. Von Hahn'a aittir. 1864'te Leipzig'te iki cilt olarak neşredilen bu eser daha sonra hazırlananlara nispeten oldukça basit kalmıştır. Masalların tasnifiyle ilgili ilk sistemli çalışma Kaarle Krohn'un isteği üzerine Antti Aarne, Oscar Heckeman, Alex Olrik, Johannes Bolte ve C.W. von Sydow tarafından hazırlanmıştır (Dilek, 2007: 21).

3.6. DÜNYA'DA YAPILAN TİP TASNİFLERİ

3.6.1. Antti Aarne'nin Tasnifi

Masalların tip tasnifi dünyada ilk defa Antti Aarne yapmıştır. Aarne masalları üç grup halinde ele almış ve sonra bunları daha alt bölümlere ayırmıştır. Bu sınıflama aşağıdaki gibidir: (Alptekin, 2002: 53)

I. Hayvan Masalları (1-299)

1-99: Vahşi Hayvanlar

100-149: Vahşi Evcil Hayvanlar

150-199: Vahşi Hayvanlar ve İnsan

200-219: Evcil Hayvanlar

220-249: Kuşlar

250-274: Balıklar

275-299: Öteki Hayvanlar

II. Asıl Halk Masalları (300-1199)

A. Sihirli Masallar

300-399: Tabiatüstü Rakip

400-459: Tabiatüstü veya Sihirli Zevce veya Diğer İlgili Kimseler

460-499: Tabiatüstü Vazife

500-599: Tabiatüstü Yardımcı

600-649: Tabiatüstü Eşya

650-699: Tabiatüstü Muktedir Olma veya Bilme Hali.

700-749: Diğer Tabiatüstü Haller.

B. Efsane Tarzındaki Masallar (750-849)

C. Kısa Hikaye Tarzındaki Masallar (850-999)

D. Aptal Dev Masalları (1000-1199)

III. Fıkralar (1200-1299)

- 1200-1349: Edepsizlik
- 1350-143: Evli Kimselerin Latifeleri
- 1440-1524: Kahraman Olan Bir Kadının Latifeleri
- 1525-1874: Kahraman Olan Bir Erkeğin Latifeleri
- 1525-1639: Kurnaz Adam
- 1640-1675: Tesadüf Suretiyle Mutluluk
- 1675-1724: Aptal
- 1725-1874: Papazların Latifeleri
- 1875-1999: Yalan Masalları

3.6.2. Smtith Thompson'un Tasnifi

Aarne'nin tasnifi ölümünden sonra 10'a yakın ülkenin masallarına uygulanmıştır. Bu tasnifin geniş bir kitleye tanıtılmasında Oscar Hackman'ın büyük rolü olmuştur. Thompson, Aarne'nin tip katalogunu genişleterek milletlerarası bir hüviyete kavuşmuştur. Thompson tip katalogunu hazırlarken Eberhard-Boratav'ın hazırlamış olduğu TTV ve Türkiye dışındaki Türklerin masallarını da incelemiştir. İki katalog arasındaki fark ve benzerliklerin daha iyi anlaşılabilmesi için adı katalogun başlıklarını Aarne de olduğu gibi aşağıya alıyoruz (Alptekin, 2002: 53).

- I. Hayvan Masalları (1-299)
- 1-99: Vahşi Hayvanlar
- 1-69: Tilki (Bazen çakal):Akıllı Hayvanlar
- 30-35: Çukurun İçinden Kurtuluş
- 70-99: Tilkinin Dışındaki Diğer Vahşi Hayvanlar
- 100-149: Vahşi ve Evcil Hayvanlar
- 150-199: Vahşi Hayvanlar ve İnsan
- 200-219: Evcil Hayvanlar

220-249: Kuşlar	
250-274: Balıklar	
275-299: Diğer Hayvanlar ve Objeler.	
II. Asıl Halk Masalları	(300-1199)
A. Sihir Masalları	(300-749)
300-399: Tabiatüstü Rakip	
300-399: Devin Yenilişi	
400-459: Tabiatüstü veya Sihirli Zevce veya Diğer İlgili Akrabalar	
400-424: Karı	
425-449: Koca	
450-459: Erkek veya Kız Kardeş	
460-499: Tabiatüstü Vazifeler	
460-462: Sorular	
500-599: Tabiatüstü Yardımcılar	
500-503: Yün Eğiren Kadınlar	
505-508: Müteşekkir Ölü	
500-559: Yardımcı Hayvanlar	
560-699: Sihirli Objeler	
560-568: Kahramandan Sihirli Nesnelere Çalınır Fakat O Bunları Geri Alınmasını Zorla Sağlar.	
610-619: Sihirli Çareler	
650-699: Tabiatüstü Kabiliyet ve Malumut	
700-749: Diğer Tabiatüstü Masallar	
705-712: Karıyı veya Evlenmemiş Kişiyi Sürgüne Göndermek	
B. Dini Masallar	(750-849)

- 750-779: Tanrı Mükafatlandırır ve Cezalandırır
- 780-789: Gerçek Gün Işığına Çıkar
- 800-809: Cennetteki İnsan
- 810-814: Şeytan İnsana Söz Verir
- C. Romantik Masallar (850-999)
- 850-869: Prensle Evlenir
- 870-879: Genç Kız veya Kadın, Kahraman Prensle Evlendirilir.
- 880-899: Sadakat ve Masumiyet
- 900-904: Kurnaz Karı İyi bir İnsan Olur
- 920-929: Nükteli Hareket ve Sözler
- 930-949: Kader Masalları
- 950-969: Hırsız ve Katiller
- 970-999: Diğer Romantik Masallar
- D. Aptal Dev Masalları (1000-1199)
- 1000-1029: İş Konusu
- 1030-1059: Ademoğlu ve Dev Ortaklık Kurar
- 1060-1114: Dev İnsan Mücadelesi
- 1115-1129: Kahramanı Öldürme Teşebbüsü
- 1145-1154: Korkutulan veya Dehşete Düşürülen Dev
- 1170-1199: İnsan Ruhunu Şeytan Satar
- III. Şakalar ve Anekdotlar (1200-1999)
- 1200-1349: Mankafa Hikayeleri
- 1350-1379: Evlilik Hikayeleri
- 1380-1404: Akılsız Karı ve Koca
- 1405-1429: Aptal Adam ve Hanımı

- 1430-1439: Aptal Çiftçiler
- 1440-1449: Kadınlar Hakkında Hikayeler
- 1450-1474: Bir Karıya Bakmak
- 1475-1499: Yaşlı Bakireler Hakkında Fıkralar
- 1500-1524: Diğer Anekdotalar ve Kadın
- 1525-1640: Erkekler Hakkında Hikayeleri
- 1640-1674: Şanslı Kazalar
- 1675-1724: Aptal Adam
- 1725-1774: Mezhepler, Dinler ve Vaizler Hakkında Şakalar
- 1725-1774: Vaizin İhaneti
- 1775-1799: Papaz ve Zangoç
- 1800-1849: Dini Emirler Hakkında Diğer Şakalar
- 1800-1809: Günah Çıkarma Hücreleri Hakkında Şakalar
- 1850-1874: Diğere Halk Grupları Şakaları
- 1875-1889: Yalan Masalları
- 1890-1999: Avcı Masalları
- IV. Formülle Başlayan Masallar (2000-2399)
- 2000-2199: Zincirleme Masalları
- 2000-2013: Numaralara veya Objelere Dayanan Masallar
- 2019-2020: Evliliği İçine Alan Masallar
- 2025-2028: Bir Şeyi Yemeyi İçine Alan Zincirler
- 2200-2249: Hileli Masallar
- 2250-2299: Bitmemiş Masallar
- 2300-2399: Diğer Zincirleme Masallar

3.7. TÜRKİYE'DE YAPILAN TİP TASNİFLERİ

1.EBERHARD-BORATAV'IN TASNİFİ

Türkiye'de Wolfrom Eberhard ile Pretev Naili Boratav 2500 masal metnini inceleyerek 378 tip tespit etmişlerdir. Fakat, bugün bu tip sayısı 500'ü çoktan aşmıştır (Alptekin, 2002: 57).

A. Hayvan masalları	1-22
B. Hayvan ve insan masalları.....	22-33
C. Hayvan veya bir ruh bir insana yardım eder	34-82
Ç. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme	83-109
D. İyi ruhla ve evlialarla yaşama	110-122
E. Kaderin hakimiyeti	123-142
F. Rüya	143-145
G. Kötü ruhlarla yaşama	146-168
H. Sihirbazlar.....	169-184
I. Bir kız sevgili bulur	185-196
İ. Bir erkek sevgili bulur	197-222
J. Fakir kız zenginle evlenir	223-238
K. Kıskançlık ve iftira	239-255
L. Hor görülen hoca kahramandır	256-258
M. Zina ve baştan çıkarma	259-280
N. Acayip icraat ve olaylar	281-289
O. Acayip davalar	289-301
Ö. Realist masallar	302-310
P. Acayip tesadüfler	311-316
R. Komik hikayeler	317-332
S. Aptal ve tembel erkekler ve kadınlar	323-338
Ş. Hırsız ve dedektif	339-349
T. Akıllı, hilekâr veya cimri erkek ve kadınlar	350-378

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
MASALLAR ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

4.1. TÜRK MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

4.1.1. Doktora Tezleri

1. Saim SAKAOĞLU, Gümüşhane Masalları (Metin Toplama ve Tahlil) Atatürk Üniversitesi, 1971, Danışman: Prof. Dr. Mehmet KAPLAN.
2. Bilge SEYİDOĞLU, Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar, Atatürk Üniversitesi, 1972, Danışman: Mehmet KAPLAN.
3. Umay GÜNAY, Elazığ Masalları (İnceleme-Metin), Atatürk Üniversitesi, 1974, Danışman: Mehmet KAPLAN.
4. Ahmet Ali ARSLAN, Kuzey Doğu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar, Atatürk Üniversitesi, 1980, Danışman: Prof. Dr. Ahmet Edip UYSAL.
5. Ali Berat ALPTEKİN, Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Atatürk Üniversitesi, 1982, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.
6. Ziyat Abdulmecid AKKOYUNLU, Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri, Atatürk Üniversitesi, 1982, Danışman: Prof. Dr. Umay GÜNAY.
7. Mustafa CEMİLOĞLU, Sorgun Köyü Halk Edebiyatı, Uludağ Üniversitesi, 1989, Danışman: Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN.
8. Esmâ ŞİMŞEK, Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması (2 Cilt), Fırat Üniversitesi, 1990, Danışman: Yrd. Doç.Dr. Ali Berat ALPTEKİN.
9. Mehmet ÖZÇELİK, Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma (2 Cilt), Selçuk Üniversitesi, 1993, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.
10. Namık ASLAN, Yozgat Masallarında Motif ve Tip Araştırması (İnceleme-Metinler), Erciyes Üniversitesi, 1994, Danışman: Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY.
11. Behiye KÖKSAL, Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme, Selçuk Üniversitesi, 1995, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.
12. Yılmaz ÖNAY, Van Masalları Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncüyıl Üniversitesi, 1995, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.

13. Seyit EMİROĞLU, Meram İlçesi (Konya) Masalları Üzerine Bir İnceleme, Selçuk Üniversitesi, 1996, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.
14. Şahin KÖKTÜRK, Azerbaycan ve Türkiye’den Derlenmiş Masalların Karşılaştırma Denemesi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, 1996, Danışman: Prof. Dr. Umay GÜNAY.
15. Ruhi KARA, Erzincan Masalları (Metinler ve İncelemeler)(2 Cilt), Atatürk Üniversitesi, 1996, Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU.
16. Muhsine YAVUZ, Masalların Eğitim İşlevleri ve Dil Öğretimindeki Yeri, Ankara Üniversitesi, 1996, Danışman: Prof. Dr. Cahit KAVCAR.
17. Berrin KARAKUZU, Kadınhanı Halk Anlatıları Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi, 1997, Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim ALTUNEL.
18. Kadir ÖZDAMARLAR, Develi ve Yöresinin Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnografyası, Erciyes Üniversitesi, 1997, Danışman: Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY.
19. Recep AKAY, Türk ve Alman Masallarında Çocuk Figürleri, Çukurova Üniversitesi, 1998, Danışman: Prof. Dr. Ülkü VURAL- Prof. Dr. Wilfried BUCH.
20. Ahmet ÖCAL, Karakuyu Köyü (Bozazlıyan-Yozgat) Çevresi Masalları (2 Cilt), Atatürk Üniversitesi, 1999, Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU.
21. Aziz KILINÇ, Yakaafşar Kasabası Anlatı Türleri Üzerine Bir İnceleme (Hikâye, Masal, Fıkra), On Sekiz Mart Üniversitesi, 2001, Danışman: Prof. Dr. Kemal YÜCE.
22. Yılgın İlkay İPKIRMAZ, Hint Masallarındaki Motifler, Ankara Üniversitesi, 2002, Danışman: Doç. Dr. Korhan KAYA.
23. Rabia KOCAASLAN UÇKUN, Gagauz Masallarının Tip ve Motif Yapısı Bakımından İncelenmesi, Ege Üniversitesi, 2003, Danışman: Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN.
24. İbrahim DİLEK, Altay Masalları, Gazi Üniversitesi, 2003, Danışman: Prof. Dr. İsa ÖZKAN.

25. Nedim BAKIRCI, Türk Dünyası Coğrafyasında Tespit Edilmiş Hayvan Masalları Üzerine Bir İnceleme, Selçuk Üniversitesi, 2004, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.
26. Hüseyin BAYDEMİR, Özbek Halk Masalları (İnceleme-Metin), Atatürk Üniversitesi, 2004, Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU.
27. Hasan GÜNEŞ, Grimm Masallarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri, Anadolu Üniversitesi, 2006, Danışman: Prof. Dr. Yücel KOCADORU.
28. Zeynep ÇETİNKAYA, Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Önemi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2007, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI.
29. Yusuf KARATAŞ, Metin İncelemesinde Söylembilim Yöntemi “Binbir Gece Masalları Üzerinde Bir Uygulama”, Gazi Üniversitesi, 2008, Danışman: Prof. Dr. Azmi YÜKSEL.
30. Gönül GÖKDEMİR, Kıbrıs Türk Kültüründe Masal Geleneği, Hacettepe Üniversitesi, 2008, Danışman: Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU.
31. Kadriye TÜRKAN, Türk Dünyası Masal Geleneğinde Şamanistik Unsurlar, Hacettepe Üniversitesi, 2008, Danışman: Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU.
32. Neşe IŞIK, Türk Masallarının Sembolik Açısından Çözümlemesi, Fırat Üniversitesi, 2009, Danışman: Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK.
33. Elif KANCA, Masalın Toplumsal İşlevi: Bir Göstergibilimsel Sembolik Analiz, Hacettepe Üniversitesi, 2009, Danışman: Doç. Dr. N. Serpil ALTUNTEK.
34. Esra LÜLE MERT, Türkçenin Sözcük Açısından Eflatun Cem Güney’in Derleyip Yazdığı Masallar, Ankara Üniversitesi, 2009, Danışman: Prof. Dr. Cahit KAVCAR.
35. Handan KASIMOĞLU, Van Yöresine Ait Türk Halk Masalları, Gazi Üniversitesi, 2010, Danışman: Prof. Dr. Pakize AYTAÇ.
36. Burak GÖKBULUT, Kıbrıs Türk Masalları İle Uygur Türk Masalları Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma (İnceleme-Metinler), Ege Üniversitesi, 2010, Danışman: Prof. Dr. Mehmet AÇA.

37. Ahmet SAÇKESEN, Özbek Masallarının Tip ve Motif Yapısı, Ege Üniversitesi, 2010, Danışman: Prof. Dr. Ali DUYMAZ.

38. Meriç HARMANCI, Türk Masallarında Keloğlan Tipi, Kocaeli Üniversitesi, 2010, Danışman: Prof. Dr. Aynur KOÇAK.

39. Mustafa GÜLTEKİN, Tataristan Masalları Üzerinde Bir Araştırma, Ege Üniversitesi, 2010, Danışman: Prof. Dr. Metin EKİCİ.

40. İbrahim ERŞAHİN, Kahramanmaraş Masalları Üzerine Tip ve Motif Araştırması, Atatürk Üniversitesi, 2011, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Gülhan ATNUR.

4.1.2. Yüksek Lisans Tezleri

1. Metin ERGUN, Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma, Atatürk Üniversitesi, 1988, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.

2. Emin ULU, Tokat Çevresinde Cin Fıkraları ve Masalları (İnceleme-Metin), Cumhuriyet Üniversitesi, 1990, Danışman: Doç. Dr. Turgut KARACAN.

3. Yıldız KOCASAVAŞ, Uygur Halk Masalları (Gramer- Metin-Tercüme-Sözlük), İstanbul Üniversitesi, 1990, Danışman: Prof. Dr. Kemal ERASLAN.

4. Gülin EKER, Karaören Köyü Folkloru, Hacettepe Üniversitesi, 1990, Danışman: Prof. Dr. Umay GÜNAY.

5. Nebi ÖZDEMİR, Ayvalı Köyünün Halk Bilimi Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, 1990, Danışman: Prof. Dr. Umay GÜNAY.

6. Rasim DENİZ, Kayseri Masalları, Erciyes Üniversitesi, 1992, Danışman: Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY.

7. Pervin ERGUN, Halk Anlatmalarında Hızır, Selçuk Üniversitesi, 1993, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.

8. S. Burhaneddin AKBAŞ, Bünyan ve Yöresi Halk Edebiyatı Folklor ve Etnografyası, Erciyes Üniversitesi, 1993, Danışman: Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY.

9. Mehmet YILMAZ, Kırgız Halk Masalları (Motif Index ve Tercümesi), Atatürk Üniversitesi, 1994, Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU.
10. Mehmet AÇA, Obruk (Konya) Köyleri Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerine Bir İnceleme, Selçuk Üniversitesi, 1994, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.
11. Mehmet YARDIMCI, Yaşayan Malatya Masalları /Metinler ve İncelemeler, Atatürk Üniversitesi, 1994, Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU.
12. Mustafa SEVER, Erciyes Yöresi Masallarında Tipler, Gazi Üniversitesi, 1995, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ali YAKICI.
13. Suna Pamir BİLDİK, Yıldızlı Atıfet Bildik'ten Derlenen Masallar Üzerine Bir Araştırma, Fırat Üniversitesi, 1995, Danışman: Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK.
14. Şaziye ŞİMŞEK (DEMİR), Ayaş Halk Masallarının Tip ve Motif Katalogu, Ankara Üniversitesi, 1995, Danışman: Prof. Dr. Hasan ÖZDEMİR.
15. Dilek ÜLVAN, Kireli (Konya) ve Çevresi Köyleri Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi, 1995, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.
16. Meriç GÜVEN, Binbir Gece Masalları Üzerinde Motif Araştırması-Metin-İnceleme, Balıkesir Üniversitesi, 1995, Danışman: Doç. Dr. Metin KARADAĞ.
17. Bedri ÖZÇELİK, Kırıkkale Karakeçililer'in Folkloru, Halk Edebiyatı ve Etnografyası Üzerine İnceleme, Erciyes Üniversitesi, 1995, Danışman: Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY.
18. Mahmut SEYFELİ, Kırşehir Halk Edebiyatı Folklor ve Etnografyası, Erciyes Üniversitesi, 1995, Danışman: Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY.
19. Süreyya İŞILDAR, Yozgat Boğazlıyan İlçesine Bağlı Yamaçlı Kasabası Folkloru, Hacettepe Üniversitesi, 1995, Danışman: Prof. Dr. Umay GÜNAY.
20. Selçuk PEKER, Bekdik (Ereğli/Konya) Köyleri Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerinde Bir İnceleme, Selçuk Üniversitesi, 1995, Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim ALTUNEL.

21. Koray ÖCALAN, Mucur (Kırşehir) ve Köyleri Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerinde Bir İnceleme, Selçuk Üniversitesi, 1996, Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim ALTUNEL.
22. Güngör TEPELİ, Özvatan'ın Halk Edebiyatı, Folklor ve Etnografyası, Erciyes Üniversitesi, 1996, Danışman: Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY.
23. Semra ATAY, Sille (Konya) Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerinde Bir İnceleme, Selçuk Üniversitesi, Danışman: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.
24. Ekrem KIRAÇ, Divriği Masalları (İnceleme-Metin), Cumhuriyet Üniversitesi, 1996, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA.
25. Selam ERGİN, Özbek Halk Masalları (Bir Bar Eken/ Transkripsiyon-İnceleme), Trakya Üniversitesi, 1997, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Emin KALAY.
26. Halil Altay GÖDE, Yalvaç Masalları Üzerine Bir İnceleme, Süleyman Demirel Üniversitesi, 1997, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZÇELİK.
27. Şaziye BAYRAKTAR, Kırım Tatar Halk Masalları "Akıllı Kirpinen Ayneci Tilki", Sakarya Üniversitesi, 1997, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zikri TURAN.
28. Zeynep Derya DALKAYA, Kırgızca On İki Masal (Metin-Çeviri-Sözlük), Marmara Üniversitesi, 1997, Danışman: Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALİ.
29. Fevzi SARIÇİÇEK, Arapgir Masalları (İncelemeler ve Metinler), Atatürk Üniversitesi, 1997, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Dilaver DÜZGÜN.
30. Nimet GÜRER, Özbek Halk Masalları (Metnin Çeviri Yazısı, Dil İncelemesi, Sözlük), Afyonkocatepe Üniversitesi, 1997, Danışman: Doç. Dr. Gürer GÜLSEVİN.
31. Arzu DOLU, Diyarbakır ve Yöresi Masallarında Motif İncelemesi, Dicle Üniversitesi, 1997, Danışman: Prof. Dr. Ensar ASLAN.
32. Begüm ÇELİK, Özbek Halk Masalları (Metinler-Gramer-İndeks), Çukurova Üniversitesi, 1998, Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. Deniz ABİDİK.
33. Melek KETRE, Adana Masalları Araştırması, Çukurova Üniversitesi, 1998, Danışman: Doç. Dr. Erman ARTUN.

34. Selma BEDİR, Uygur Çöcekleri, Gazi Üniversitesi, 2000, Danışman: Prof. Dr. İsa ÖZKAN.
35. Sıdıka GÖKAY, Bolvadin Merkez Folklorundan Derlemeler, Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2000, Danışman: Doç. Dr. Ali TORUN.
36. Ahmet GÖKÇİMEN, Türkmen Masalları Üzerine Motif İncelemesi (Hayvan Masalları), Atatürk Üniversitesi, 2000, Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU.
37. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ, Türkmen Halk Masalları Üzerine Motif İncelemesi (Büyülü Masallar), Atatürk Üniversitesi, 2000, Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU.
38. Yılmaz AKGÜN, Trabzon Masalları Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncüyıl Üniversitesi, 2000, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yılmaz ÖNAY.
39. Çiğdem ÇORBACI, Türk Masallarında Yardımcı İhtiyar Motifi, Fırat Üniversitesi, 2000, Danışman: Doç. Dr. Ali Berat ALPTEKİN.
40. Suzan ÇELİK, Türk Masallarında Ölüm ve Yas, Fırat Üniversitesi, 2000, Danışman: Doç. Dr. Esmâ ŞİMŞEK.
41. Ruhiye Eda ESER, Türk Masallarında Çocuk Motifi, Fırat Üniversitesi, 2000, Danışman: Doç. Dr. Esmâ ŞİMŞEK.
42. Nedim BAKIRCI, Niğde Masalları, Niğde Üniversitesi, 2000, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Faruk ÇOLAK.
43. Ferda PEPESÖYLER, Binbir Gece Masalları Esat Efendi Nüshası (Dilbilgisi Özellikleri-Metin-Dizin), Mersin Üniversitesi, 2001, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Gülseren TOR.
44. Murat CEYLAN, Özbek Halk Masalları (Transkripsiyon Aktarma, Gramer, Index), Sakarya Üniversitesi, 2001, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kenan ACAR.
45. Metin EREN, Bitlis Masalları Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncüyıl Üniversitesi, 2001, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yılmaz ÖNAY.
46. Huri DURSUN, Hayvannar Turındaki Ekiyetler (Hayvan Masalları) Metni Üzerinde Tatar Türkçesinin Ses Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi, 2001, Danışman: Doç. Dr. Fatma ÖZKAN.

47. Bengü Hüsna ÖZCAN, Kazak Erteğileri (Kazak Masalları) Metni
Esasında Kazak Türkçesinde Fiil, Gazi Üniversitesi, 2001, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Güzin TURAL.
48. Ferit AYYILDIZ, İspir ve Pazaryolu Yöresi Masalları (Metin ve İncelemeler), Atatürk Üniversitesi, 2001, Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU.
49. Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU, Kilis Masalları Derleme ve Tahlil Çalışması, Gaziantep Üniversitesi, 2001, Danışman: Doç. Dr. Fuzuli BAYAT.
50. Lazzat OURAKOVA, Anadolu'daki Keloğlan Masalları ile Kazakistan'daki Tazşa Bala Masallarının Mukayesesi, Gazi Üniversitesi, 2001, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Naciye YILDIZ.
51. Serpil ZENGİN, Kumuk Halk Masalları (Kumuk Halk Yomakları), Sakarya Üniversitesi, 2002, Danışman: Doç. Dr. Mehdi ERGÜZEL.
52. Seyfullah YAŞAR, Ağrı Masalları Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncüyıl Üniversitesi, 2002, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yılmaz ÖNAY.
53. Cihat KARASU, Bolu Masalları Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncüyıl , 2002, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yılmaz ÖNAY.
54. Emre Dilek DAĞLARAŞAR, Besni Halk Kültürü Araştırması, Çukurova Üniversitesi, 2002, Danışman: Doç. Dr. Erman ARTUN.
55. Serdar DERMAN, Anadil (Türkçe) Öğretiminde Masal Metinlerinin Kullanılması, Selçuk Üniversitesi, 2002, Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim ALTUNEL.
56. Tijen TANRIKULU, Masalın Yabancı Dil Eğitimdeki Yeri ve Öneminin Araştırılması, Gazi Üniversitesi, 2002, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Şerif ORUÇ.
57. Osman ALKAN, Aksaray İlinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, 2002, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU.
58. Canan SOYSAL, Türk ve Alman Masallarından Örnek Metinlerde Motif Karşılaştırması, Anadolu Üniversitesi, 2002, Danışman: Doç. Dr. Yüksel KOCADORU.
59. Seza BAYRAKTAR, Cengiz Aytmatov'un Eserlerinde Halk Edebiyatı ve Folklor Unsurları, Fırat Üniversitesi, 2002, Danışman: Doç. Dr. Esmâ ŞİMŞEK.

60. Meltem BERKİ, Hakkâri Masalları Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncüyıl Üniversitesi, 2003, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yılmaz ÖNAY.
61. Alparslan OKUR, Hayvan Masallarının Anadili Öğretiminde Dil, Üslup ve Eğitim Yönünden Yeri ve Önemi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2003, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI.
62. Şahin GÖÇER, Bartın Folkloru (Kozcağız ve Köyleri), Niğde Üniversitesi, 2003, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Namık ASLAN.
63. Zülfikâr BAYRAKTAR, Türkmen Masalları Üzerine Bir İnceleme, Ege üniversitesi, 2003, Danışman: Doç. Dr. Metin Ekici.
64. Fikriye Duman POLAT, Türkmen Halk Ertekileri Üzerinde Gramer İncelemesi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2003, Danışman: Doç. Dr. Bilal YÜCEL.
65. Arif Can GÜNGÖR, Sözlü Masal Geleneğinden Görsel Masal Evresine Geçiş ve Masal Formunun Yeşilçam Sinemasına Etkileri, İstanbul Üniversitesi, 2003, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Battal ODABAŞ.
66. Magdalena SODZAWICZNY, Türkiye Masallarında Şamanizm Öğeleri, Bilkent Üniversitesi, 2003, Danışman: Prof. Dr. Talat Sait HALMAN.
67. Evrim ÖLÇER, Türkiye Masallarında Toplumsal Cinsiyet ve Mekân İlişkisi, Bilkent Üniversitesi, 2003, Danışman: Prof. Dr. Talat Sait HALMAN.
68. Ayşe Arzu YILMAZ ERTİZMAN, Türk Masalları İle İlgili Kitapların Halk Bilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928–2002), İstanbul Üniversitesi, 2003, Danışman: Doç. Dr. Şeyma GÜNGÖR.
69. Mehmet KARAASLAN, Hacıbektaş Folkloru, Erciyes Üniversitesi, 2003, Danışman: Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY.
70. Özlem SEZER, Masalarda Toplumsal Cinsiyetin İşlenişi, Ankara Üniversitesi, 2004, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nur Betül ÇELİK.
71. Akif YILMAZ, İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Eğitimdeki Yeri, Atatürk Üniversitesi, 2004, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Lokman TURAN.

72. Ümran EKİNCİ, Türk Dünyası Masallarında Çocuk Eğitimiyle İlgili Unsurlar, Atatürk Üniversitesi, 2004, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ali KAFKASYALI.
73. Nilüfer YILDIRIM, Anadolu Masallarında Şamanizm İzleri, Fırat Üniversitesi, 2004, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Enver ASLAN.
74. Ali Kadir BİRDAL, Kuzey Azerbaycan Masalları Üzerine Bir İnceleme, Kafkas Üniversitesi, 2004, Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU.
75. Rukiye BÜYÜKOFLAZ, Halk Anlatmalarında Elma Motifi Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi, 2004, Danışman: Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN.
76. Alper KÖSE, Muş İli Malazgirt İlçesinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimine Katkısı, Selçuk Üniversitesi, 2004, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU.
77. Emine ÖZDEMİR, Masalların Türkçe Eğitimindeki İşlevi ve Türkçe Ders Kitaplarındaki Yerinin İncelenmesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, 2004, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bülent ARI.
78. Burcu SARIKAYA, Türk Masallarında Aile Yapısı (“Bacı Bacı Can Bacı” Masalı Esnasında), Sakarya Üniversitesi, 2004, Danışman: Prof. Dr. Alâeddin MEHMEDOĞLU.
79. Oya ORHUN, Masalın Çağdaş Toplumda Yayılışının İncelenmesi Üzerine Bir Deney, Marmara Üniversitesi, 2004, Danışman: Prof. Dr. İlhan BAŞGÖZ.
80. Aysu Şimşek CANPOLAT, Özbek Halk Masalları İle İlgili Olarak Metin, Aktarma ve İnceleme, Gazi Üniversitesi, 2005, Danışman: Doç. Dr. Naciye YILDIZ.
81. Kiyoko İTO, Türk, Japon Hayvan Masallarının Karşılaştırılması, İstanbul Üniversitesi, 2005, Danışman: Doç. Dr. Şeyma GÜNGÖR.
82. Türkan ÖZKUTAN, Kıbrıs Türk Masalları (Derleme-İnceleme), İstanbul Üniversitesi, 2005, Danışman: Doç. Dr. Şeyma GÜNGÖR.
83. Ayhan KARAKAŞ, Feke Halk Kültürü Araştırması, Çukurova Üniversitesi, 2005, Danışman: Prof. Dr. Erman ARTUN.
84. Mehmet Ali YILMAZ, Aladağ Halk Kültürü Araştırması, Çukurova Üniversitesi, 2005, Danışman: Prof. Dr. Erman ARTUN.

85. Najdat MURAD, Irak Türkmen Halk Masallarında Motif ve Tip İncelemesi, Gazi Üniversitesi, 2005, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahsen TURAN.
86. Mehmet Halim GÜNEŞ, Elazığ Masallarında İslam Öncesi ve İslam Sonrası Dinî Motiflerin Tespit ve Tahlili, Fırat Üniversitesi, 2005, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Davut KILIÇ.
87. Bahar KILIÇ, Sinema- Masal İlişkisi ve Sinemasal Anlatındaki Sorunları, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2005, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ragıp TARANÇ.
88. Serap SEZER, Masal Çevirilerinde Karşılaşılan Sorunlar: Türkçede Andersen Masalları, Muğla Üniversitesi, 2005, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Özlem BERK.
89. Elif Berrak HAFIZOĞLU, Azerbaycan Masalları Üzerine Bir Araştırma (Masalları Propp Metoduyla İncelenmesi), Atatürk Üniversitesi, 2005, Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU.
90. Çiğdem KARADUMAN ALTAY, Grimm Masallarının Göstergibilimsel Açısından İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi, 2005, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Özcan ERİŞEK.
91. Yalçın KORKMAZ, Besni Masallarının Sözlü Kompozisyon Teorisine Göre İncelenmesi, Gaziantep Üniversitesi, 2005, Danışman: Doç. Dr. Fuzuli BAYAT.
92. Okan ALAY, Bingöl Masalları (İnceleme-Metin), Fırat Üniversitesi, 2005, Danışman: Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK.
93. Deniz ÇAĞLAYAN, Türk Masallarında Hayvan Motifleri, Hacettepe Üniversitesi, 2006, Danışman: Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU.
94. Seher DEMİRTAŞ, Sütçüler Masalları Üzerine Bir İnceleme, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2006, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZÇELİK.
95. Abdullah DOĞAN, Adıyaman Yöresi Masalları Üzerine Bir İnceleme, Cumhuriyet Üniversitesi, 2006, Danışman: Doç. Dr. Şeref BOYRAZ.
96. Hatice Tuba YALDIZ, Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (Sarayönü Örneği), Selçuk Üniversitesi, 2006, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU.

97. Mehmet Şakir YAVUZ, Muş Masalları Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncüyıl Üniversitesi, 2006, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yılmaz ÖNAY.

98. Gülter DEMİR, Konya İli Cihanbeyli İlçesinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, 2006, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU.

99. Özlem AKAR, Türk Masallarında Kadın Figürü Üzerine Bir İnceleme, Gazi Üniversitesi, 2006, Danışman: Prof. Dr. Pakize AYTAÇ.

100. Semra Bakan SALLABAŞ, Kelile ve Dimne'de Yer Alan Masalların Dinî ve Ahlâkî Eğitime Katkıları, Atatürk Üniversitesi, 2006, Danışman: Doç. Dr. Abbas ÇELİK.

101. Satı KUMARTAŞLIOĞLU, Balıkesir Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Balıkesir Üniversitesi, 2006, Danışman: Prof. Dr. Ali DUYMAZ.

102. Elif Ülkü YILDIRIM, Senirkent-Uluborlu Yöresi Halk Edebiyatı Mahsulleri Üzerine Bir Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2006, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZÇELİK.

103. Ebru Çetin MİLCİ, Başkurt Masalları ve Başkurt Türkçesindeki Sözcük Grupları (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Çeviri-Metin- Dizin), Marmara Üniversitesi, 2006, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Göksel ÖZTÜRK.

104. Ahmet ÖZLER, İlköğretim 3-4-5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Hikâye ve Masalların Eğitimsel İşlevleri, Selçuk Üniversitesi, 2006, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU.

105. Nurseher KOÇER, Ilgın (Konya) ve Köylerindeki Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerine Bir İnceleme, Selçuk Üniversitesi, 2006, Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim ALTUNEL.

106. Zeynep KÖK, Karaisalı (Merkez) Halk Kültürü Araştırması, Çukurova Üniversitesi, 2006, Danışman: Prof. Dr. Erman ARTUN.

107. Alpay GEZER, Soyut Kavramların Öğretiminde Hayvan Masallarının Yeri ve Önemi, Marmara Üniversitesi, 2007, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Rahşan GÜREL- Yrd. Doç. Dr. Latif BEYRELİ.

108.Zeynep ÇANLI, Kütahya-Şeyhler Beldesi Folklor Örnekleri, Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2007, Danışman: Prof. Dr. Ali TORUN.

109.Beyazıt ALPTEKİN, Günyüzü ve Çevresi Folkloru, Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2007, Danışman: Prof. Dr. Ali TORUN.

110.Öznur KARA, Tarsus Masalları, Selçuk Üniversitesi, 2007, Danışman: Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN.

111.Yıldız YENEN, Cahit Uçuk'un Masallarında Dil ve Çocuk Eğitimi, İnönü Üniversitesi, 2007, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ramazan ÇİFTLİKÇİ.

112.Ümmü Gülsüm BOZLAK, Erdemli Masalları, Selçuk Üniversitesi, 2007, Danışman: Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN.

113. Özlem GÜNALTILI GÜNDÜZ, Oğuz Tansel'in Masal Kitaplarının Eğitim Değeri ve Türkçeye Katkısı, İnönü Üniversitesi, 2008, Danışman: Prof. Dr. Songül TAŞ.

114.Selma ÖZEN, Konu ve Yapı Bakımından Kırgız Peri Masalları, Ankara Üniversitesi, 2008, Danışman: Prof. Dr. Gülzura CUMAKUNOVA.

115. Asuman ÖZKAN, Karakter Özellikleri İtibariyle Erzincan Masallarındaki Tipler, Selçuk Üniversitesi, 2008, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Gülmisal EMİROĞLU.

116.Sevim ŞEN, Anadolu Masallarında Kadının Yeri, Fırat Üniversitesi, 2008, Danışman: Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK.

117.Aysun DURSUN, Keloğlan Masallarının Tespiti ve Tasnifi, Muğla Üniversitesi, 2008, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Naci ÖNAL.

118.Ş. Aysun SADIÇ, Masalarda Kadın (Güneydoğu Anadolu ve Doğu Akdeniz Masal Örnekleri), Gaziantep Üniversitesi, 2008, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Behiye KÖKSAL.

119.Satiye DAĞI, Safranbolu Masalları, Selçuk Üniversitesi, 2008, Danışman: Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN.

120.Berivan Can EMMEZ, Sözlü Gelenekten Modern Masala: Çocuk Edebiyatında Masal Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme, Ankara Üniversitesi, 2008, Danışman: Doç. Dr. Muhtar KUTLU.

121.Talha TUNÇ, Manisa Masalları Üzerine Bir İnceleme, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2008, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Halil Altay GÖDE.

122.Ömer Faruk POLAT, Oğuz Tansel'in Masallarında Çocuk ve Eğitim Teması, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, 2009, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL.

123.Arzu ARDOĞAN, Uygur Halk Masalları, Gazi Üniversitesi, 2009,Danışman: Şuayip KARAKAŞ.

124.Ramazan UZUN, Konya İli Seydişehir İlçesi ve Çevresinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimine Katkısı, Selçuk Üniversitesi, 2009, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU.

125. Melike CANAKAY, Türk Masallarındaki Karakterlerin İncelenmesi ve Seramik Heykel Uygulamaları, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, 2009, Danışman: Doç. Dr. Canan ATALAY AKTUĞ.

126.Ayşe ÇELİK, Masalların Eğitim Açısından Dil ve Kültür Edinimine Katkısı Üzerine Bir İnceleme, Ankara Üniversitesi, 2009, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Feridun ALPER.

127. Ela SAYAR, Samsun İli ve İlçelerinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, 2009, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU.

128.Sabri DOĞAN,Kırgız Masalları (Metin-İnceleme), Gazi Üniversitesi, 2009, Danışman: Prof. Dr. Naciye YILDIZ.

129. Adelya İBRAGİMOVA, Kazak Masalları Üzerine Yapılan Çalışmaların Halk Bilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi, 2009, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir EMEKSİZ.

130. Burcu Narda YURTSEVEN, Anadolu, Çin, Kızılderili ve Avustralya Halk Masallarında Değişme Motifinin Benzerlikleri ve Farklılıkları Açısından

Karşılaştırılması, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2009, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Füsün KOŞMAK.

131.Alfiya ZHAMAKINA, Kazak Masalları Üzerine Bir İnceleme, Ege Üniversitesi, 2009, Danışman: Prof. Dr. Metin EKİCİ.

132. Esra AKYOL, Muğla Masalları (Metin-İnceleme), Gazi Üniversitesi, 2010, Danışman: Doç. Dr. İbrahim DİLEK.

133. Murat YATAĞAN, Özbek Halk Masalları (Özbek Halk Atasözleri), Dumlupınar Üniversitesi, 2010, Danışman: Doç. Dr. Bilal AKTAN.

134.Essin KAPLAN, Anadolu Türk Masallarında Kılık Değişirme, Gazi üniversitesi, 2010, Danışman: Doç. Dr. İbrahim DİLEK.

135.Esra DAĞLAR, Bucak Masalları Üzerine Bir İnceleme, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2010, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Halil Altay GÖDE.

136.Mekhribon SAFAROVA, Eğitsel Bir Bakış Açısıyla Anadolu ve Özbek Türk Masallarında Ortak ve Farklı Motifler, İstanbul Üniversitesi, 2010, Danışman: Doç. Dr. Yıldız KOCASAVAŞ.

137.Fahriye Ekin DANACI, Kültürlerarası Etkileşimdeki Rolü Açısından Kırmızı Başlıklı Kız Masallarının Çevirisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2010, Danışman: Doç. Dr. Emine Bogenç DEMİREL.

138. Ercan Cihan ULUPINAR, Hovhannes Tumanyan'ın Masalları / Halk Edebiyatının Çocuk Edebiyatına Yansımaları, Ankara Üniversitesi, 2010, Danışman: Prof. Dr. Birsen KARACA.

139.Sağıp ATLI, Kastamonu Masalları (Araştırma-İnceleme-Metin), Süleyman Demirel Üniversitesi, 2011, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZÇELİK.

140.Hidayet AYDIN, Iğdır Masalları (İnceleme -Metin),Ahi Evran Üniversitesi,2012, Danışman: Prof. Dr. Ensar ASLAN.

141. Elif Serra ŞAMLIOĞLU, Kırım Tatar Masalları Üzerine Bir İnceleme, Ege Üniversitesi, 2013, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Pınar FEDAKÂR.

142.Emin ÖLMEZ, Domaniç Masallarının Propp Metoduna Göre İncelenmesi, Fatih Üniversitesi,2014, Danışman: Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN.

BEŞİNCİ BÖLÜM
MASALIN ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİNE KATKISINA İŞLEVSEL
AÇIDAN BİR YAKLAŞIM

5.1. MASAL VE ÇOCUK EĞİTİMİ

Masal türü; çocuğun kendini ve çevresini fark etmeye başladığı anda onda edebî zevkin oluşmasını, yaratıcılığının, hayal ve duygu gücünün gelişmesini, dinleme, taklit etme, bağımsız düşünebilme becerisi ve alışkanlığı kazanmasını sağlayan, yapıcı ve üretken kılan önemli bir araçtır.

Çocukların da ruhsal ihtiyaçları vardır. Bu ruhsal ihtiyaçlar içinde; güven ihtiyacı, sevme-sevilme ihtiyacı, kabul edilme – saygı görme ihtiyacı, başarıma ihtiyacı, öğrenme ihtiyacı, oyun oynama ihtiyacı, taklit ihtiyacı, estetik ihtiyacı vb. birçok ihtiyacı sayabiliriz. Bu ruhsal ihtiyaçlarını tam anlamıyla ve layıkıyla karşılayan bir çocuk kendini geliştirmiş ve gerçekleştirmiş bir birey olarak toplumda yer alır. Masallar çocuğun bu ruhsal ihtiyaçlarından birçoğunu doğrudan ya da dolaylı olarak karşılamasına yardımcı olan bir edebi türdür. Cahit Kavcar edebiyat ve eğitim ilişkisinin önemini şöyle ifade etmiştir:

İnsanları iyiye, güzele ve doğruya yöneltmede psikolojik ve sosyal bakımlardan etkilemede, onlara sorumluluklarını duyurmada, iyi birer vatandaş olarak ve çağın gereklerine göre yetişmelerinde, yeni fikirlerin telkininde ve sağlam bir kamuoyunun yaratılmasında, edebiyatın da büyük bir yeri vardır ve bu bakımlardan edebiyatla eğitim arasında sıkı birer paralellik bir ilgi ve yakınlık görülür (Kavcar, 1999: 243).

“Masal, çocuğun kulağına hayatın hikmetini fısıldar”(Kutlu, 2007: 27). Eğlendirmekle kalmaz, öğretir. İçinde bulunduğu toplumun kültür birikiminden haberdar eder. (Şimşek, 2005: 32) Bu kültürü çocuğun kalbine fısıldayan bir sözlü kültür taşıyıcısıdır. Çocukların hayatı algılama biçimini belirleyen temel öğelerden biri olan masal bu yönüyle bir eğitim aracıdır. Masal öncelikle çocuğa ana dilinin nasıl kullanıldığını öğretir, ona bu dilin kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini gösterir ve aşlar (Boratav, 1959: 15). Kalıplaşmış yapılar, tekerlemeler ve benzetmeler ile çocuğa anlatımın güçlendirilmesinin yollarının öğretir. Güzellik duygusunun gelişmesine, iyilik arzusunun oluşmasına zemin hazırlar (Şimşek, 2005: 75). Gündelik yaşamdaki hayaller, çevreye yöneltilen eleştiriler masalarda gerçek olur. İyiler kazanır, kötüler yaptıkları kötülüklerin karşılığını görür. Böylelikle çocuklarda hayata bağlılık ve inanma duygusu pekişir. “İnsanoğlu kendi yaşam gerçeğini, çözüm önerilerini, beklentilerini, masal

olaylarına ve masal kahramanlarına yükleyerek anlatmış ve yüzyıllar boyu bu yolla gelecek kuşakları uyarmaya, eğitmeye, yaşamın zorluklarına karşı onları donatmaya çalışmıştır” (Yavuz, 2002: 30).

Eflatun Cem Güney’in şu cümleleri de masalların önemini vurgulamaktadır:

“Masallar sadece hayal ve fantezi mahsulü değildir; çeşitli motiflerle nice sosyal realiteler çizgileştirilmekte ve hele çoğu insan ruhlarında yapılmış bir seyahat hissini vermektedir: Keloğlan, Peri Kızı, Devanası, Kara Ese, Sarı Köse... Bu masal kahramanlarının hamuru, mayası bir ama huyu suyu bir değil; akı da var, karası da... Akyürekli arasında, gönül akıp Kâbe yapanlar mı dersin, Hakk’a, hakikate tapanlar mı? Her sakala bir tarak uyduranlar da vardır her yumurtaya bir kulp takanlar da... Saman altından su yürütenler de vardır, ipe un serenler de... Görülüyor ki içlerinden beğenilen, örnek edilmesi değenler de bulunuyor, beğenilmeyen, şerrinden kaçılması gerekenler de. İşte masalların da asıl eğitim değeri burada... Çocuklarımızın ruhunu iyi örneklere göre inşa ederek onları inandıkları yolda yürüyebilecek insan yapmak... Dünya milleti bu inanışla çocuklarının ruhunu masallarla besliyor; özellikle insanları tanıma melekesi kazandırarak onlarla münasebetlerini kolaylaştırıyor” (Güney, 1966: 9-10).

5.2. ÇOCUK GELİŞİMİNDE MASALIN İŞLEVİ

Masal, çocuğun bilişsel, sosyal ve ahlâki gelişimine olumlu anlamda pek çok katkı sağlamaktadır. Doğruluk, çalışkanlık, adalet, saygı vb. soyut kavramlar ve sosyal hayat çocukların anlama kapasiteleri dikkate alınarak, somutlaştırarak ve basitleştirilerek anlatılır masallarda. Yaş grubuna göre bu etkinin seviyesi değışse de özellikle okul öncesi dönemde anlatılan masallar, çocuğun gelişiminde birçok etkiye sahiptir.

5.2.1. Masalın Bilişsel Gelişime Katkısı

Piaget, bilişsel gelişim dönemlerini dört temel evreye ayırmıştır. Bunlar sırayla;

- 1-Duyusal-motor
- 2- İşlem öncesi
- 3- Somut işlemler
- 4-Soyut işlemler, dönemleridir.

Duyusal-motor dönemi “0-2” yaş evresini kapsamaktadır. Bebek bu aşamada dünyayı keşfetmede duyularını ve motor becerilerini kullanır. Yine bu dönemde zihninde ilk şemalar oluşmaya başlar (Senemoğlu, 2000: 46-48).

Bu dönemde çocuğa masal okunması ya da anlatılması, çocuğun dili öğrenme sürecine katkı sağlayabilir. Çocuk sürekli ve düzenli bir konuşma ortamında büyüyünce dili öğrenmesi daha hızlı olmaktadır. Kendisiyle ilgilenilmeyip, herhangi bir şekilde konuşması için özel çaba harcanmayan çocuklar hem daha geç konuşmaya başlamakta hem de kendisiyle konuşulup daha fazla sözcük duyan çocuktan kelime hazinesi çok daha az olmaktadır. Bu dönemde çocuk masalı anlamasa da sözcüklerin tekrarıyla dil öğrenimi hızlanmaktadır.

Zihinsel gelişim dönemlerinin ikincisi "İşlem Öncesi Dönem" dir. Bu dönem 2-7 yaş arasını kapsamaktadır. İşlem Öncesi Dönem, ikiye ayrılmaktadır:

Bu dönemin ilk safhası “Sembolik Dönem”dir. 2-4 yaşları arasını kapsayan sembolik dönemde dil gelişimi oldukça hızlıdır. Ancak çocuğun geliştirdiği kavramlar ve kullandıkları sembollerin anlamları kendine özgüdür. Bu dönemde kompleks kavram ve ilişkileri anlayamazlar. Ayrıca bu dönemdeki çocuklar ben merkezlidir. Objeleri tek özellikleri açısından sınıflandırabilirler ve mantık yürütmede tümevarım ve tümdengelim yollarını kullanmazlar (Senemoğlu, 2000: 48-49).

Bu dönemde çocuklara kısa cümleler kurarak basit masallar anlatılabilir. Çocuk anlatılan olaylarda kendince anlamlı gelen birkaç eyleme yoğunlaşabilir ve kendisinden, dinlediği masalı anlatması istendiğinde aklında kalan o birkaç eylemden 2-3 ögeli cümle kurarak bahseder. Dönemin sonu masal dinleme ve anlama yönünden daha işlevseldir.

İşlem öncesi dönemin ikinci safhası Sezgisel Dönemdir. Bu dönem 4-7 yaş arasını kapsar. Çocuklar bu dönemde mantık kurallarına uygun düşünme yerine, sezgilere dayalı olarak akıl yürütürler ve problemleri sezgileriyle çözmeye çalışırlar. Dil, hızla gelişmektedir. Çocuklar bu dönemde gerçekler arasında yetişkinler gibi

mantıksal ilişkiler kuramazlar. Onların zihin dünyasında kendilerince bir işleyiş vardır ve bu dönemde hayal gücü büyük önem taşır. Masalın fantastik boyutu, bir yönüyle gerçek bir yönüyle hayal ürünü öğeler içermesi bu dönem çocuğunun büyük ilgisini çeker. Charlotte Bühler'e göre masal yaşı olan 4-8 yaşları arasında çocukların düş gücü büyük önem taşımaktadır. İşte bu noktada masalın mantığı ile çocuğun mantığı ortak bir tabanı paylaşmaya başlar (Dilidüzgün, 1997: 30-31).

3 yaşına geldiği halde konuşamayan ve bu nedenle de hırçınlaşan bir çocuğu kazanmaya teşvik edici diğer önlemlerin yanında (çocuğu tiyatroya, geziye vb. yerlere götürmek, onlar hakkında konuşmak) bol resimli masal kitaplarının okunması çocuğun dil gelişiminde ilerleme kaydettirmiştir (Yavuzer, 1995: 96).

Somut işlemler dönemindeki çocukların düşünmesi, okul öncesi çocukların düşünmesinden çok farklıdır. Artık, tersine çevirebilme kavramını kazandıklarından korunum ilkesi ile ilgili sorunları yoktur. Bu dönemde çocuklar en üst düzeyde gruplama yapabilirler (Senemoğlu, 2000: 55).

Bu dönemde masal anlatımı çocuğa yeni ufuklar açmak bakımından çok önemlidir. Artık somut işlemler yapabilen çocuk, masallardaki olay zincirlerini net bir şekilde anlayabilmektedir. Hatta "Masalın devamında sence ne olmuştur?" sorusu çocuğa yöneltildiğinde kendince mantıksal bir takım sonuçlara varabilir. Böyle bir masal anlatımı çocuğun yaratıcılık gücünün gelişmesine ve olaylar hakkında düşünüp karar verme sürecine de katkılar sağlayabilir. Bu dönemde masal anlatımında dikkat edilmesi gerek husus; çocuğun somut düşünme çağında olduğunu göz ardı etmeksizin masalı anlatmaktır. Masalda soyut bir takım öğelere yer verilmişse de bunların ne anlama geldiği açıklanmalıdır. Örneğin; cin- peri gibi kavramların ne anlama geldiğini bilmeden masalı dinleyen çocuğun kafasında bir takım soru işaretleri oluşacaktır.

Bilişsel gelişimin son dönemi Soyut İşlem Dönemidir. Artık çocuğun düşünme biçimi yetişkinlere benzer hale gelmiştir. Problemin çözümü somut yollarla sınırlanmaz. Problemden bulunan değişkenler arası ilişkileri bulur. Muhtemel sonuçları değerlendirir. Bu dönemde çocuklar, çeşitli ideal fikirleri, değerleri, inançları geliştirmeye başlarlar Toplumun yapısıyla, felsefesiyle, politikasıyla ilgilenirler; bir değerler sistemi örgütlemeye yönelirler (Senemoğlu, 2000: 55).

Soyut işlemler döneminde eleştirel düşünme yeteneğini kazanan birey, ergenliğe geçiş ve ergenlik dönemleriyle birlikte masal konusunda da farklı şeyler düşünmeye başlar. Artık masalarda anlatılan her şeye inanmaz ve olayların gerçekliğini gördükçe masal dünyasından uzaklaşır. Masalın somut yönünden ziyade vermek istediği anlam- mesaj üzerine daha çok yoğunlaşır. Eğer bir masalda yalan söylediği için başına kötü şeyler gelen bir kahraman varsa buradan yalan söylemenin kötü olduğu sonucuna net olarak varabilir. Masalın amacının da olaylar dizisini sıralamak değil, yalanın kötü yönünü göstermek amacıyla yazıldığını da bilir. Bu dönemde alternatif düşünebilme gücü son derece gelişmiş olan çocuk masalların çok farklı yönlerini görür. Hatta kendince yeni masallar üretip, eskisinden çok farklı bir şekle bürünmesini de sağlayabilir. Masallara bu açıdan yaklaşan çocuk, yaratıcı düşünme gücünü geliştirdikçe hayatın diğer alanlarında da etkili bir şekilde yorumlama ve alternatif getirebilme özelliklerini daha da ileriye götürebilir. Yine bu dönemde yazılı dili de etkin bir şekilde kullanabilen ergen çeşitli hikaye ve öyküler de yazabilir. Bu dönem için masalın eğitici yönleri olmakla birlikte, ergen artık çocukluktan çıktığı için diğer dönemlerdeki kadar masal, ilgisini çekmez.

5.2.2. Masalın Sosyal ve Ahlaki Gelişime Katkısı

İki yaşına girdikten sonra çocuklar, kendilerinden benmerkezci, bağımlı bir kişi yerine, bağımsız bir varlık olmaları beklendiğini öğrenirler. Yine onlar, bir takım davranış türlerinin belirli ortamlarda uygulanması gereğini öğrenmeye başlarlar. Anne babanın da etkisiyle geliştirilen bu davranış türlerinin tümü “Sosyalleşme Olgusu”nun ilk aşamalarını oluşturur (Yavuzer, 1995: 108).

Çocuk sosyalleşirken, kendi rollerini ve insanların toplumsal ilişkilerde büründükleri rolleri aileden, çevreden görüp uygulayabilmektedir. Masal, çocukların kendi akranları arasında da çeşitli etkileşimleri sağlamaktadır. Çocuklar kendi aralarında annelerinden duydukları ya da okudukları masalları anlatarak sosyal etkinlik sahasını arttırabilmektedir. Masal, çocukların iletişim alanının genişlemesine vesile olmaktadır.

Çocuk dünyaya geldikten hemen sonra kurallar ve değerler zinciriyle karşı karşıya kalır. Yaşadığı toplumda hakim olan anlayışı çerçevesinde değerleri oluşur. Değer dünyasının oluşmasındaki en önemli etken aile ve çevresidir. Çocuk dünyaya

geldikten hemen sonra kurallar ve değerler zinciriyle karşı karşıya kalır. Yaşadığı toplumda hakim olan anlayışı çerçevesinde değerleri oluşur.

Değer dünyasının oluşmasındaki en önemli etken aile ve çevresidir. Kurallara uymayanların otomatik olarak cezalandırılması gerektiğini düşünür. Bu dönemde etkili bir masal anlatısıyla çocuğun değerler sistemi oluşturmaya yardımcı olunabilir. Çünkü masal, gerçek dünyanın basitleştirilmiş bir modeli gibidir. Bu nedenle bütün masalarda gerçeğin indirgenmiş halini karşıtlıklar içinde buluruz. Her zaman güçlünün karşısında bir güçsüz, akıllının karşısında bir aptal, zengininin karşısında bir yoksul bulmak mümkündür (Dilidüzgün, 1997: 32).

5.2.3. Ana Dili (Türkçe) Öğretiminde Masalların Yeri ve Önemi

Masallar ana dil eğitimi ve dil becerilerinin gelişimi açısından oldukça önemli yer tutarlar. Geçmişten günümüze kadar gelmiş olan masallar, ana dilin inceliklerini, zenginliğini, anlatıldığı ve yazıldığı dönemin dil özelliklerini aktaran ve çocuğa ana dil sevgisini aşıl原因an önemli bir araçtır. Bilkan, bu konuda şunları aktarır:

“Masallardaki kültürel motifler de çocuğun eğitiminde önem taşımaktadır. Böylece dini ve milli konular, çocuğa kuru bir nasihat şeklinde değil, renkli ve zengin bir üslup içerisinde telkin edilmektedir. Masallar ana dil öğretiminde ve dilin güzel telaffuzunda da değerli malzemeler içermektedir. Çocuklara ana dil şuurunu kazandırmada ve kitap okumayı sevdirmede masalların önemi inkâr edilemez” (Bilkan, 2009: 32).

Çocuğun ilk karşılaştığı ana dil; anne –baba ve yakın çevresinden duyduğu, öğrendiği dildir. Sonrasında okulda öğretmeninin okumayı öğretmesi ve okuma becerisini kazanmasıyla kitap okumaya başlaması onun ana dili öğreniminin temellerini oluşturur. Ana dilin inceliklerini, akıcılığını ve kıvraklığını çocuğa aktarmada masallar, ninnilerin, tekerlemelerin, mani ve türkülerin yanı sıra en önemli yardımcımız ve kaynağımızdır.

Kelime ve kelime gruplarının telaffuzunun nasıl olduğunun gözlemlenmesi açısından da masallar önemli yer tutmaktadır. Dil açısından oldukça zengin ve eşsiz bir kaynak olan masallardan, yansımaların, benzetmelerin, mecazlı ifadelerin, deyimlerin

hem anlamlandırılması hem de söyleyiş çalışmalarının yapıp telaffuzun geliştirilmesi açısından yararlanılabilir.

Yazma becerisi alanında masalların etkili bir şekilde kullanılacak etkinlik alanları ise şöyledir:

Yarım bırakılan masalların devam ettirilmesi, yaratıcı masal yazma çalışmaları, verilen kelime ve kelime gruplarını kullanarak masal oluşturma, bilinen bir masalı çocuğun kendi hayal dünyası ile yeniden yazmasının sağlanması, görsellerden ve resimlerden yola çıkarak masal yazma çalışmaları vb.

Bu tür etkinliklerle çocuğun ifade etme, yorumlama becerilerini geliştirmesi hedeflenmiş olup öğrendiği kelime ve kavramların gerek günlük hayatında kullanılması gerekse yazılı ifadeyle işleyerek etkin olarak kullanılması sağlanabilir.

Dil öğretiminin bir diğer beceri alanı olan okuma becerisinin geliştirilmesinde masalların kullanımı; masalların sesli ya da sessiz okutulması, telaffuz etme çalışmaları, okuma tiyatrosu yöntemi ile masalların canlandırılması şeklinde gerçekleştirilebilir.

Dinletilen ya da okutulan masalın anlatırılması, masal kahramanlarının rolüne bürünerek masalın canlandırılmasının sağlanması ile de konuşma becerisinin gelişimine katkıda bulunan masal türü ana dili öğrenilmesi, geliştirilmesi ve ana dil sevgisi kazandırılmasında çok önemli bir araçtır. Tacettin Şimşek masalın eğitici yönü ile ilgili şunları söyler:

“Çocuğun dünyasında masal, eğlendirici olduğu kadar eğitici bir rol de oynar. Güzellik duygusunun gelişmesine, iyilik arzusunun oluşmasına zemin hazırlar. Sağladığı faydalar arasında dili kullanma yeteneğini geliştirmek, hayal gücünü zenginleştirmek, dinlemeyi öğretmek, büyüklere sevgiyi pekiştirmek, merak duygusunu öğrenmeye yönlendirmek gibi işlevleri saymak mümkündür. Çocuk karşıtlığın birliğini ilk defa masalarda tanır. İyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, güzel ile çirkinin, güçlü ile zayıfın bir arada bulunduğu ve kıyasıya yarıştığı masallar, çocuğa sahici bir dünya fotoğrafı çizer” (Şimşek, 2007: 75).

Masallarla buluşmayı başarmış olan çocuklar benlik gelişimlerini sağlayarak yaşamın içinde cevabını aradığı sorular ve sorunlarla daha sağlıklı bir mücadele içinde olacak, dilini doğru ve etkili kullanarak kendini daha iyi anlatmayı ve anlamayı

başaracaktır.Yeterince iyi,akıllı ,cesur ve dürüst olursan sorunlarının çözümünde tüm varlıklar senin yanında olacaktır mesajını alan çocuk sağlam bir kişilik oluşturmada gönüllü olacaktır.

ALTINCI BÖLÜM

MASALLARIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMUNU İNCELEME METODU

6.1. AMAÇLAR

Orta okul ve lise düzeyinde 2014-2015 eğitim-öğretim döneminde örgün eğitimlerine devam eden 5-6-7-8-9-10-11 ve 12. sınıf öğrencilere uygulanan ve masal türünün günümüzdeki varlığını ve işlevini ne ölçüde sürdürebildiğini ve koruyabildiğini belirlenmek için yapılan "Günümüz Kütahya'sında Masalların Durumu" isimli bu çalışmanın amaçları şunlardır:

1. Çocuklarda yaş durumlarına göre günümüzde masal bilme durumunu tespit etmek,
2. Çocuklarda cinsiyet durumlarına göre günümüzde masal bilme durumunu tespit etmek,
3. Çocukların masalları dinleme ortamlarının günümüzdeki durumunu tespit etmek,
4. Çocukların masalları öğrendikleri kaynakların günümüzdeki durumunu tespit etmek,
5. Çocukların en son masal anlatma ve dinleme zamanı durumunu belirlemek,
6. Masalların gelişen teknoloji karşısındaki günümüzdeki durumunu belirlemek,
7. Masalların çocuk eğitimi, karakter ve zeka gelişimindeki etkisi hakkındaki düşüncüleri durumunu belirlemek,
8. Açık uçlu soru ile çocukların dinledikleri bir masalı yazma uygulaması yaparak bildikleri masalları ve masal bilme durumlarını tespit etmek.

6.2. VARSAYIMLAR

Araştırmada,

1. Seçilen örneklem grubunun evreni temsil ettiği,
2. Seçilen öğrenci örneklem grubuna sorulan anket sorularının araştırma amaçlarına ulaşmak için uygun ölçme aracı olduğu,

3. Deneklerin anket sorularına doğru cevap verdikleri, varsayımlarından hareket edilmiştir.

6.3. SINIRLILIKLAR

1. Araştırmada kullanılan anket çalışması 2014-2015 eğitim-öğretim yılında uygulanmıştır.

2. Anket çalışmaları Kütahya merkezindeki okullarda bulunan 5-6-7-8-9-10-11 ve 12. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

6.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Konuyla ilgili olarak yapılan kaynak taramasında Halk Edebiyatı alanında araştırma tezimiz ile ilgili veya benzer olan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Eğitim Bilimleri alanında, masalların çocuğun eğitimine katkısıyla ilgili araştırmalar yapılmıştır.

6.5. YÖNTEM

6.5.1. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelidir. Ortaokul ve lise öğrencilerine "Masalın Günümüzdeki Yeri ve İşlevi" başlıklı anket çalışması uygulanmış, veriler değerlendirilmiştir.

6.5.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni Kütahya merkezindeki 5-6-7-8-9-10-11 ve 12.sınıf öğrencileridir.

Deneklere uygulanmak üzere 250 anket soru ölçeği hazırlanmış ve araştırmada 235 tanesi kullanılmıştır. 15 tanesi eksik cevaplama veya birden fazla cevap şıkkı işaretlemesi yapıldığı için değerlendirme dışında tutulmuştur.

Bu çalışmanın uygulandığı toplam öğrenci sayısı 235`tir. Ulaşılan öğrenci sayısının evrenin tamamı hakkında fikir verebilecek oranda olduğu düşünülmektedir.

6.5.3. Verilerin Toplanması

Araştırma için hazırlanan ön değerlendirme anketleri için; Kütahya merkezinde aralarında sosyo-ekonomik, kültürel ve toplumsal bir ilişki olup olmadığına bakılmaksızın rastlantısal olarak seçilen 10-18 yaş grubu aralığındaki öğrenciler kullanılmıştır.

Alınan sonuçlar değerli hocam Prof. Dr. Ali Torun ile incelenmiş, kendisinin öneri ve eleştirileriyle düzenlenip değerlendirilmiştir.

Araştırmanın bu bölümünün temelini öğrencilere uygulanan anketler oluşturmaktadır. Anket formları öğrencilere tarafımdan bizzat dağıtılmış, anket uygulanan öğrencilerin yaş gruplarının küçük olduğu dikkate alınarak anket soruları büyük puntolarla yazılmış ve soru sayısı mümkün olduğunca sınırlandırılmıştır. Araştırmanın verimliliğini ve güvenilirliğini artırmak için uygulama sırasında öğrencilerin yanlarında olunmuş ve sonra toplanmıştır.

6.5.4. Verilerin Çözümlemesi

Öğrencilerden toplanan anketlerden elde edilen veriler SPSS Statistics 20 programı yardımıyla kodlanmış ve değerlendirilmiştir.

Verilerin kendi aralarında tablolar ve grafikler oluşturulmuş, veriler hem sayısal olarak hem de yüzde olarak belirtilmiştir. Verilerin ışığında önce genel olarak daha sonra da yaş ve cinsiyete değişkenlerine göre değerlendirmeler ve yorumlar yapılmıştır.

YEDİNCİ BÖLÜM
MASALIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU DEĞERLER, BULGULAR VE
YORUMLAR

7.1. MASALIN GÜNÜMÜZ KÜTAHYA'SINDAKİ DURUMU

Masalın günümüz Kütahya'sındaki yerini ve işlevini belirlemek ve analiz etmek amacıyla tarafımızdan 17 tanesi çoktan seçmeli, 1 tanesi ise açık uçlu olmak üzere toplamda 18 soruluk bir anket hazırlanmıştır. (Ek. 3)

Bu anketin yaş grubu aralığı 10-18'dir ve bu anket Kütahya merkezinde rastlantısal ve gönüllülük esasına uygun olarak seçilen ortaokul ve lise öğrencilerine uygulanmıştır. Anket uygulanan öğrenciler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılmamıştır.

"Masalın Günümüzdeki Yeri ve İşlevi " isimli bu anketin yapılmasındaki amaç; sözlü ve geleneksel bir kültür ürünü olan masalın belirtilen yaş grubu arasındaki -bu yaş grubu kanaatimce sözlü kültür taşıma bayrak yarışında yakın gelecekte bayrağı en son teslim alacak gruptur- günümüzde geçerliliği ve işlevini koruyup korumadığını ve geleneksel masallarımızın varlığını ne ölçüde ve ne etkide sürdürdüğünü tespit etmektir.

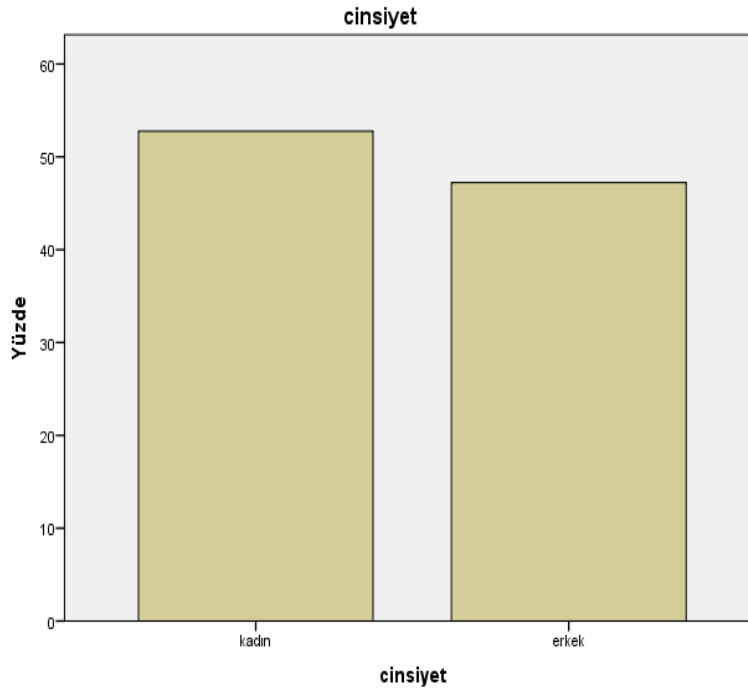
Bu bölümde ilk olarak farklı değişkenler göz önünde bulundurulmadan katılımcıların yanıtları genel olarak değerlendirilmiş, tablo ve grafikler ile gösterilmiştir. Sonrasında anket soruları; yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmiş sonuçlar tablo ile gösterilmiştir. Yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre verilen cevaplar karşılaştırılmıştır. 18. soru açık uçlu olduğundan cevaplar ayrıca yorumlanmıştır. Ancak değişkenlerin aralarındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı araştırma dahilinde incelenmemiştir.

7.2. MASALIN GÜNÜMÜZDEKİ YERİ VE İŞLEVİ KONULU ANKETE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Masalın günümüzdeki yerini ve işlevini belirlemek amacıyla yapılan anketin sonuçları aşağıda verilmiştir. Araştırma, rastlantısal olarak seçilen ortaokul ve lise öğrencisi olmak üzere toplam 250 öğrenciye anket yaptırılarak uygulanmıştır. Anketlerin 15 tanesi eksik cevap veya birden fazla şık işaretlenmesi sebebiyle değerlendirilmeye tabii tutulmamış, iptal edilmiştir. Toplam 235 anket değerlendirilmiştir.

Tablo 7.1: Ankete Katılan Kişilerin Cinsiyet Durumu Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Kız	124	52,8
Erkek	111	47,2
Toplam	235	100,0

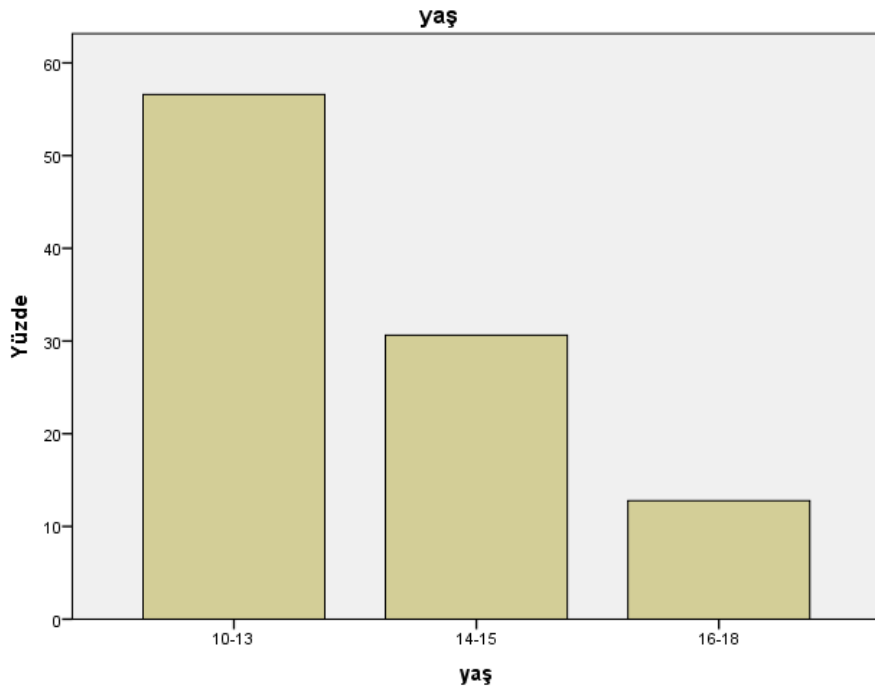
Yorum

Rastlantısal olarak anket uyguladığımız öğrencilerin cinsiyet dağılımı tablo ve grafik olarak gösterilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %52,8'i kız, %47,2'si erkektir. Kişi sayısı olarak 124 kız, 111 erkek öğrenciye anket uygulanmıştır.

Ankete katılımında gönüllülüğün esas alındığı ve rastlantısal olduğu dikkate alındığında cinsiyet açısından katılımın ve konuya ilginin neredeyse eşit olduğu, sayılarda büyük bir fark olmadığı gözlenir.

Tablo 7.2: Ankete Katılan Kişilerin Yaş Durumu Dağılımı

Yaş Grubu	Kişi Sayısı	Yüzde
10-13	133	56,6
14-15	72	30,6
16-18	30	12,8
Toplam	235	100,0

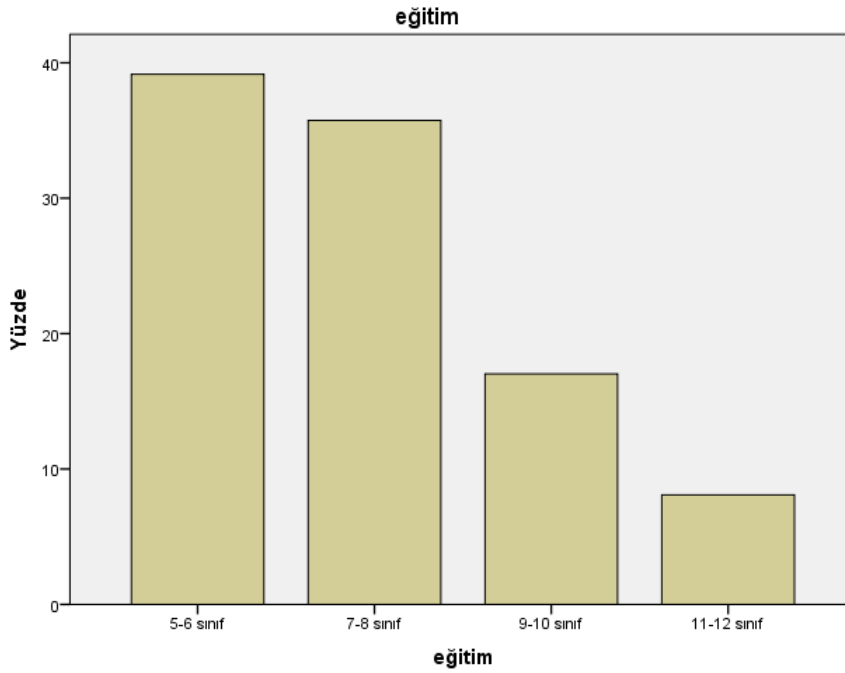
Yorum

Rastlantısal olarak anket uyguladığımız öğrencilerin yaş dağılımı tablo ve grafik olarak gösterilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 10-13 yaş grubunun sayı olarak 133 kişi oldukları; yüzde olarak ise %56,6'ya denk olduğu, 10-14 yaş grubu aralığının 72 öğrenci olduğu ve %30,6'lık bir pay aldığı, 16-18 yaş grubunun ise 30 öğrenci ile %12,8 olarak karşımıza çıktığı görülmüştür.

Anketin uygulanması aşamasında; 16-18 yaş grubundaki öğrencilerin ankete katılmada daha isteksiz olmaları, anket uygulanabilen öğrencilerin sayısına yansımıştır. Yaşı daha küçük olan 10-13 yaş grubunun masala olan ilgisinin daha fazla olduğu ve masal konusundaki heyecanlarının rakamlara da yansıdığı düşünülmektedir.

Tablo 7.3: Ankete Katılan Kişilerin Eğitim Durumu Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
5-6 Sınıf	92	39,1
7-8 Sınıf	84	35,7
9-10 Sınıf	40	17,0
11-12 Sınıf	19	8,1
Toplam	235	100,0

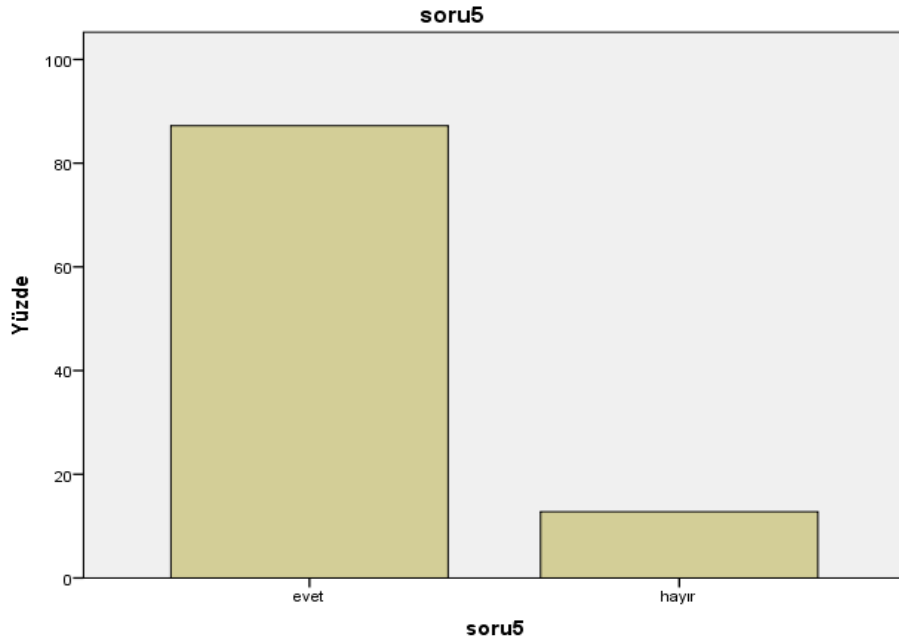
Yorum

Rastlantısal olarak anket uyguladığımız öğrencilerin eğitim durumları -sınıf dağılımı- tablo ve grafik olarak gösterilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %39,1'i 5 veya 6.sınıf öğrencisi olup sayıları 92'dir. 7 veya 8.sınıf olan öğrenci sayısı 84 kişi ile %35,7 olmuş, 9 veya 10.sınıf öğrenci sayısı 40 olup %17'dir. 11 veya 12.sınıf öğrencileri 19 kişilik katılımları ve %8,1'lik oranlarıyla en azdır.

Masal konusunda yapılan bu ankete sınıf derecesi, dolayısıyla yaş büyüdükçe katılım sayısının ve oranının düştüğü görülmüştür.

Tablo 7.4: Masal Bilme Durumunun Genel Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	205	87,2
Hayır	30	12,8
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "Hiç masal biliyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %87,2'si 205 öğrenci ile evet, %12,8'i 30 öğrenci ile hayır cevabını vermiştir.

Anket sonucu değerlendirildiğinde masal bilme oranının bilmeme oranına göre 7 kat daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 7.5: Masal Bilme Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

		Masal bilme durumu		Toplam
		Evet	Hayır	
Yaş	10-13	115	18	133
	14-15	62	10	72
	16-18	28	2	30
Toplam		205	30	235

Yorum

Öğrencilerin "Hiç masal biliyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 115 tanesi masal bilme durumuna "evet" cevabı verirken, 18 tanesi ise masal bilme durumuna "hayır" cevabını vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 62 tanesi masal bilme durumuna "evet", 10 tanesi masal bilme durumuna "hayır" cevabı vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 28 tanesi masal bilme durumuna "evet", 2 tanesi masal bilme durumuna "hayır" cevabı vermiştir.

Yaş gruplarının cevapları kendi içinde değerlendirildiğinde ve oranlandırıldığında, sayıca az gözükmesine rağmen (masal bilmeyen 2 öğrenci) en az masal bilen grubun %14'lük oranla 16-18 yaş grubu öğrenciler olduğu belirlenmiştir. Diğer grupların kendi içindeki oranları %6' da kalmıştır.

Tablo 7.6: Masal Bilme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		Masal Bilme Durumu		Toplam
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kız	109	15	124
	Erkek	96	15	111
Toplam		205	30	235

Yorum

Öğrencilerin "Hiç masal biliyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrenciden; masal bilme durumuna evet diyen kız öğrenci sayısı 109, masal bilme durumuna hayır diyen kız öğrenci sayısı 15'tir. 111 erkek öğrenciden; masal bilme durumuna evet diyen erkek öğrenci sayısı 96, masal bilme durumuna hayır diyen öğrenci sayısı 15'tir.

Cinsiyet değişkeni dikkate alındığında masal bilme durumlarının arasında büyük bir fark olmadığı görülmüştür.

Tablo 7.7: Başkalarına Masal Anlatma Durumunun Genel Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	133	56,6
Hayır	102	43,4
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "Kimi zaman başkalarına masal anlatır mısınız?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %56,6'sı yani 133 öğrenci ile evet, %43,4'ü 102 öğrenci ile hayır cevabını vermiştir. Genel olarak bakıldığında masal anlatma durumlarının eşite yakın olduğu görülmüştür.

Tablo 7.8: Başkalarına Masal Anlatma Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

	Yaş	Baskalarına Masal Anlatma Durumu		Toplam
		Evet	Hayır	
	10-13	83	50	133
	14-15	36	36	72
	16-18	14	16	30
Total		133	102	235

Yorum

Öğrencilerin "Kimi zaman başkalarına masal anlatır mısınız?" sorusuna verdikleri cevaplar tabloda gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 83 tanesi başkalarına masal anlatma durumuna "evet", 50 tanesi ise başkalarına masal anlatma durumuna "hayır" cevabı vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 36 tanesi başkalarına masal anlatma durumuna "evet", 36 tanesi başkalarına masal anlatma durumuna "hayır" cevabı vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 14 tanesi başkalarına masal anlatma durumuna "evet", 16 tanesi başkalarına masal anlatma durumuna "hayır" cevabı vermiştir.

Anket sonuçları kendi içinde değerlendirildiğinde yaş büyüdükçe masal anlatma oranları düşmektedir. 14-15 yaş grubundakilerde masal anlatma oranı yarı yarıya görülmüştür. En az masal anlatan grup 16-18 yaş grubundaki öğrencilerdir ve bu grupta masal anlatmayanların oranı masal anlatanları geçmiştir.

Tablo 7.9: Başkalarına Masal Anlatma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		Başkalarına Masal Anlatma Durumu		Toplam
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kız	82	42	124
	Erkek	51	60	111
Toplam		133	102	235

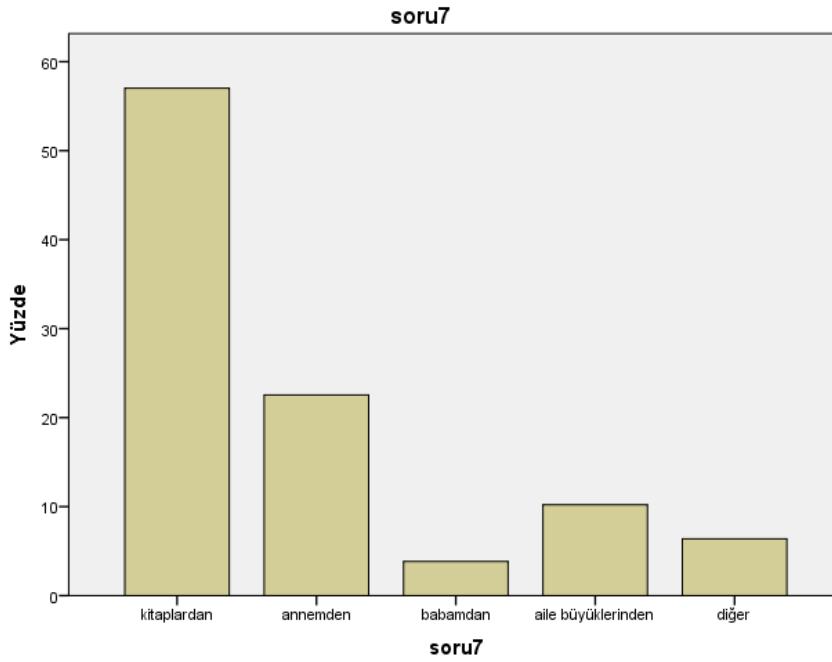
Yorum

Öğrencilerin "Kimi zaman başkalarına masal anlatır mısınız?" sorusuna verdikleri cevaplar tabloda gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrenciden; başkalarına masal anlatma durumuna evet diyen kız öğrenci sayısı 82, başkalarına masal anlatma durumuna hayır diyen kız öğrenci sayısı 42'dir. 111 erkek öğrenciden; başkalarına masal anlatma durumuna evet diyen erkek öğrenci sayısı 51, başkalarına masal anlatma durumuna hayır diyen öğrenci sayısı 60'tır.

Anket sonucu kendi içinde değerlendirildiğinde erkeklerin kızlara oranla daha az masal anlattığı görülmüştür.

Tablo 7.10: Bildiği Masalı Kimden Öğrendiği Durumunun Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Kitaplardan	134	57,0
Annemden	53	22,6
Babamdan	9	3,8
Aile Büyüklerinden	24	10,2
Diğer	15	6,4
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "(Eğer masal biliyorsanız) Bildiğiniz masalı kimden öğrendiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %57'si 134 öğrenci ile kitaplardan, %22,6'sı 53 öğrenci ile annesinden, %3,8'i 9 öğrenci ile babasından, % 10,22 'si 24 öğrenci ile aile büyüklerinden, %6,4 ile 15 öğrenci diğer yollarla diye cevap vermiştir.

Anket sonucu kendi içinde değerlendirildiğinde, kitapların sözlü masal geleneğinin yerini aldığını ve sözlü kültür aktarımının azaldığı görülmektedir.

Tablo 7.11: Bildiği Masalı Kimden Öğrendiği Durumunun Yaşa Göre Dağılımının İnceleme Sonuçları

	Bildiği Masalı Kimden Öğrendiği Durumu					Toplam
	Kitaplardan	Annemden	Babamdan	Aile Büyüklerinden	Diğer	
Yaş 10-13	89	24	6	12	2	133
Yaş 14-15	26	23	1	11	11	72
Yaş 16-18	19	6	2	1	2	30
Total	134	53	9	24	15	235

Yorum

Öğrencilerin " (Eğer masal biliyorsanız) Bildiğiniz masalı kimden öğrendiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 89 tanesi bildiği masalı "kitaplardan", 24'ü "annemden, 6'sı "babamdan", 12 'si "aile büyüklerinden" öğrendiği cevabı , 2 'si ise "diğer " cevabı vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 26 tanesi bildiği masalı "kitaplardan", 23'ü"annemden ", 1 tanesi "babamdan" 11'i "aile büyüklerinden" öğrendiği cevabı, 11'i ise "diğer " cevabı vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 19 tanesi bildiği masalı "kitaplardan", 6'sı 'annemden", 2'si "babamdan" 1'i "aile büyüklerinden" öğrendiği cevabı, 2 'si ise "diğer " cevabı vermiştir.

Anket sonuçları kendi içinde değerlendirildiğinde tüm yaş gruplarında kitap seçeneği en çok tercih edilen seçenek olmuş, en az tercih edilen ise "babamdan öğrendim" cevabı olmuştur.

Tablo 7.12: Bildiği Masalı Kimden Öğrendiği Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

	Bildiği Masalı Kimden Öğrendiği Durumu					Toplam	
	Kitaplardan	Annemden	Babamdan	Aile Büyüklerinden	Diğer		
Cinsiyet							
	Kız	76	26	5	10	7	124
	Erkek	58	27	4	14	8	111
Toplam		134	53	9	24	15	235

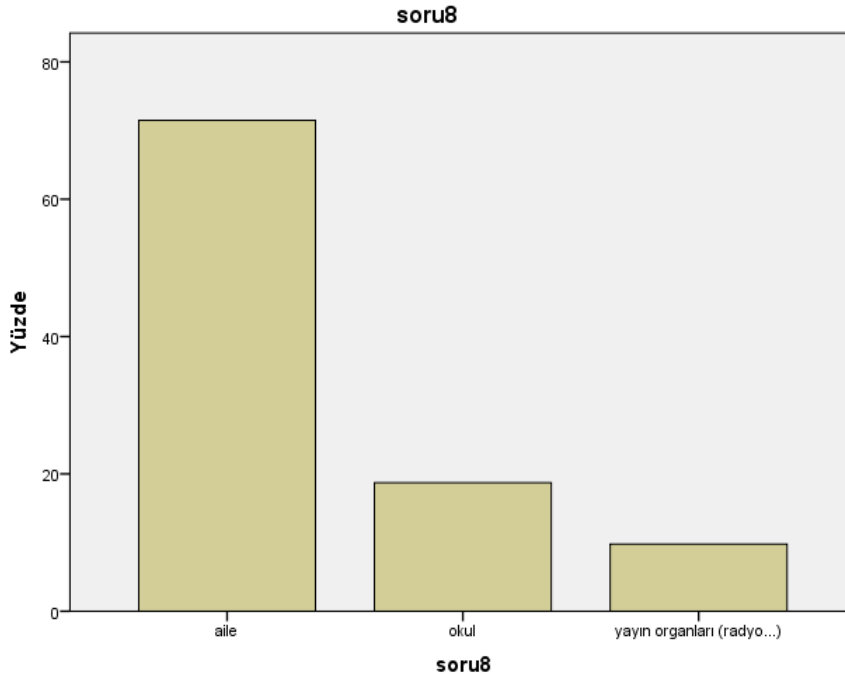
Yorum

Öğrencilerin "(Eğer masal biliyorsanız) Bildiğiniz masalı kimden öğrendiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 76 tanesi bildiği masalı "kitaplardan", 26'sı "annemden", 5'i "babamdan" 10 'u "aile büyüklerinden" öğrendiğini belirtmiş, "7'si "diğer" cevabı vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 58 tanesi bildiği masalı "kitaplardan", 27'si "annemden", 4 tanesi "babamdan" 14 'ü "aile büyüklerinden" öğrendiğini belirtmiş, 15'i "diğer " cevabı vermiştir.

Anket sonuçları cinsiyete göre değerlendirildiğinde her iki cinste de " masalı kitaplardan öğrendim"seçeneği en çok tercih edilen seçenek olmuş;en az tercih edilen ise "masalı babamdan öğrendim"seçeneği olmuştur. Buradan sonuçla masal anlatma alışkanlığının erkeklerde daha az gözlemlendiği sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 7.13: Masalların Dinlenildiği Ortam Durumu Genel Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Aile	168	71,5
Okul	44	18,7
Yayın Organları (Radyo...)	23	9,8
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "Masalları hangi ortamda dinlediniz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %71,5'i 168 öğrenci ile ailede, %18,7'si 44 öğrenci ile okulda, %9,8'i 23 öğrenci ile radyo,tv,gazete,dergi ..vb. yayın organlarından masalları dinledikleri ortaya çıkmıştır.

Anket sonucuna göre masal en çok aile ortamında dinlenmiş, ikinci sırayı ise okullar almıştır. Bu sonuç kültür aktarımında ailenin önemini bir kez daha göz önüne sermiştir.

Tablo 7.14: Masalların Dinlenildiği Ortam Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

	Masalların Dinlenildiği Ortam Durumu			Toplam
	Aile	Okul	Yayın Organları (Radyo...)	
10-13	92	29	12	133
14-15	55	9	8	72
16-18	21	6	3	30
Toplam	168	44	23	235

Yorum

Öğrencilerin "Masalları hangi ortamda dinlediniz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 92 tanesi masalı "aileden", 29'u "okuldan", 12'si ise "yayın organlarından" dinlediği cevabını vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 55 tanesi masalı "aileden", 9'u "okuldan", 8 tanesi "yayın organlarından" dinlediği cevabını vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 21 tanesi masalı "aileden", 6'sı "okuldan", 3 tanesi "yayın organlarından" dinlediği cevabını vermiştir.

Anket sonuçları değerlendirildiğinde tüm yaş gruplarında masal ortamı olarak aile ilk sırayı almıştır.

Tablo 7.15: Masalların Dinlenildiği Ortam Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		Masalların Dinlenildiği Ortam Durumu			Toplam
		Aile	Okul	Yayın Organları (Radyo...)	
Cinsiyet	Kız	93	22	9	124
	Erkek	75	22	14	111
Toplam		168	44	23	235

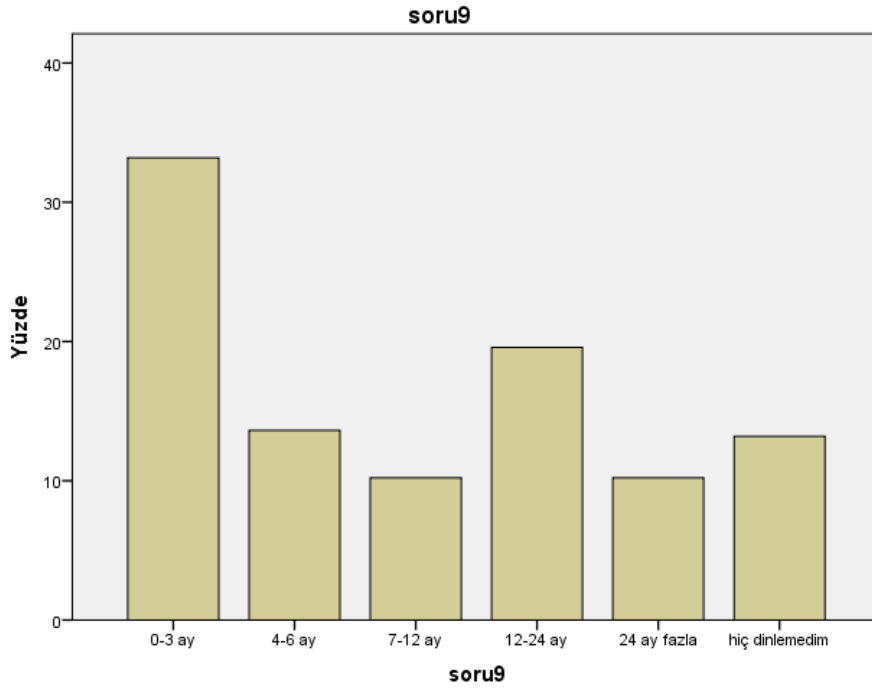
Yorum

Öğrencilerin "Masalları hangi ortamda dinlediniz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 93 tanesi masalları "aileden", 22'si "okuldan", 9'u "yayın organlarından" dinlediği cevabını vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 75 tanesi masalları "aileden", 22'si "okuldan", 14 tanesi "yayın organlarından dinlediği cevabını vermiştir.

Anket sonuçları değerlendirildiğinde cinsiyet değişkeninde de masal ortamı olarak en çok aile seçeneğinin tercih edildiği görülmüştür.

Tablo 7.16: En Son Ne Zaman Masal Dinlediği Durumunun Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
0-3 Ay	78	33,2
4-6 Ay	32	13,6
7-12 Ay	24	10,2
12-24 Ay	46	19,6
24 Ay Fazla	24	10,2
Hiç Dinlemedim	31	13,2
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "En son ne zaman masal dinlediniz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %33,2'si 78 öğrenci ile 0-3 ay zarfında, %13,6'sı 32 öğrenci ile 4-6 ay zarfında, %10,2'si 24 öğrenci ile 7-12 ay zarfında, %19,6'sı 46 öğrenci ile 12-24 ay zarfında, %10,2'si 24 öğrenci masalları 24 aydan daha uzun bir süre önce dinlediklerini belirtmişlerdir. Hiç masal dinlemedim diyen öğrenci sayısı ise 31 olup %13,2 ile tabloda yer almıştır.

Anket sonuçlarına göre üç aylık zaman diliminde masal dinlediğini söyleyen öğrenci sayısı çoğunluğu oluşturmaktadır.

Tablo 7.17: En Son Ne Zaman Masal Dinlediği Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

		En Son Ne Zaman Masal Dinlediği Durumu						Toplam
		0-3 Ay	4-6 Ay	7-12 Ay	12-24 Ay	24 Ay Fazla	Hiç Dinlemedim	
Yaş	10-13	60	12	13	22	9	17	133
	14-15	15	17	7	14	6	13	72
	16-18	3	3	4	10	9	1	30
Toplam		78	32	24	46	24	31	235

Yorum

Öğrencilerin "En son ne zaman masal dinlediniz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 60 tanesi en son masalı "0-3 ay", 12'si "4-6 ay", 13'ü "7-12 ay", 22'si "12-24 ay", 9'u "24 ay ve daha fazla" bir zaman diliminde dinlediğini belirtmiş, 17 kişi ise "hiç masal dinlemedim" cevabını vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 15 tanesi en son masalı "0-3 ay", 17'si "4-6 ay", 7'si "7-12 ay", 14'ü "12-24 ay", 6'sı "24 ay ve daha fazla" bir zaman diliminde dinlendiğini belirtmiş, 13 kişi ise "hiç masal dinlemedim" cevabını vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 3 tanesi en son masalı "0-3 ay", 3'ü "4-6 ay", 4'ü "7-12 ay", 10'u "12-24 ay", 9'u "24 ay ve daha fazla" bir zaman diliminde dinlendiğini belirtmiş, 1 kişi ise "hiç masal dinlemedim" cevabını vermiştir.

Anket sonuçları yaş grubuna göre kendi içinde değerlendirildiğinde, yaş arttıkça en son masal dinlenen zaman diliminin uzadığı görülmüştür. "Hiç masal

dinlemedim" diyen öğrenci oranı ise yaş grubu düştükçe artmıştır. Bu verilere göre; masal dinleme geleneğinin yaş küçüldükçe, yani günümüze yaklaştıkça azaldığını, yaş arttıkça yani günümüzden uzaklaştıkça da masal dinleme sıklığının azaldığını söyleyebiliriz.

Tablo 7.18: En Son Masal Dinleme Zaman Dilimi Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		En Son Masal Dinleme Zaman Dilimi Durumu						Toplam
		0-3 Ay	4-6 Ay	7-12 Ay	12-24 Ay	24 Ay Fazla	Hiç Dinlemedim	
Cinsiyet	Kız	44	20	13	20	12	15	124
	Erkek	34	12	11	26	12	16	111
Toplam		78	32	24	46	24	31	235

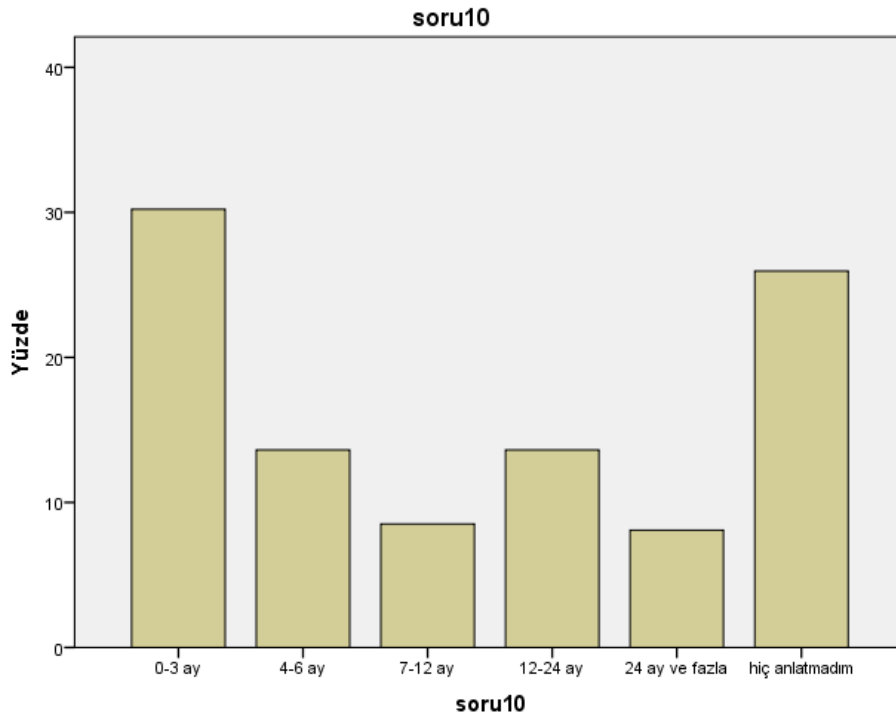
Yorum

Öğrencilerin "En Son Ne Zaman Masal Dinlediniz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 44 tanesi masalı en son "0-3 ay", 20'si "4-6 ay", 13'ü "7-12 ay", 20'si "12-24 ay", 12'si "24 ay ve daha fazla" zaman diliminde dinlediğini belirtmiş, 16 kişi ise "hiç masal dinlemedim" cevabını vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 34 tanesi masalı en son "0-3 ay", 12'si "4-6 ay", 11'i "7-12 ay", 26'sı "12-24 ay", 12'si "24 ay ve daha fazla" zaman diliminde dinlediğini belirtmiş, 16 kişi ise "hiç masal dinlemedim" cevabını vermiştir.

Anket sonucu kendi içinde değerlendirildiğinde cinsiyet değişkenine göre masal dinleme zaman dilimlerinin ve oranlarının birbirine yakın olduğu gözlenmektedir.

Tablo 7.19: En Son Ne Zaman Masal Anlattığı Durumunun Genel Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
0-3 Ay	71	30,2
4-6 Ay	32	13,6
7-12 Ay	20	8,5
12-24 Ay	32	13,6
24 Ay ve Fazla	19	8,1
Hiç Anlatmadım	61	26,0
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "En son ne zaman masal anlattınız?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %30,2'si 71 öğrenci ile 0-3 ay zarfında, %13,6'sı 32 öğrenci ile 4-6 ay zarfında, %8,5'i 20 öğrenci ile 7-12 ay zarfında,

% 13,6'sı 32 öğrenci ile 12-24 ay zarfında, % 8,1'i 19 öğrenci ise masalları 24 aydan daha uzun bir süre önce anlattıklarını belirtmişlerdir. Hiç masal anlatmadım diyen öğrenci sayısı ise 61 olup %26 ile tabloda yer almıştır.

Tablo 7.20: En Son Ne Zaman Masal Anlattığı Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

		En Son Ne Zaman Masal Anlattığı Durumu						Toplam
		0-3 Ay	4-6 Ay	7-12 Ay	12-24 Ay	24 Ay Ve Fazla	Hiç Anlatmadım	
Yaş	10-13	54	19	10	19	4	27	133
	14-15	15	11	6	10	6	24	72
	16-18	2	2	4	3	9	10	30
Toplam		71	32	20	32	19	61	235

Yorum

Öğrencilerin " En son ne zaman masal anlattınız?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 54 tanesi en son masalı "0-3 ay", 19'u "4-6 ay", 10'u "7-12 ay", 19'u "12-24 ay", 4 'ü "24 ay ve daha fazla" zaman diliminde anlattığını belirtmiş, 27 kişi ise "hiç masal anlatmadım" cevabını vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 15 tanesi en son masalı "0-3 ay ", 11'i "4-6 ay", 6'sı "7-12 ay", 10'u "12-24 ay", 6 'sı "24 ay ve daha fazla" zaman diliminde anlattığını belirtmiş, 24 kişi ise "hiç masal anlatmadım" cevabını vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 2 tanesi en son masalı "0-3 ay", 2'si "4-6 ay ", 4'ü "7-12 ay", 3'ü "12-24 ay", 9 'u "24 ay ve daha fazla " zaman diliminde anlattığını belirtmiş, 10 kişi ise "hiç masal anlatmadım" cevabını vermiştir.

Anket sonuçları kendi içinde değerlendirildiğinde 10-13 yaş aralığındaki öğrencilerin daha kısa zaman aralıklarında masal anlattıkları, 16-18 yaş grubundaki öğrencileri ise daha uzun zaman aralıklarında masal anlattığı görülmüştür. "Hiç masal anlatmadım" diye cevap veren öğrencilerin oranı ise toplam 30 öğrencide 10 öğrenci olmak üzere 16-18 yaş grubunda, toplam 72 öğrencide 24 öğrenci olmak üzere 14-15 yaş grubu öğrencide görülmüştür. Bu sayı 1/3 oranına tekabül etmektedir; yani belirtilen yaş gruplarındaki her üç öğrenciden birinin hiç masal anlatmadığı anlaşılmaktadır. Masalın sözlü bir gelenek olduğu gerçeğinden yola çıkarak gelecekte bu oranını daha da artacağı ve masal anlatma geleneğinin yok olacağını söylemek bir kehanet olmasa gerektir.

Tablo 7.21: En Son Masal Anlatma Zaman Dilimi Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

	En Son Masal Anlatma Zaman Dilimi Durumu						Toplam
	0-3 Ay	4-6 Ay	7-12 Ay	12-24 Ay	24 Ay ve Fazla	Hiç Anlatmadım	
Cinsiyet Kız	49	18	13	13	7	24	124
Erkek	22	14	7	19	12	37	111
Toplam	71	32	20	32	19	61	235

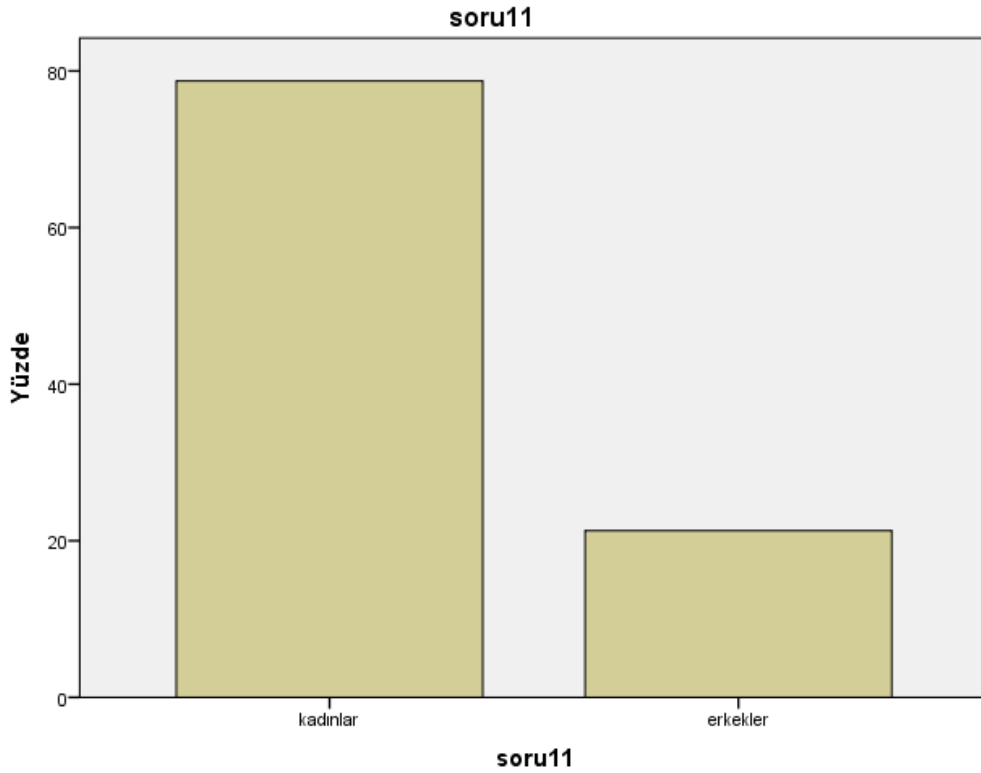
Yorum

Öğrencilerin "En son ne zaman masal anlattınız?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 49 tanesi masalı en son "0-3 ay ", 18'i "4-6 ay", 13'ü "7-12 ay", 13'ü "12-24 ay", 7'si "24 ay ve daha fazla" zaman diliminde anlattığını belirtmiş, 24 kişi ise "hiç masal anlatmadım" cevabını vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 22 tanesi masalı en son "0-3 ay ", 14'ü "4-6 ay ", 7'si "7-12 ay", 19'u "12-24 ay", 12'si "24 ay ve daha fazla" zaman diliminde anlattığını belirtmiş, 37 kişi ise "hiç masal anlatmadım" cevabını vermiştir.

Anket sonucu kendi içinde değerlendirildiğinde kızların erkeklere göre daha sık aralıklı zaman dilimlerinde masal anlattıkları görülür.

Tablo 7.22: (Anket Uygulanan Kişilere Göre) Erkek veya Kadınların Masal Bilme ve Anlatma Durumlarının Genel Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadınlar	185	78,7
Erkekler	50	21,3
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "Sizce kadınlar mı, erkekler mi daha çok masal bilir ve anlatır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %78,7'si 185 öğrenci ile kadınların, %21,3'ü 50 öğrenci ile erkeklerin daha çok masal bilip anlattıklarını belirtmişlerdir.

Anket sonucu değerlendirildiğinde öğrencilerin kadınların daha çok masal bilip anlattıklarını düşündükleri görülmüştür.

Tablo 7.23: (Anket Uygulanan Kişilere Göre) Erkek veya Kadınların Masal Bilme ve Anlatma Durumlarının Yaşa Göre Dağılımı

		Erkek veya Kadınların Masal Bilme ve Anlatma Durumları		Toplam
		Kadınlar	Erkekler	
Yaş	10-13	97	36	133
	14-15	63	9	72
	16-18	25	5	30
Toplam		185	50	235

Yorum

Öğrencilerin "Sizce kadınlar mı, erkekler mi daha çok masal bilir ve anlatır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 97'si kadınlar daha çok masal bilir, 36'sı erkekler daha çok masal bilir cevabını vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 63'ü kadınlar daha çok masal bilir, 9 'u erkekler daha çok masal bilir cevabını vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 25'i kadınlar daha çok masal bilir, 5'i erkekler daha çok masal bilir cevabını vermiştir.

Anket kendi içinde değerlendirildiğinde tüm yaş aralığındaki öğrencilerin kadınların daha çok masal bildiklerini düşündükleri görülmüştür. 14-15 yaş grubundakiler ise yaklaşık %88'lik oranla en yüksek oranla kadınların daha çok masal bilip anlattığını düşünen gruptur.

Tablo 7.24: (Anket Uygulanan Kişilere Göre) Erkek veya Kadınların Masal Bilme ve Anlatma Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

		Erkek veya Kadınların Masal Bilme ve Anlatma Durumları		Toplam
		Kadınlar	Erkekler	
Cinsiyet	Kız	109	15	124
	Erkek	76	35	111
Toplam		185	50	235

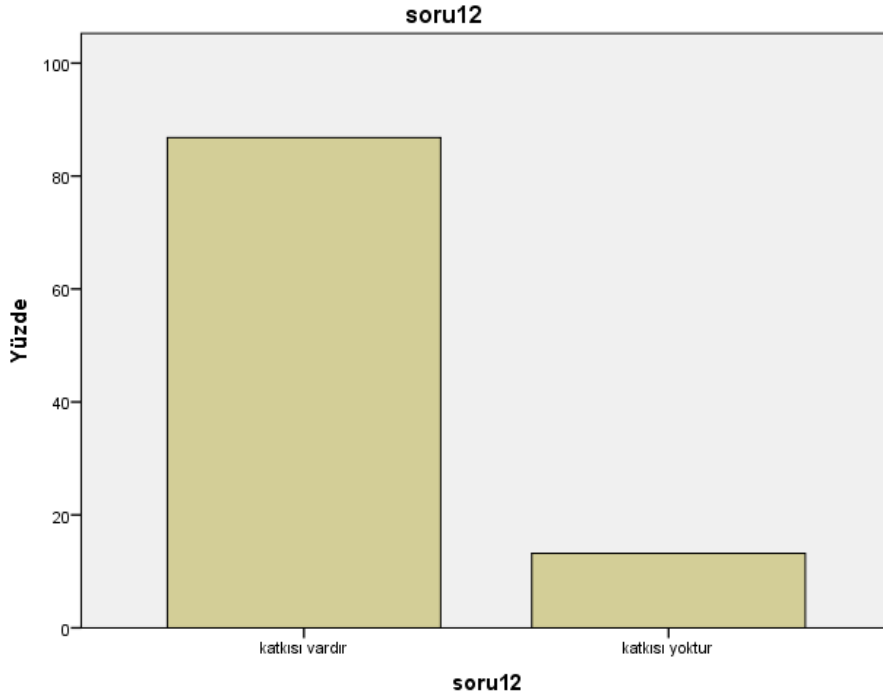
Yorum

Öğrencilerin "Sizce kadınlar mı erkekler mi daha çok masal bilir ve anlatır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 109'u en çok masalı kadınlar, 15'i en çok masalı erkekler bilir ve anlatır cevabını vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 76'sı en çok masalı kadınlar, 35'i en çok masalı erkekler bilir ve anlatır cevabını vermiştir.

Anket sonuçları kendi içinde değerlendirildiğinde, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre kadınların daha çok masal bilip anlattığını düşündükleri görülmüştür. Erkek öğrencilerin ise kadınların ve erkeklerin masal anlatma ve bilme durumlarının neredeyse eşit olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Tablo 7.25: Masalların Çocuk Eğitime Katkı Durumunun Genel Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Katkısı Vardır	204	86,8
Katkısı Yoktur	31	13,2
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "Sizce masalların çocuk eğitime katkısı var mıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %86,8'i 204 öğrenci ile masalın eğitime katkısı vardır diye cevap vermiş, %13,2'si 31 öğrenci ile masalın eğitime katkısı yoktur diye cevap vermiştir.

Tablo 7.26: Masalların Çocuk Eğitimine Katkı Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

		Masalların Çocuk Eğitimine Katkı Durumu		Toplam
		Katkısı Vardır	Katkısı Yoktur	
Yaş	10-13	110	23	133
	14-15	66	6	72
	16-18	28	2	30
Toplam	204	31	235	

Yorum

Öğrencilerin "Sizce masalların çocuk eğitimine katkısı var mıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 110'u masalın çocuk eğitimine katkısı vardır, 23'ü masalın çocuk eğitimine katkısı yoktur cevabını vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 66'sı masalın çocuk eğitimine katkısı vardır, 6'sı masalın çocuk eğitimine katkısı yoktur cevabını vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 28'i masalın çocuk eğitimine katkısı vardır, 2'si masalın çocuk eğitimine katkısı yoktur cevabını vermiştir.

Anket sonuçları yaş grubu değişkenine göre incelendiğinde tüm yaş gruplarının masalın çocuk eğitimine katkısı olduğunu düşündükleri görülmektedir. Diğer soruların verilerinde hiç masal dinlememiş ya da anlatmamış öğrencilerin bile bu soruya olumlu yanıt verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 7.27: Masalların Çocuk Eğitime Katkı Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		Masalların Çocuk Eğitime Katkı Durumu		Toplam
		Katkısı Vardır	Katkısı Yoktur	
Cinsiyet	Kız	111	13	124
	Erkek	93	18	111
Toplam		204	31	235

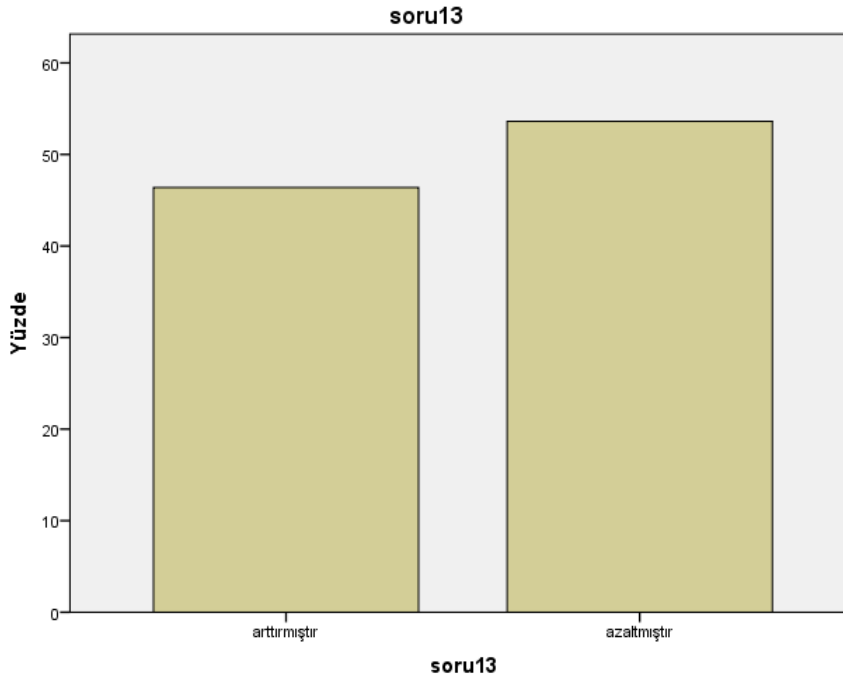
Yorum

Öğrencilerin "Sizce masalların çocuk eğitime katkısı var mıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 111'i masalın çocuk eğitime katkısı vardır, 13'ü masalın çocuk eğitime katkısı yoktur cevabını vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 93'ü masalın çocuk eğitime katkısı vardır, 18'i masalın çocuk eğitime katkısı yoktur cevabını vermiştir.

Anket sonuçları kendi içinde değerlendirildiğinde her iki cinsin de büyük oranla masalın eğitime katkısı olduğu görüşünde oldukları görülmüş ancak az bir fark da olsa kızlarda bu oranın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.28: Teknolojik Araçların Masal Anlatmayı ve Dinlemeyi Etkileme Durumunun Genel Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Arttırmıştır	109	46,4
Azaltmıştır	126	53,6
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "Radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi nasıl etkilemiştir?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %46,4'ü 109 öğrenci radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçların masal anlatmayı ve dinlemeyi artırdığını, öğrencilerin %53,6'sı 126 öğrenci radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçların masal anlatmayı ve dinlemeyi azalttığını belirtmiştir. Anket sonuçlarına göre her iki görüşünde neredeyse eşit olduğu görülmüştür.

Tablo 7.29: Teknolojik Araçların Masal Anlatmayı ve Dinlemeyi Etkileme Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

	Teknolojik Araçların Masal Anlatmayı ve Dinlemeyi Etkileme Durumu		Toplam	
	Arttırmıştır	Azaltmıştır		
Yaş	10-13	59	74	133
	14-15	34	38	72
	16-18	16	14	30
Toplam		109	126	235

Yorum

Öğrencilerin " Radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi nasıl etkilemiştir?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 59'u Radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi artırmıştır, 74'ü azaltmıştır cevabını vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 34'ü Radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi artırmıştır, 38'i azaltmıştır cevabını vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 16'sı Radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi artırmıştır, 14'ü azaltmıştır cevabını vermiştir.

Anket sonuçları kendi içinde değerlendirildiğinde 10-13 ve 14-15 yaş grubundaki öğrenciler daha çok "azaltmıştır" cevabı verirken 16-17 yaş grubu öğrenciler ise az bir farkla da olsa artırmıştı cevabı vermiştir.

Tablo 7.30: Teknolojik Araçların Masal Anlatmayı ve Dinlemeyi Etkileme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		Teknolojik Araçların Masal Anlatmayı ve Dinlemeyi Etkileme Durumu		Toplam
		Arttırmıştır	Azaltmıştır	
Cinsiyet	Kız	50	74	124
	Erkek	59	52	111
Toplam		109	126	235

Yorum

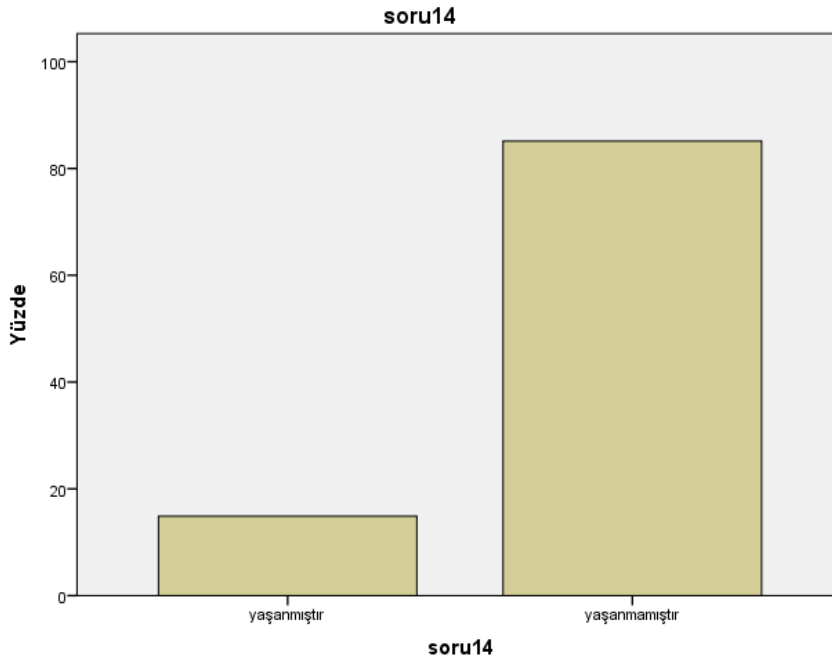
Öğrencilerin "Radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi nasıl etkilemiştir?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 50'si radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi arttırmıştır, 74'ü radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi azaltmıştır cevabını vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 59'u radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi arttırmıştır, 52'si radyo, tv, bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi azaltmıştır cevabını vermiştir.

Anket sonuçları kendi içinde cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde kızların erkeklere oranla daha fazla "azaltmıştır" cevabı verdikleri görülür.

Erkek öğrenciler az bir farkla da olsa "arttırmıştır" seçeneğini daha çok tercih etmişlerdir.

Tablo 7.31: Masallardaki Olayların Yaşanma Durumunun Genel Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Yaşanmıştır	35	14,9
Yaşanmamıştır	200	85,1
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "Sizce masallardaki olaylar yaşanmış mıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %14,9'u 35 öğrenci masaldaki olayların yaşandığını, öğrencilerin %85,1'i 200 öğrenci masaldaki olayların yaşanmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 7.32: Masallardaki Olayların Yaşanma Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

		Masallardaki Olayların Yaşanma Durumu		Toplam
		Yaşanmıştır	Yaşanmamıştır	
Yaş	10-13	16	117	133
	14-15	14	58	72
	16-18	5	25	30
Toplam		35	200	235

Yorum

Öğrencilerin "Sizce masallardaki olaylar yaşanmış mıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 16'sı masallardaki olaylar yaşanmıştır, 117'si masallardaki olaylar yaşanmamıştır cevabını vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 14'ü masallardaki olaylar yaşanmıştır, 58'i masallardaki olaylar yaşanmamıştır cevabını vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 5'i masallardaki olaylar yaşanmıştır, 25'i masallardaki olaylar yaşanmamıştır, cevabını vermiştir.

Anket sonuçları yaş değişkenine göre değerlendirildiğinde tüm yaş gruplarının büyük çoğunlukla masallardaki olayların yaşanmadığı düşüncesine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 7.33: Masallardaki Olayların Yaşanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		Masallardaki Olayların Yaşanma Durumu		Toplam
		Yaşanmıştır	Yaşanmamıştır	
Cinsiyet	Kız	13	111	124
	Erkek	22	89	111
Toplam		35	200	235

Yorum

Öğrencilerin "Sizce masallardaki olaylar yaşanmış mıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 13'ü masallardaki olaylar yaşanmıştır, 111'i masallardaki olaylar yaşanmamıştır cevabını vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 22'si masallardaki olaylar yaşanmıştır, 89'u masallardaki olaylar yaşanmamıştır cevabını vermiştir.

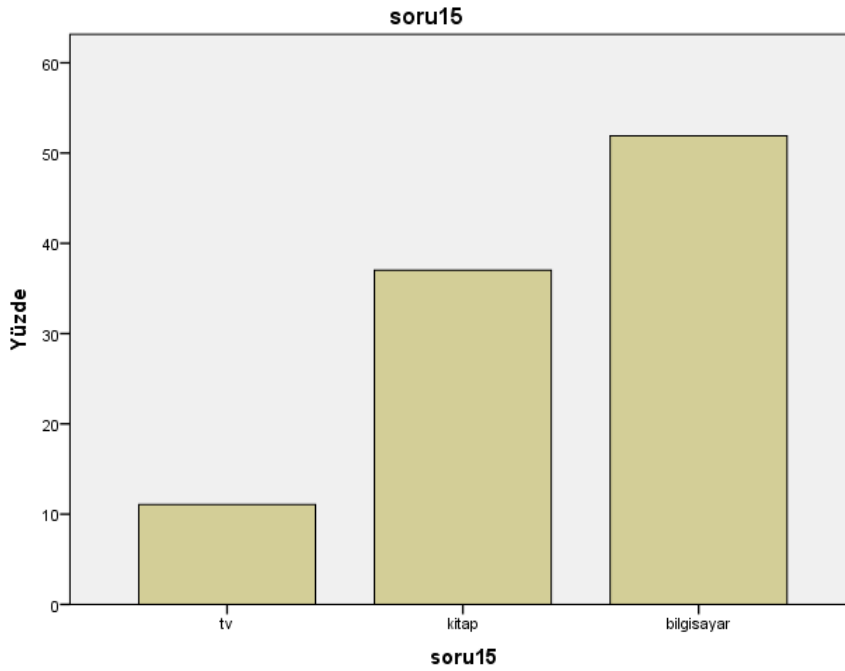
Anket sonucu kendi içinde değerlendirildiğinde erkek öğrencilerin kızlara oranla daha çok masallardaki olayların yaşandığını düşündükleri görülmektedir.

Tablo 7.34: Masalın Yerini Günümüzde (Eğer Aldıysa)Neyin Aldığı Durumunun Genel Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Tv	26	11,1
Kitap	87	37,0
Bilgisayar	122	51,9
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "Masalın yerini sizce günümüzde (eğer aldıysa) ne almıştır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %11,1'i 26 öğrenci ile televizyon, %37'si 87 öğrenci ile kitap, %51,9'u 122 öğrenci ile bilgisayar diye cevap vermiştir. Bilgisayar cevabı, diğer iki cevabın toplamından daha fazla tercih edilmiştir.

Tablo 7.35: Masalın Yerini Günümüzde (Eğer Aldıysa) Neyin Aldığı Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

	Yaş	Masalın yerini Günümüzde (Eğer Aldıysa) Neyin Aldığı Durumu			Toplam
		Tv	Kitap	Bilgisayar	
	10-13	8	58	67	133
	14-15	13	19	40	72
	16-18	5	10	15	30
	Toplam	26	87	122	235

Yorum

Öğrencilerin "Masalın yerini sizce günümüzde(Eğer aldıysa) ne almıştır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 8'i masalların yerini televizyonun, 58'i kitapların, 67'si bilgisayarın aldığı yönünde cevap vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 13'ü masalların yerini televizyonun, 19'u kitapların, 40'ı bilgisayarın aldığı yönünde cevap vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 5'i masalların yerini televizyonun, 10'u kitapların, 15'i bilgisayarın aldığı yönünde cevap vermiştir.

Anket sonucu kendi içinde değerlendirildiğinde tüm yaş gruplarında en çok seçilen cevabın bilgisayar olduğu görülmektedir.

Tablo 7.36: Masalın Yerini Günümüzde (Eğer Aldıysa) Neyin Aldığı Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		Masalın Yerini Günümüzde (Eğer Aldıysa) Neyin Aldığı Durumu			Toplam
		Tv	Kitap	Bilgisayar	
Cinsiyet	Kız	13	46	65	124
	Erkek	13	41	57	111
Toplam		26	87	122	235

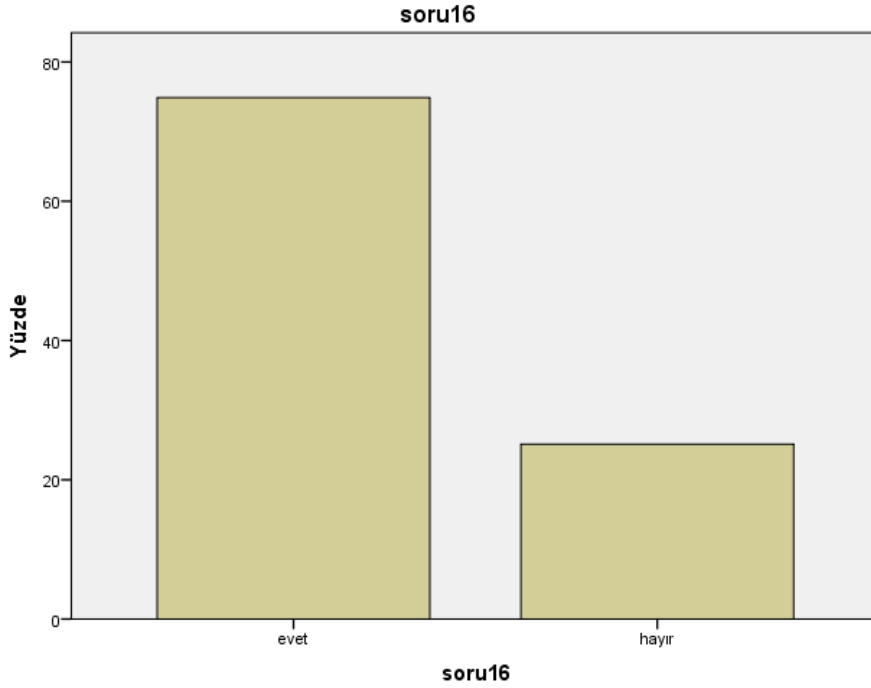
Yorum

Öğrencilerin "Masalın yerini sizce günümüzde (Eğer aldıysa) ne almıştır?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 13'ü masalların yerini televizyonun, 46'sı kitapların, 65'i bilgisayarın aldığı cevabını vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 13'ü masalların yerini televizyonun, 41'i kitapların, 57'si bilgisayarın aldığı cevabını vermiştir.

Anket sonucuna göre her iki cinsiyet grubunda da bilgisayar cevabı ilk sırayı almıştır ancak erkek öğrencilerin sayıları ile oranlandığında bilgisayar cevabının erkekler tarafından daha çok tercih edildiği gözlenmektedir.

Tablo 7.37: Masal Dinlemekten Hoşlanma Durumunun Genel Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	176	74,9
Hayır	59	25,1
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "Masal dinlemekten hoşlanırmısınız?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %74,9'u 176 öğrenci ile evet, %25,1'i 59 öğrenci ile hayır cevabını vermiştir

Tablo 7.38: Masal Dinlemekten Hoşlanma Durumunun Yaşa Göre Dağılımı

	Yaş	Masal Dinlemekten Hoşlanma Durumu		Toplam
		Evet	Hayır	
	10-13	109	24	133
	14-15	52	20	72
	16-18	15	15	30
Toplam		176	59	235

Yorum

Öğrencilerin "Masal dinlemekten hoşlanır mısınız?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 109'u masal dinlemekten hoşlanma durumuna evet, 24'ü masal dinlemekten hoşlanma durumuna hayır, cevabını vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 52'si masal dinlemekten hoşlanma durumuna evet, 20'si masal dinlemekten hoşlanma durumuna hayır cevabını vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 15'i masal dinlemekten hoşlanma durumuna evet, 15'i masal dinlemekten hoşlanma durumuna hayır cevabını vermiştir.

Anket sonucuna göre 10-13 yaş grubunun masal dinlemekten daha çok hoşlandıkları, yaş büyüdükçe hoşlanma durumunun azaldığı görülmektedir. 16-18 yaş grubunda evet ve hayır cevabının sayısı yarı yarıyadır.

Tablo 7.39: Masal Dinlemekten Hoşlanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		Masal Dinlemekten Hoşlanma Durumu		Toplam
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kız	94	30	124
	Erkek	82	29	111
Toplam		176	59	235

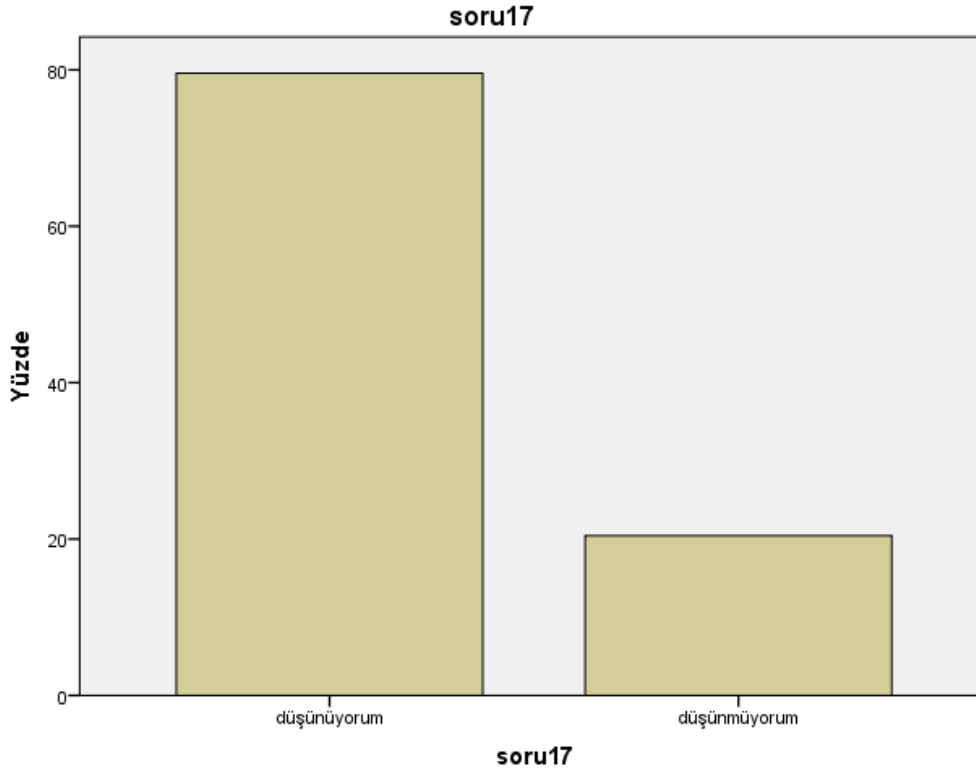
Yorum

Öğrencilerin "Masal dinlemekten hoşlanır mısınız?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 94'ü masal dinlemekten hoşlanma durumuna evet, 30'u masal dinlemekten hoşlanma durumuna hayır cevabını vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 82'si masal dinlemekten hoşlanma durumuna evet, 29'u masal dinlemekten hoşlanma durumuna hayır cevabını vermiştir.

Anket sonucuna göre cinsiyet ve masal dinlemekten hoşlanma durumunun her iki cins içinde nedeysel eşit olduğu görülür.

Tablo 7.40: Masalın Zeka ve Karakter Üzerindeki Olumlu Etkisi Durumunun Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Düşünüyorum	187	79,6
Düşünmüyorum	48	20,4
Toplam	235	100,0

Yorum

Öğrencilerin "Masalın karakter ve zeka gelişimi ve ahlaki gelişim üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo ve grafikte gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %79,6'sı 187 öğrenci ile düşünüyorum, %20,4'ü 48 öğrenci ile düşünmüyorum cevabını vermiştir

Tablo 7.41: Masalın Zeka ve Karakter Üzerindeki Etkisi Durumunun Yaşa Göre Dağılım

		Masalın Zeka ve Karakter Gelişimi Üzerindeki Etkisi Durumu		Toplam
		Düşünüyorum	Düşünmüyorum	
Yaş	10-13	105	28	133
	14-15	59	13	72
	16-18	23	7	30
Toplam		187	48	235

Yorum

Öğrencilerin "Masalın karakter ve zeka gelişimi ve ahlaki gelişim üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 10-13 yaş grubundaki toplam 133 öğrencinin; 105'i masalın zeka gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum, 28'i masalın zeka gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünmüyorum cevabını vermiştir. 14-15 yaş grubundaki toplam 72 öğrencinin; 59'u masalın zeka gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum, 13'ü masalın zeka gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünmüyorum cevabını vermiştir. 16-18 yaş grubundaki toplam 30 öğrencinin; 23'ü masalın zeka gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum, 7'si masalın zeka gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünmüyorum cevabını vermiştir.

Anket sonucu yaşa göre değerlendirildiğinde tüm yaş gruplarında masalın zeka ve karakter gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünenlerin sayısı daha yüksektir.

Tablo 7.42: Masalın Zeka ve Karakter Üzerindeki Olumlu Etkisi Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

		Masalın Zeka ve Karakter Gelişimi Üzerindeki Olumlu Etkisi Durumu		Toplam
		Düşünüyorum	Düşünmüyorum	
Cinsiyet	Kız	104	20	124
	Erkek	83	28	111
Toplam		187	48	235

Yorum

Öğrencilerin "Masalın karakter ve zeka gelişimi ve ahlaki gelişim üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo olarak gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; 124 kız öğrencinin; 104'ü masalın karakter ve zeka gelişimi ve ahlaki gelişim üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum, 20'si masalın karakter ve zeka gelişimi ve ahlaki gelişim üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünmüyorum cevabını vermiştir. 111 erkek öğrencinin; 83'ü masalın karakter ve zeka gelişimi ve ahlaki gelişim üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum, 28'i masalın karakter ve zeka gelişimi ve ahlaki gelişim üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünmüyorum cevabını vermiştir.

Anket sonucunda her iki cinsiyette masalın zeka ve karakter gelişimine etkisi olduğunu düşünmektedir.

Tablo 7.43: 'Bildiğiniz bir masalı, aklınızda kaldığı kadarıyla yazar mısınız?**(Kitaplardan okuduğunuz değil, dinlediğiniz bir masalı yazmalısınız)**

Hiç Bir Cevap Yazmayanlar	"Dinlemedim" Yazanlar	"Unuttum"Yazanlar	Masal ismi veya masal yazanlar	Toplam
134 Öğrenci	21 Öğrenci	46 Öğrenci	34 Öğrenci	235Öğrenci

Yorum

Anketimizin son sorusu -18.soru- "Bildiğiniz bir masalı, aklınızda kaldığı kadarıyla yazar mısınız? (Kitaplardan okuduğunuz değil, dinlediğiniz bir masalı yazmalısınız.)" şeklinde açık uçlu bir sorudur. Bu sorunun değerlendirilmesi SPSS Statistics 20 programı ile kodlanıp değerlendirilemediğinden, değerlendirilmesi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Değerlendirme sonucunda yukarıdaki tablo ortaya çıkmıştır.

Tablo incelendiğinde 134 öğrencinin hiç bir cevap yazmayıp soruyu boş bıraktığı, 21 öğrencinin tek kelimelik "Dinlemedim" cevabını yazdıkları, 46 öğrencinin "Hatırlamıyorum veya biliyordum unuttum." cevabını verdikleri görülmüştür. 34 öğrenci ise sadece masal adı veya tek cümlelik de olsa masaldan aklında kalanları yazmıştır.

Tablo 7.44: Yaş Gruplarına Göre Masal İsmi Veya Masal Yazma Durumu

10-13 yaş grubu	14-15 yaş grubu	16-18 yaş grubu	Toplam
26 Öğrenci	6 Öğrenci	2 Öğrenci	34 Öğrenci

10-13 Yaş grubundaki öğrenciler; cevap verme ve bir masal yazma girişiminde olan öğrenci sayısı olarak 26 öğrenci ile diğer öğrenci gruplarına göre en yüksek olan gruptur. 14-15 yaş grubunda 6 öğrenci, 16-18 yaş grubundan ise 2 öğrenci soruyu cevaplamıştır.

Tablo 7.45: Öğrencilerin Yaş Gruplarına Göre Verdikleri Masal İsimleri Durumu

10-13 Yaş:	14-15 Yaş Grubu:	16-18 Yaş Grubu:
• Pamuk Prenses • Uçan Tay • Sinbad • İğneli Horoz • Tın Tın Kabacık • Keloğlan Masalı • Üç Öküz • Gelinkaya Efsanesi • İki İnatçı keçi • Rüya (2 öğrenci tarafından yazılmış) • Tavşan ve Kaplumbağa (2 öğrenci tarafından yazılmış) • Kırmızı Başlıklı Kız (4 öğrenci tarafından yazılmış) • Huzur • Üç Kardeş • Yalancı Çoban • Yola Konan Taş • Masal Anne • Tilki ve Kurt • İki Sevgili • Ejderha	• Cimri Çocuk • Menekşenin Özlemi • Kırmızı Başlıklı Kız (3 öğrenci tarafından yazılmış) • Ağustos Böceği ve Karınca	• Çirkin Kız • Kırmızı Başlıklı Kız

Yaş grupları arasında en çok masal ismi ve masal yazma çalışmasını 20 masal ile 10-13 yaş grubundaki öğrenciler yapmıştır. 14-15 yaş grubu 4 masal, 16-18 yaş grubu 2 masal yazmıştır.

Açık uçlu sorumuza verilen cevaplar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara da ulaşılmaktadır:

1. Öğrencilerin verdikleri masal isimlerine bakıldığında ve yazdıkları incelendiğinde Kütahya yöresinde anlatılan ve dinlenen -eksik de olsa- sadece iki tane masala rastlanmıştır. Bu masallar:

- İğneli Horoz (Ek.4)
- Tın Tın Kabacık isimli masallardır. Bu masallar da tam olarak yazılamamıştır. Diğer masallar ise kaynağı yazılı olan ve kanımızca dinlemekten ziyade okudukları veya çizgi film olarak izledikleri masallardır.

2. Yazılan masalların sadece bir tanesinde, basit de olsa, giriş ve bitiş formeline rastlanmıştır, diğer masalarda başlangıç veya bitiş formellerine rastlanmamıştır.

3. Öğrenciler tarafından en çok yazılan masal; 8 öğrencinin yazdığı "Kırmızı Başlıklı Kız" masalıdır.

4. Yazılan en uzun masal 8-9 satırı geçmemiş, çoğu yazılan masal tek cümleden ibaret kalmıştır.

"Uçan Tay Masalı

Bir yavru tay uçmak istemiş, neden uçamadığını annesinden öğrenmiş."

5. Yazılan masalların çoğu yarım kalmış, masalların sonuna öğrenci tarafından; "unuttum, gerisini hatırlamıyorum vb" notlar düşülmüştür.

6. Öğrenciler tarafından yazılan masallar arasında tam anlamıyla masal türünün özelliklerini içinde barındıran hiçbir masal örneğine rastlanmamıştır.

7. Öğrenciler tarafından masal olduğu düşünülerek yazılanların 1 tanesinin efsane (Gelinkaya Efsanesi) olduğu görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İşlevsel Kuram Açısından Masal ve Günümüz Kütahya'sında Masalların Durumu ile İlgili Bir Değerlendirme adlı bu yüksek lisans tezinde masallara işlevsel açıdan yaklaşılmış ve günümüz Kütahya'sındaki durumunu tespit etmek amacıyla 10-18 yaş grubu arasındaki 235 öğrencinin katılımıyla; 17 tanesi çoktan seçmeli, 1 tanesi açık uçlu olmak üzere 18 soruluk bir anket çalışması yapılmış, elde edilen veriler bilimsel metotlarla incelenmiştir.

Öğrencilerden toplanan anketlerden elde edilen veriler SPSS 20 veri analiz programı yardımıyla analiz edilmiştir.

Veri analizi sonucunda elde edilen yüzde ve frekans değerleri tablo ve grafikler halinde sunulmuştur. Verilerin ışığında her soru için önce toplamda daha sonra da yaş ve cinsiyete değişkenlerine göre değerlendirmeler ve yorumlar yapılmıştır.

Bu veriler ışığında:

1-Masala olan ilgi varlığını devam ettirmektedir. Ancak yaş grubu küçüldükçe masal bilme ve anlatma oranı artmaktadır.

2-Erkekler kızlara oranla daha az masal anlatmaktadırlar.

3-Masallara kaynak olarak en çok kitap gösterilmiş, kitaplar sözlü masal anlatımı geleneğinin yerini almış, nesiller arasındaki sözlü kültür aktarımı azalmıştır.

4-Hiç masal dinlemediğini ve anlatmadığını söyleyen öğrencilerin sayısının, yaş küçüldükçe azaldığı tespit edilmiştir.

5- Ankete katılan öğrenciler arasında kadınların daha çok masal bildiği inancı yaygındır.

6- Ankete katılan öğrenciler, masal türünün eğitime katkısı olduğu ve olacağı görüşünü paylaşmıştır.

7- Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu teknolojinin masal dinlemeyi ve anlatmayı olumsuz etkilediği görüşündedir.

8-Ankete katılan öğrenciler, masallardaki olayların hayal ürünü olduğunun yaşanmadığının, bilincindedir.

9- Ankete katılan öğrenciler, masalın yerini büyük çoğunlukla bilgisayarın aldığını belirtmiş, bilgisayarı televizyon ve kitap takip etmiştir.

10- Ankete katılan öğrenciler, yaş grupları ve cinsiyetleri ne olursa olsun ezici bir üstünlükle masal dinlemekten hoşlandıklarını belirtmişlerdir.

11- Ankete katılan öğrenciler, masal dinlemenin karakter gelişimi üzerinde olumlu etkileri olacağına inanmaktadırlar.

12- Ankete katılan öğrencilerden dinledikleri bir masalı yazmaları istendiğinde sadece iki öğrenci dinlediği bir masalı yazabilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu hiç masal yazmamış, sorumuzu cevapsız bırakmışlardır. Bir kısmı ise sadece okudukları veya çizgi film olarak izledikleri masal isimlerini yazmışlardır.

Sonuç olarak:

Masala ilgi bilinçaltında ve kodlarımızda varlığını devam ettirmektedir ancak yakın zamanda masal türünü cansız ve kuru bir anlatımdan çıkaracak somut adımlar atılmazsa masal çağının kapandığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Ancak bu; masala olan potansiyel ilginin yok olduğu anlamına gelmemektedir. Masal sadece çocuklara değil toplumun her kesimine -yaşı, cinsiyeti, eğitimi, ekonomik ve sosyal durumu ne olursa olsun-hitap eden bir türdür. Bizce hayal kurmaya ve hayal gücünü geliştirmeye büyüklerin de en az çocuklar kadar ihtiyaçları vardır. Yeni fikirler geliştirmek, yeni icatlar yapmak, yeni ürünler ortaya koymak için hayal gücümüzün çalışıyor olması gerekir. Kitap okunulmadığından yakındığımız bir zamanda "Harry Potter" adlı kitabın tüm dünyada 300.000.000 adet satılması masalsı bir düş dünyasına ve masallara, büyük küçük tüm insanlık tarafından duyulan özlemin bir kanıtı olsa gerektir. Bu ihtiyaç ve özlem Kütahya'da yaptığımız anket sırasında öğrencilerle olan diyaloglarımızda da kendini hissettirmişti. Çünkü masalın bir işlevi de birleştirici olmasıdır. Masallar toplumda ve toplumlarda bir olma hali yaratır.

Masal çocuğun -bireyin- iç dünyasına girmeyi başaran bir edebi türdür. Masallar, dün, bugün ve yarın arasındaki bütünlüğü sağlayan sihirli bağlardır.

Masallarımızın içinde güzel Türkçemizin söz varlığı vardır. Yazı dilinden kovulmuş, ölmeye yüz tutmuş birçok sözcük masallar sayesinde yeniden gün yüzüne

çıkmaktadır. Masallarımızda deyimlerimiz, atasözlerimiz, halk inanışlarımız, görgü kurallarımız, değer yargılarımız barınır.

Masalın içindeki kahramanlar, olayların anlatılış şekli, kullanılan deyimler, tekerlemeler, söz kalıpları çocuğun aklına o fark etmeden kazınır. Çocuk için bir bakıma zihin jimnastiği vazifesi gören bu etkinlik, çocuğun dinleme becerisini artırarak hafızasını da geliştirir. Olaylar arasında sebep-sonuç, amaç-sonuç ve koşul-sonuç ilişkileri kurmasına ve bu cümle anlamlarını ayırt etmesini sağlar.

Masal, çocuğun dünyaya bakış açısını en iyi yollardan geliştiren ürünlerden biridir. Süslü ve renkli dünyası, ilgi çekiciliği, zengin sembolik unsurlarıyla insanın ruhunu besleyip zenginleştirirken; gelecekte benzerleriyle karşılaşılması mümkün olan zorlukları dolaylı yoldan anlatır.

Masallar korkularımızla yüzleşmemizi sağlar. Seçimler yapmamızı kolaylaştırır. Seçimlerimizin sonuçlarını hayal aynasında görür, bu sonuçlar ışığında kendimize, inançlarımıza ve kültürümüze uygun bir karakter ve düşünce sistemi geliştirmemize yardımcı olarak toplum mühendisliği görevini yerine getirir.

Masallar bilinçli bir eğitim etkinliği içerisinde materyal olarak kullanıldıklarında da, hedeflenen kazanımların öğrenciye kazandırılmasında önemli bir rol üstlenirler. Geçmişe sağlam köklerle bağlanmış ve geçmişinden, deneyimlerinden beslenen bir kaynak olan masal sayesinde; kalıcı, etkili, gönüllü olduğu için verimli bir bilinçaltı öğrenme meydana gelir. Unutulmamalıdır ki; zoraki, mekanik, tekdüze öğrenmeler; talep edilen ve gönüllü yapılan öğrenmelere göre daha az verimli ve kalıcıdır.

Maalesef günümüzün değişen sosyal yaşam şartları ve değişerek çekirdek aileye dönen aile yapısı, çalışan anne gibi sebeplerle artık nineler ve dedeler torunlarına, anneler ve babalar çocuklarına masal anlatmamaktadır. Çocuklar masal yerine çizgi film izler, bilgisayar oyunu oynar; büyükler dizi izler hale gelmiştir. Hayal dünyalarında kendileri gibi sıradan özelliklere sahip ama akli ve kalbi sayesinde kazanan bir masal kahramanı ya da onun başarıları yoktur.

Bu eksikliğin giderilmesi için, yararına inandığımız "Masal Evleri" projesinin en kısa zamanda hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu proje 2010-2011 eğitim-öğretim yılında İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne e-twinning projesi olarak tarafımızdan

sunulmuştur, ancak yeterli ilgiyi görememiştir. Masallar sadece halk edebiyatı anlatı türü olarak ele alınmamalı, işlevini yerine getirilebilmesi için örgütlenmeli ve kurumsallaşmalıdır.

Yukarıda saydığımız gerekçeler doğrultusunda her ilde -özellikle ve öncü olarak Kütahya'mızda- o ilin kültürünü gelecek kuşaklara aktaracak "Masal Evleri" kurulmalıdır. Masal evlerinin özellikleri ana hatlarıyla şunlar olmalıdır:

1- Masal evlerinde, o ile ait derlenmiş masallar, yöresel kıyafetli ve eğitilmiş masal analar tarafından anlatılmalıdır.

Yunus Emre Enstitüsü 27Şubat-8 Mart 2015 tarihleri arasında "Masal Evi Etkinliği" adı altında bir etkinlik düzenlemiştir. Katkısı olan herkese teşekkürü bir borç bildiğimiz bu etkinlik ümit verici olsa da; etkinlikte taklidi halk edebiyatı ürünleri olan "Masal İçinde Masal", "Az Gittik Uz Gittik", "Anadolu Masalları", "Masallar" gibi Pertev Naili Boratav, Eflatun Cem Güney gibi yazarların eserleri okunmuş, etkinlik kapsamında sadece 13 masal sınırlı bir zamanda çocuklarla buluşmuştur.

Oysa bizim projemiz, anonim halk edebiyatı ürünü olan masalların "Masal analar" tarafından anlatılmasıdır. Masal sözlü bir türdür. Masal kitapları bizce masal analarının yerini tutamamaktadır. Çünkü masal anlatımında, karşılıklı etkileşim ve iletişim vardır. Göz teması, jest ve mimikler, beden dilinin kullanımı, aynı havayı soluma, ortak bir amaç için toplanma vb. etkenler anlatıcı ile dinleyici arasındaki bağı kuvvetlendirir. Anlatıcı ve dinleyici arasında sevgi alışverişi ve bir olma duygusu güçlenerek artar.

Yattığında uyuması için kitap okunan çocuk, kitabı uyku için verilen bir pekiştireç olarak algılayabileceğinden okumaya yaklaşımı negatif yönde gelişebilir. İleriki yaşlarda çoğumuzun okurken uykusunun gelmesi -kim bilir- belki de bu yüzden. Bu tür bir okuma algısının okuma, anlama ve dikkati toplamadaki verimliliği de düşüreceği kanaatindeyim.

Hiç bir masal ikinci anlatımında aynı olmaz. Okunan masallardaki kurulum anlatımda yok olmaktadır. Anlatıcı aynı olsa bile dinleyici profili, içinde bulunulan masal ortamı, mekan, zaman kavramları değiştiğinde anlatıcının masalı anlatış şekli, kullandığı kelimeler, olayların şekli, hatta masalın sonu bile değişebilmektedir. Bu da

bize masalın durağan değil, dinamik; doğan, gelişen, yaşayan bir tür olduğunu göstermektedir. Tıpkı masalın mayası dil gibi.

2-Masal evleri o ilin geleneksel formunda düzenlenmeli, çocuklar için rahat edebilecekleri ve ilgilerini çekip hoşlanacakları materyallerle zenginleştirilmelidir. Örneğin; yerlerde Türk kilimleri, halıları, çocukları masal dinlerken oturmaları için yumuşak, renkli yer minderleri, kültür aktarımını tam verebilmek için geçmişte kullanılan araç-gereçler, evin duvarlarında masal kahramanlarının resimleri, geleneksel motifler, el sanatı örnekleri, anlatılan masala göre seçilmiş müzikler ve ışıklandırma sistemvb. öğeler yer almalı, dinleyicilerin masalı ruhen ve zihnen özümsemelerini sağlayacak ortamlar hazırlanmalıdır.

3-Yaş grupları için masallar ayrı olmalı ve bu masallar pedagojik açıdan yaş gruplarına uygun olarak seçilmelidir. Hatta her masal için veya yaş grubu için farklı masal odaları hazırlanmalıdır. Sadece çocuklar için değil büyükler için de masal dinleyip anlatabilecekleri masal geceleri düzenlenmelidir. Çocukların masal evine ziyaretleri belli aralıklarla tekrarlanmalı ve bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılmalıdır.

4-Masal evinde, gelen çocuklar veya yetişkinler için masal kostümleri veya yöresel kıyafetler bulunmalı, masal dinlemeye başlamadan önce isteyenlerin bu kostümleri giyerek masal kahramanının rolüne bürünmeleri sağlanmalıdır.

5-Masal evlerinde oyun ve etkinlik köşeleri olmalı, bu köşelerde geleneksel ve yöresel oyunlar çocuklarla tekrar tanıştırılmalı ve yaşatılmalıdır. Etkinlik köşelerinde, resim, tiyatro, kukla, gölge oyunu, yöresel yemek yapımı, el sanatları -çini, halı dokuma, tığ ve iğne işleri, hat..vb.- etkinlikleri yapılmalıdır.

6- Masal evlerinde; altı şapka tekniğini yarım bırakılan masalları tamamlama, drama yöntemiyle masalın canlandırılması, görsellerden veya dinlenen masallardan yola çıkarak resim yapma veya masal yazma, dinlenen masalın özetlenmesi, tekerlemelerin birlikte tekrar edilmesi, ana fikir ve yardımcı fikirleri belirleme çalışmaları vb.yöntemler kullanılmalıdır. Bu yöntemler çocuğun veya yetişkinin dil kendini ifade etme, olayları yorumlama, sonuç çıkarma becerilerinin artması sağlayacaktır.

7-Masal evlerinde yöresel mutfak bölümü olmalı, masal faaliyetlerinden sonra acıkan çocuklar fast food yerine -isterlerse yapımına katılabildikleri veya izleyebildikleri- yöresel lezzetlerle buluşturulmalıdır.

8-Huzur Evleri ve Çocuk Esirgeme Kurumları ile işbirliği yapılarak "Masal Ninem, Masal Dedem Projesi" ile kimsesiz ve yalnız yaşlılarımız ve çocuklarımız "Masal Evi" çatısı altında bir araya getirilerek yeniden geniş bir aile olabilirler. Masal anlatımı sırasında hem pasif dinleyicinin hem de aktif anlatıcının zihni yoğun bir faaliyet halindedir. Anlatıcı hem dili kullanmalı hem hayal gücünü hem de hafızasını (masaldaki olayları, oluş sıralarını, kahramanları, varsa başlangıç ve bitiş tekerlemelerini kısacası masala ait her şeyi) canlı ve uyanık tutmalıdır. Masal anlatmanın, geniş aileden mahrum, sosyal hayattan bir bakıma dışlanmış ve yalnızlaşmış; yalnızlaştıkça ve amaçsızlaştıkça hafıza problemleri yaşayan yaşlılarımız için de ruhsal ve tıbbi bir tedavi niteliği taşıyacağı kanaatindeyim. Sadece anlatıcı değil, pasif halde gözüken dinleyicinin beyni de masal dinleme esnasında tam uyanıklık halindedir. Hayal gücü, dinleme, anlama, yorumlama faaliyetleri oldukça yoğundur. Bizce masal, hafızayı koruma, geliştirme ve güçlendirmede büyük bir işleve sahiptir. Sadece çocuk eğitiminde değil, orta yaş ve yaşlı kişileri yaşadıkları unutkanlık problemlerinde, şeker ve alzheimer hastalarının hafızalarını güçlendirme noktasında masalın ve birlikte olma duygusunun sihirli ve iyileştirici gücünden faydalanmak yararlı olabilir. Huzurevindeki yaşlı büyüklerimiz masalla tekrar buluşturarak, yetiştirme yurdunda hiç masal dinlemeden, masalın sıcaklığını hissetmeden büyüyen çocuklarımız için birer masal nine veya masal dede olabilirler.

EKLER

EK 1: Masal Derleme Fiş

Masalın Derlendiği Tarih:

1-ADI-SOYADI:.....

2-DOĞUM YERİ VE TARİHİ:.....

3-ANA VE BABA ADI:.....

4-BİTİRDİĞİ OKUL :.....

5-MESLEĞİ NEDİR?:.....

6-KAÇ MASAL BİLİYOR:.....

7-NE ZAMANDAN(KAÇ YAŞINDAN BERİ)MASAL
ANLATIYOR:.....8-BU MASALI KİMDEN,NEREDE
DİNLEDİNİZ?:.....

ADI-SOYADI:.....YAŞI:.....İŞİ:.....

9-BU MASALI NE ZAMAN (... YILINDA,ASKERDE,OKULDA,ÇOCUKKEN...vb.)
DİNLEDİNİZ?:.....

.....

MASALIN ADI:

MASAL METNİ:

Ek 2: Masal Derleme Yarışması

**KÜÇÜK EDEBİYATÇI
Şimdi Sıra Sende!**

Okulumuz Anka Türkçe grubu tarafından düzenlenen «Kütahya Masalları Derleme Yarışması» na katılmaya ne dersin?

Büyüklerinizin masallarını dinleyin, yazıya geçirin. Ses veya kamera kaydını ve bir fotoğrafını CD olarak ekleyin.

**En güzel masalları siz derleyin.
Ne kadar çok masal, o kadar çok şans!**

Son katılım tarihi: 12.01.2015

**Birincilik Ödülü: Madalya, Başarı Belgesi , Flash Bellek
İkincilik Ödülü: Madalya, Başarı Belgesi, Kitap
Üçüncülük Ödülü: Başarı Belgesi, Kitap**

Yarışmayı Düzenleyen: Hacer AKÇAALAN – Türkçe Öğrt..

Ek 3: Masalın Günümüzdeki Yeri Ve İşlevi Konulu Anket

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma yüksek lisans tezi kapsamında yapılmaktadır.Aşağıdaki anket soruları; masal geleneğinin günümüzdeki yerini ve işlevini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kendinize en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.Lütfen tüm soruları cevaplayınız ve tek bir seçenek işaretleyiniz. Araştırmaya katkılarınız için teşekkür ederim.

Hacer AKÇAALAN

1-Cinsiyetiniz:

A-Kız B- Erkek

2-Yaşınız:

A-10-13 B- 14-15 C-16-18

3-Eğitim durumunuz?

A-5-6.Sınıf B- 7-8.Sınıf C-9-10.Sınıf D-11-12.Sınıf

5- Hiç masal biliyor musunuz?

A- Evet B-Hayır

6-Kimi zaman başkalarına masal anlatır mısınız?

A-Evet B-Hayır

7-(Eğer masal biliyorsanız) Bildiğiniz masalı kimden öğrendiniz?

A- Kitaplardan B-Annemden C-Babamdan

D-Aile büyüklerinden (Dede, Nine vb) E-Diğer

8-Masalları hangi ortamda dinlediniz?

A-Aile B-Okul C-Yayın organları(radyo..vb)

9-En son ne zaman masal dinlediniz?

A-0-3 ay B-4-6 ay C-7-12 ay D-12-24 ay

E-24 ay ve daha fazla F-Hiç dinlemedim

10-En son ne zaman masal anlattınız?

A-0-3 ay B-4-6 ay C-7-12 ay D-12-24 ay

E-24 ay ve daha fazla F-Hiç anlatmadım

11- Sizce kadınlar mı erkekler mi daha çok masal bilir ve anlatır?

A-Kadınlar B-Erkekler

12-Sizce masalların çocuk eğitimine katkısı var mıdır?

A- Katkısı vardır B- Katkısı yoktur

13-Radyo,tv,bilgisayar gibi teknolojik araçlar masal anlatmayı ve dinlemeyi nasıl etkilemiştir?

A- Artırmıştır B-Azaltmıştır

14-Sizce masallardaki olaylar yaşanmış mıdır?

A-Yaşanmıştır B-Yaşanmamıştır

15-Masalın yerini sizce günümüzde(Eğer aldıysa) ne almıştır?

A-Tv B-Kitap C-Bilgisayar(İnternet,bilgisayar oyunları..vb)

16-Masal dinlemekten hoşlanır mısınız?

A-Evet B-Hayır

17-Masalın karakter ve zeka gelişimi ve ahlaki gelişim üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

A-Düşünüyorum B-Düşünmüyorum

18-Bildiğiniz bir masalı, aklınızda kaldığı kadarıyla yazar mısınız?

(Kitaplardan okuduğunuz veya izlediğiniz değil, dinlediğiniz bir masalı yazmalısınız.)

Masalın Adı:

Masal Metni:

Ek 4: İğneli horoz masalı

B-Hayır

17-Masalın karakter ve zeka gelişimi ve ahlaki gelişim üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

A-Düşünüyorum B-Düşünmüyorum

18-Bildiğiniz bir masalı, aklınızda kaldığı kadarıyla yazar mısınız?(Kitaplardan okuduğunuz değil, dinlediğiniz bir masalı yazmalısınız.)

İğneli..

Horoz gerçekten iğne batmış. Fırına gitmiş fırıncıda iğneye atmış. Horoz demiş "İğnemi isterim demiş" Fırıncı ekmeğe vermiş, sonra horoz ekmeği çobana emanet etmiş çoban demiş "Horoz ekmeğimi isterim demiş" Sonra çoban koyun vermiş bunu davulcuya emanet etmiş. Davulcu ye miş davulcu da davulunu vermiş. Horoz da sarık söyleyip, davul çalıyor gitmiş Mutlu mesut hep gezmeyi

KAYNAKÇA

- ALPTEKİN, Ali Berat, (2002), **Taşeli Masalları**, Akçay Yayınları, Ankara.
- ARTUN, Erman, (2006), “Türk Halk Kültüründe Mani Söyleme Geleneği, Manilerin İletişim Boyutu ve İşlevselliği”, **Türk Dünyasında Maniler Sempozyumu**, Fethiye-Muğla, 6-8 Kasım.
- BASCOM, William R., (2005) (Çev. Ferya Çalış), “Folklorun Dört İşlevi.” **Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar II**, Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- BİLKAN, A. F., (2009), **Masal Estetiği**, Timaş Yayınları, İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili, (1958), **Zaman Zaman İçinde**, İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili, (1959), **Az Gittik Uz Gittik**, Ankara.
- BORATAV, Pertev Naili, (1969), **Yüz Soruda Türk Halk Edebiyatı**, Gerçek Yay.
- ÇIBLAK COŞKUN, Nilgün, (2013), **Türk Ninnilerine İşlevsel Bir Yaklaşım**, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume, p. 499-513, Ankara, 8/4 Spring.
- ÇOBANOĞLU, Özkul, (2002), **Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- DEMİR, Necati ve DEMİR, Fikriye, (2010), **Türk Ninnileri**, Sarkaç Yayınları, Ankara.
- DİLEK, İbrahim, (2007), **Altay Masalları**, Alp Yayınları, Ankara.
- DİLİDÜZGÜN, Selahattin, (1997), “Türkiye’de Çocuk ve Gençlik Edebiyatı” **Çocuk Kültürü: Edebiyat, Tiyatro, Medya** (Haz. Zehra İpşiroğlu), Mavibulut Yayınları, İstanbul.
- EKİCİ, Metin, (2012), “Kuramlar ve Yöntemler”, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Ed. Öcal Oğuz, 9. Baskı, Grafiker Yayınları, Ankara.
- ELÇİN, Şükrü, (1993), **Halk Edebiyatına Giriş**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ERGUN, Pervin, (2014), “Toplumsal Uygulamalarda Aşıkların İşlevi”, **Manas’ın Görünen Yüzleri: Kayçılar – Akınlar –Ozanlar – Aşıklar Projesi**, Ardahan Üniversitesi, Ardahan, 28 Mayıs.

- GÖDE, Halil Altay, (2010), **Yalvaç Masalları**, Fakülte Kitabevi, Isparta.
- GÜNAY, Umay, (1975), **Elazığ Masalları**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- GÜNEY, Eflatun Cem, (1996), **Folklor ve Eğitim**, MEB Basımevi, İstanbul.
- GÜNEY, Eflatun Cem, (1961), **Az Gittim Uz Gittim**, İstanbul.
- GÜNEY, Eflatun Cem, (1956), **Bir Varmış Bir Yokmuş**, İstanbul.
- GÜNEY, Eflatun Cem, (1948), **En Güzel Türk Masalları**, İstanbul.
- GÜNEY, Eflatun Cem, (1957), **Evvel Zaman İçinde**, İstanbul.
- GÜNEY, Eflatun Cem, (1960), **Gökten Üç Elma Düştü**, İstanbul.
- GÜZEL, Abdurrahman ve TORUN, Ali, (2010), **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KAVCAR, Cahit, (1999), **Edebiyat ve Eğitim**, Engin Yayınevi, Ankara.
- KOZ, M. Sabri, (2005), **Her Güne Bir Ninni**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- KUNOS, Ignacz, (1995), **Türk Halk Edebiyatı**, (Haz: Tuncer Gülensoy), Ankara.
- KUMARTAŞLIOĞLU, Satı, (2006), “Balıkesir Masallarında Motif ve Tip Araştırması”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Balıkesir Üniversitesi SBE**, Balıkesir.
- KUTLU, M., (2007), **Hüzün ve Tesadüf**, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- OĞUZ, Öcal ve GÜRÇAYIR, Selcan, (2005), **Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar**, Geleneksel Yayınları, Ankara.
- ÖZKIRIMLI, Atilla, (1992), **Açıklamalı Edebiyat Terimleri Sözlüğü**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- SAKAOĞLU, Saim, (1973), **Gümüşhane Masalları**, Sevinç yayınları, Ankara.
- SAKAOĞLU, Saim, (2003), **Masal Araştırmaları**, Akçağ yayınları, Ankara.
- SAKAOĞLU, Saim, (2002), **Gümüşhane ve Bayburt Masalları**, Akçay Yayınları, Ankara.
- SENEMOĞLU, Nuray, (2000), **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**, Gazi Kitabevi, Ankara.

SEYİTOĞLU Bilge, (1986), “Masal”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi** C.6, Dergah Yayınları, İstanbul.

ŞİMŞEK, T., (2005), **Çocuk Edebiyatı**, Suna Yayınları, Konya.

ŞİMŞEK, Esmâ, (2001), **Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırmaları**, Cilt I-II, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

UNGAN, Suat, (2009), **İşlevsel Yönleriyle Ninniler**, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

YAVUZ, Muhsine Helimoğlu, (2002), **Masallar ve Eğitimsel İşlevleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

YAVUZER, Haluk, (1995), **Çocuk Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul.

THOMPSON, Stith, AARNE, Anti, (1964), **The Types of the Folktale**. A Classification and Bibliography. (Second Revision) Helsinki: Academia Scientiarum Fennica.

THOMPSON, Stith, AARNE, Anti, (1975), **Motif-Index of Folk-Literature**. A Classification of Narrative Elements in Folktales, Ballads, Myths, Fables, Mediaeval Romances, Exempla, Fabliaux, Jest-Books and Local Legends. 6 Vols., Bloomington: Indiana Univ. Press, (Third Printing),.

THOMPSON, Stith. – AARNE, Anti, (1977), **The Folktale**, Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 1977.

www.kutahyakulturturizm.gov.tr, (03.10.2015).

DİZİN

-A-

Aile, 8, 38, 71, 99, 100, 101, 102, 103, 141
 Anket, xi, 18, 88, 89, 91, 95, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 123, 125, 127, 128, 141

-Ç-

Çocuk, v, xi, 18, 63, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 80, 82, 84, 113, 114, 115, 130, 134, 137, 144, 146

-D-

Değer, 82, 83
 Derleme, 1, 2, 3, 17, 69, 71, 139, 140

-E-

Eğitim, 5, vii, x, 40, 63, 70, 74, 75, 88, 94, 134, 141, 145

-F-

Folklor, v, 34, 35, 37, 40, 41, 43, 52, 63, 65, 66, 67, 69, 74, 144, 145

-G-

Gelişim, 145

-İ-

İşlevsel kuram, 34, 35
 İşlevsellik, 17

-K-

Kaynak kişi, 4, 6, 7

-M-

Masal, 3, 4, v, x, xi, xii, 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 38, 48, 49, 51, 52, 63, 64, 67, 69, 70, 72, 74, 75, 78, 79, 82, 94, 95, 96, 97, 98, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 116, 117, 118, 124, 125, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 142, 144, 145, 146
 Mekan, 5
 Metot, viii, 53
 Motif, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 72, 73, 145, 146

-O-

Ortam, x, 102, 103

-T-

Tip, 54, 62, 63, 65, 66, 72, 73, 145, 146

-Y-

Yorum, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129
 Yöntem, viii, 53

-Z-

Zaman, x, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 144, 145

